

הנשיא

ליקוט מקיף אודות מנהג ישראל בקריאת
פרשת הנשיאים בחודש ניסן

תשורה משמחת הנישואין של
החתן הת' אייזיק גרשון והכלה מ' פייגא רבקה שיחיו מינץ
י"ט אדר, ה'תשפ"א

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו ובחסדו הגדול זיכנו
בנישואי צאצאינו, החתן התמים אייזיק גרשון שי' והכלה המהוללה
מרת פייגא רבקה שתחי'.

התודה והברכה לכל קרובי המשפחה, ידידים ומכירים,
שהואילו לבוא לשמוח אתנו ביום שמחת לבבנו, ולברך את החתן
והכלה שיחיו, ואותנו כולנו, בברכת מזל טוב וחיים מאושרים
בגשמיות וברוחניות.

בשמחה ובטוב לבב הננו בזה לכבד את המשתתפים בשמחתנו
בתשורה מיוחדת – על יסוד הנהגת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע
בחתונת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו - ליקוט מקיף ע"ד מנהג ישראל
בקריאת פרשת הנשיאים בחודש ניסן, כאשר ימי חודש הגאולה
ממשמשים ובאים.

הא-ל הטוב הוא ית' יברך אתכם ואותנו, בתוך כלל אחינו
בנ"י, בברכות מאליפות מנפש ועד בשר, ובקרוב ממש נזכה לקיום
היעוד "ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים... קול חתן וקול כלה
גו", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

מוקריהם ומכבדיהם

משפחת טיפענברון

משפחת מינץ

פתח דבר

הימים הראשונים של חודש ניסן, בהם הוקם המשכן ונחנך המזבח, מצוינים במנהג מקובל בתפוצות ישראל לומר בהם מדי יום ביומו את פרשת חנוכת המזבח והקרבנות שהקריבו הנשיאים, אשר בפרשת נשא שבתורה, בבחינת "הימים האלה נזכרים ונעשים".

המנהג, שיסודתו בהררי קודש בדברי השל"ה ונתקבל בחיבה בתוככי קהילות ישראל על עדותיו וחוגיו, מהוה שילוב של זכרון לימי קדם, כאשר המקדש עמד על תילו, עם צפי' לימים הבאים, בפדות ה' עמו ונחלתו, כאשר ישובו הכהנים לעבודתם בבית המקדש השלישי בירושלים הבנויה במהרה בימינו.

אף שקרבנות הנשיאים היו אירוע חד פעמי ולפי שעה בחנוכת המזבח והקמת המשכן, נקבע להם זכר מדי שנה בשנה, ומטעם זה אין אומרים תחנון בימים אלו (ובשל כך – בכל החודש, כי בצירוף ימי הפסח, יצא רוב החודש בקדושה ללא אמירת תחנון). וזאת, כי חנוכת המזבח והקמת המשכן היא יסוד לעבודתם של ישראל במשך כל הדורות להשראת השכינה בעולם.

לאור חשיבות המנהג, ועל-פי דבריו המיוחדים של הרבי על הצורך והמצוה לחזק את קיום המנהג (ספר השיחות תשמ"ט ח"א ע' 379 הע' 85) – מוגש בזאת ליקוט נבחר שיוצא לתור ולחקור על מקור המנהג, טעמיו, סגולתו והדרכים השונות לקיומו, בתקווה שהלימוד והעיון בנושא יחזקו את קיום המנהג, כמצווה עלינו.

הליקוט מופיע לקראת נישואי בננו בכורנו החתן התמים אייזיק גרשון עב"ג הכלה פייגא רבקה שיחיו ביום י"ט אדר, הבעל"ט.

והיות שהחתן הוא מיוצ"ח של השל"ה הקדוש (מצד זוגתי, אמו שתחי' לבית גורביץ), על כן מצאתי לנכון ללקט ולהגיש את המקורות והדיונים במנהג קדוש זה של השל"ה הקדוש, לקראת חתונתם ולזכותם להזכיר זכות אבות שיהא הבנין בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה, כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות, כרצון קדשו ולנחת רוח הרבי נשיאנו.

התודה והברכה לאלו שעזרו לי בליקוט החומר, עריכתו והכנתו לדפוס. במיוחד אזכיר לברכה את ידידי הקרובים: הרב חיים צבי שי' פילדסטיל (שעזר בעריכה ובליבון השיטות); הרב משה שי' מרינובסקי (שהעיר הערות מועילות); הרב יעקב שי' גרשון (שעזר בליקוט המקורות) ולבני הת' שלום דובער שי' (שהכין הליקוט לדפוס).

התפילה והציפי' שעל-ידי העיון במקורות המנהג ופרטי קיומו, יתוסף הידור וחזוק בקיום המנהג, ויועיל, כנוסח ה'יהי-רצון' שאומרים בקריאת הנשיאים בחודש ניסן, להאיר עלינו כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכלולות בקדשת השבטים, להבין ולהשכיל בתורתך וביראתך, לעשות רצונך כל ימי חיינו, אנו וזרענו וזרע זרענו מעתה ועד עולם.

מתוך אמונה כי קיום וחזוק המנהג יחיש וימהר את חנוכת בית המקדש השלישי, כמבואר בספרים שקריאת פרשת הנשיאים בכל יום מעוררת את זכות השבטים לחוס ולרחם עלינו לגאלנו גאולת עולמים, ויקויים בנו הבטחת רז"ל "בניסן נגאלו, בניסן עתידין ליגאל", אכ"ר.

אפרים שמואל בן לא"מ הרה"ת אייזיק גרשון ז"ל מיניץ

בין פורים לפסח, ה'תשפ"א

ברוקלין נ.י.

תוכן הענינים

ז ..... מקור המנהג

יז ..... טעמי המנהג וסגולתו

לא ..... זמן הקריאה

נא ..... קריאה מסידור או מספר תורה

סג ..... אמירת "יהי רצון"

פז ..... מנהגים בקריאת הנשיא

צז ..... י"ג ניסן

קיז ..... הוספה: פרשת הנשיאים

מקור המנהג

קרבנות הנשיאים • זכר לקרבנות הנשיאים בזמננו •
חביבה מאד בעיני המקום • התפשטות המנהג בתפוצות ישראל •
מצודה לחזק המנהג

קרבנות הנשיאים

בראש חודש ניסן הושלמה הקמת המשכן. בו ביום החלה חנוכת המזבח, שנמשכה שנים-עשר ימים, בהם הקריבו שנים-עשר נשיאי השבטים קרבנות מיוחדים^א, נשיא אחד ליום, כפי שמסופר בתורה בשני מקומות:

"וַיְהִי בַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּתָה בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַהוּם הַמִּשְׁכָּן" (שמות מ, יז).

"וַיְהִי בַיּוֹם כְּלוֹת מֹשֶׁה לְהַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וַיִּקְדַּשׁ אֹתוֹ וְאֵת כָּל כְּלָיו וְאֵת הַמִּזְבֵּחַ וְאֵת כָּל כְּלָיו וַיִּמְשַׁחֵם וַיִּקְדַּשׁ אֹתָם. וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רֵאשֵׁי בַיִת אֲבֹתָם הֵם נְשִׂאֵי הַמַּטֵּה הֵם הַעֲמֻדִים עַל הַפְּקָדִים" (במדבר ז, א-ב).

א. ספרי, נשא, פיסקא מד. מסכת סופרים, פרק כא, ב-ג. טור וש"ע אדמו"ר הזקן, או"ח סתכ"ט ס"ט.

בענין הזמנים המדויקים של הקמת המשכן וחנוכת המזבח, מצינו שלוש שיטות:

(א) שיטת המדרשים וההלכה (ספרי, שם. מסכת סופרים, שם. טור וש"ע אדמו"ר הזקן, שם) – חנוכת המשכן בשבעת ימי המילואים נמשכה מיום כג באדר עד ר"ח ניסן (בהם הוקם ופורק המשכן מדי יום), ובו ביום התחילה חנוכת המזבח בשנים-עשר ימי הקרבת קרבנות הנשיאים שנמשכה עד י"ב ניסן.

(ב) שיטת הבית יוסף – חנוכת המשכן בשבעת ימי המילואים נמשכה מיום כג באדר עד ר"ח ניסן, אולם חנוכת המזבח בשנים-עשר ימי הקרבת קרבנות הנשיאים לא התחילה בו ביום כי אם ביום המחרת, ב ניסן, ונמשכה עד יום יג בניסן. בביאור שיטת הבית יוסף כבר האריכו: פרי חדש (סתכ"ט אות ב); יעב"ץ (מור וקציעה סתכ"ט); חיד"א (ברכי יוסף סתכ"ט אות ג); שו"ת בית שערים (סקמ"ו).

(ג) שיטת כמה מהראשונים (אבן עזרא שמות מ, ב; ויקרא ט, א. רמב"ן שמות מ, א; במדבר ז, א) – על דרך הפשט, חנוכת המשכן בשבעת ימי המילואים נמשכה מיום ר"ח ניסן עד יום ח בניסן, ובו ביום החלה חנוכת המזבח בשנים-עשר ימי הקרבת קרבנות הנשיאים שנמשכה עד יום יט בניסן.

”וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם יִקְרִיבוּ
אֶת קַרְבָּנָם לַחֲנוּכַת הַמִּזְבֵּחַ” (במדבר ז, יא).

זכר לקרבנות הנשיאים בזמננו

על החשיבות של הקרבת קרבנות הנשיאים יש ללמוד מכך שנשיאי ישראל היו חוגגים כל אחד את יום הקרבת קרבנו, וכל נשיא עשהו ליום טוב.²

שנים-עשר ימים אלו של הקרבת קרבנות הנשיאים מצויינים כימים טובים לא רק בימים ההם אלא גם בזמן הזה, בכך שבימים אלו, י”ב הימים הראשונים של חודש ניסן, אין אומרים תחנון ואין מתעניין³. מטעם זה אין אומרים תחנון בכל חודש ניסן, שכן, יחד עם ימי חג הפסח נמצא שאין אומרים תחנון ברוב ימי החודש, ומכיוון שכבר ”יצא רוב החודש בקדושה”, נהגו לעשות את החודש כולו ”קודש כעין יום טוב” ולא לומר תחנון בכל ימי חודש ניסן⁴.

נוסף לכך, אף הנהיגו זכר לקרבנות הנשיאים – לקרוא בימים נשגבים אלו מראש חודש ניסן ואילך את פרשת חנוכת המזבח והקרבנות שהקריבו הנשיאים, נשיא אחד ליום, בבחינת ”הימים האלו נזכרים ונעשים”.

מקור המנהג יסודתו בהררי קודש, והוא מופיע לראשונה בספרו של השל”ה הקדוש⁵, לאחרי שמקדים לבאר את ייחודיותם של ימי החודש הראשון לחדשי השנה.

ואלו דבריו בספרו שני לוחות הברית מסכת פסחים (פרק נר מצוה):

ב. מסכת סופרים שם.

ג. לשיטת המחבר (ב”י סתכ”ט; שו”ע סתכ”ט ס”ב. ראה מ”א שם סק”ד) – רק תענית ציבור, ואילו לשיטת הרמ”א (דרכי משה סתכ”ט סק”ב; שו”ע שם) – אף תענית יחיד. וכן הכריע להלכה בשו”ע אדמו”ר הזקן, שם.

ד. טור ושו”ע, סתכ”ט ס”ב. שו”ע אדמו”ר הזקן, שם ס”ח.

ה. וידועים דברי כ”ק אדמו”ר זי”ע (לקוטי שיחות חלק כו ע’ 173 הע’ 45) שעל פי מה שכתב אדמו”ר הזקן (בהלכות תלמוד תורה פרק ב’ ס”א) יש לדברי השל”ה את התוקף של דבר משנה.

נראה לעניות דעתי, מנהג טוב לקרות בכל יום ויום פרשת הנשיא של זה היום, כי כל נשיא ונשיא היה לו סודות גדולות אשר המשיכו שפע הרוחניות כל אחד לשבטו כל ימי עולם. ולא לחנם כתבה התורה כל שבט ושבט ופרטה הקרבן, אף על פי שכולם היו שוות, והיה מהראוי לומר בדרך קצרה, וכן זה הנשיא הקריב, וכן זה הנשיא הקריב כן; אלא לכל אחד היה לו סודות מיוחדות. ובה הדרך דרך מדרש רבות לבאר טעמים לכל נשיא ונשיא טעם אחר. וגם דברי הרבות הם סודות מופלגות מושגות למי שחלק לו השם מהחכמה האמיתית.

ובקריאת הפרשה הוא מעורר קדושת היום, וכאשר נהגו הספרדיים לומר בכל זמן וזמן מזמורים מעניינים של יום. ומצאתי כתוב בכתבי הקודש דהאר"י ז"ל: וכן מצינו, הים נקרע לי"ב קרעים, כמו שכתוב (תהלים קלו, יג) לגזור ים סוף לגזרים, לכל שבט ושבט בפני עצמו.

ומסיים השל"ה:

ולא לחנם מתחיל עניני חג הפסח, המורה על חידוש העולם, מן ראש חודש ניסן, שהרי בראש חודש ציוה הקב"ה אקרבן פסח, על כן התחילו הנשיאים בקרבנות שלהם מן ראש חודש ניסן. וביום י"ג בניסן נראה לי לקרות פרשת בהעלותך עד "כן עשה את המנורה", והוא נגד שבט לוי . . .

הרי י"ג ימים כולם קדושים וסודם אחד, כי הם י"ב שבטים, וקדושת לוי כולל כל הקדושות. ואחר כך י"ד בניסן הוא יום טוב, שבו הקריבו קרבן פסח. ואחר כך פסח בעצמו. וכיון שיצא רוב החודש בקדושה, נוהגין קדושה בכל החודש שלא להתענות בו.

המנהג שב ונשנה בדברי השל"ה ב'לקוטי עמק ברכה' שבסוף ספר 'עמק ברכה', שכתב השל"ה יחד עם אביו, רבי אברהם הלוי הורביץ:

מנהג טוב לקרות מראש חודש ניסן בכל יום ויום הנשיא השייך לאותו היום, כי כל נשיא ונשיא היה לו סודות גדולות. וביום י"ג בניסן יקרא פרשת בהעלותך עד "כן עשה את המנורה", והוא נגד שבט לוי.

חביבה מאד בעיני המקום

מנהג זה שייסד השל"ה הובא בספר חמדת ימים (חלק פסח פ"א ד, ב)¹, שהוסיף כי פרשת הנשיאים חביבה מאד בעיני המקום:

וטהור ידים יוסיף אומץ ולקח טוב לעשות זכר למשכן שהוקם בראש חודש וי"ב נשיאים שהקריבו קרבנם עד י"ב יום בחודש . . . והאישי הירא יזהר . . . לקרות פרשת הנשיא בכל יום ויום מימים אלה, אשר חביבה היא מאד בעיני המקום. כי כל נשיא ונשיא היו לו סודות גדולות אשר המשיכו שפע והארה כל אחד לשבט כל ימי עולם. ולא לחנם כתבה התורה כל שבט ופרטי הקרבן של כל אחד ואחד אף על פי שכולם שוו בשיעוריהן, והיה ראוי לומר בדרך קצרה "וכן זה הנשיא הקריב וכן זה הנשיא כן"; אלא לכל אחד היו לו סודות מיוחדות, ובקריאה מפרשה שלו הוא מעורר הארת קדושתו עליו.

התפשטות המנהג בתפוצות ישראל

דברי השל"ה הובאו להלכה בספרי גדולי ההוראה והפוסקים, וכך מנהג אמירת הנשיאים התקבל בתפוצות ישראל בקרב כל העדות והחוגים. כך כתב באלי' רבה על ה'לבוש' (סתכ"ט סק"ו). וכ"ה באלי' זוטא (סק"ד):

1. וראה להלן באשר לזהות מחבר הספר ויחסם של גדולי ישראל כלפיו.

כתב בשל"ה דף ק"מ לקרות בכל יום פרשה הנשיא שלו, ובי"ג יקרא פרשת בהעלותך עד "כן עשה המנורה", שהוא כנגד שבט לוי.

ובחק יעקב (סתכ"ט סק"י):

וכתבו אחרונים בשם של"ה שיש לקרות כל יום ניסן הנשיא השייך לימו, וביום י"ג יקרא פרשת בהעלותך עד "כן עשה את המנורה".

גם בבאר היטב שם (סק"ו) הביא מנהג זה בשם השל"ה.

ובשולחן ערוך אדמו"ר הזקן (סתכ"ט סט"ו):

נוהגין מראש חודש ואילך לקרות פרשת הנשיא שהקריב בו ביום, וביום י"ג פרשת בהעלותך עד "כן עשה את המנורה" שהוא נגד שבט לוי".

ובמשנה ברורה (שם סק"ח):

וטוב לקרות בניסן בכל יום הנשיא שלו, וביום י"ג פרשת בהעלתך עד "כן עשה את המנורה" [אחרונים].

ובכף החיים (שם סקכ"ב) מוסיף ומביא מדברי השל"ה לא רק את המנהג אלא גם את נימוקו עמו – שבקריאתו בכל יום מעורר קדושת היום:

ז. ובספר השיחות תש"נ (ח"ב ע' 394 הע' 24) מובא: "ולהעיר מלשון אדמו"ר הזקן בשו"ע: "וביום י"ג פ' בהעלותך כו". ואינו מזכיר (בפירושו) שקורין בו גם "זאת חנוכת המזבח", שמוזה משמע קצת שהסך-הכל דקרבות הנשיאים ישנו בפועל כבר ביום י"ב, ורק הקריאה בדיבור היא ביום י"ג". וראה שם הע' 51.

ח. מכיון ש"לוי" הוא לשון התקשרות והתחברות ("הפעם ילוה אישי אלי"), המורה על כללות עבודת ה' – התקשרות עם הקב"ה, לכן עבודת שבט לוי אינה עבודה בפני עצמה אלא כוללת עבודת כל השבטים, ויום הקרבתו הוא הסך הכל של קרבות כל הנשיאים. מטעם זה הוא שייך ליום י"ג בניסן, כי י"ג בגימטריא אח"ד, וביום זה מאיר ענין האחדות – אחדות והתקשרות עם הקב"ה, ואחדות כל שבטי ישראל (תורת מנחם – התועדויות תשמ"ה ח"ג ע' 1760; תשמ"ו ח"ג ע' 92).

מנהג טוב לקרות בכל יום ויום פרשת הנשיא של זה היום, כי כל נשיא ונשיא היה לו סודות גדולות אשר המשיכו שפע הרוחניות כל אחד לשבטו כל ימי עולם, ובקריאת הפרשה הוא מעורר קדושת היום. וביום י"ג בניסן קורין פרשת בהעלותך עד "כן עשה את המנורה", והוא כנגד שבט לוי. של"ה דף ק"מ ע"ב, אלי' רבה אות ו', רבינו זלמן אות ט"ו. וכן כתבו האחרונים. ועיין עוד מה שכתבתי בזה בסה"ק עדות ביעקב דרוש א' לשבת הגדול, יעו"ש.

מנהג זה הובא גם בספר 'אור צדיקים' למקובל רבי מאיר פאפירש (סימן ל"ב):

יש מהחסידים שנוהגין לקרות מר"ח ניסן עד י"ב בו בכל יום פרשת הנשיא שהקריב דבר יום ביומו, וחביבה מצוה בשעתה.

גם החיד"א מזכיר מנהג זה בספרו 'עבודת הקודש' (מורה באצבע רס"ז אות קצא):

נכון לומר פרשת הנשיא דבר יום ביומו, ואחריו התפילה שיהא חשוב ומרוצה קריאתנו בתורה סדר קרבן נשיא פלוני משבט פלוני ותעלה עלינו כאילו השגנו.

ואילו בסידורו של רבי יעקב עמדין מביאו כמנהג של יחידים בלבד (שער המפקד מבוא א אות ז):

לפיכך נוהגים יחידים לקרות בראש חודש ניסן ואחד עשר ימים שאחריו, פרשה של כל נשיא ונשיא דבר יום ביומו.

מצוה לחזק המנהג

אזכור מנהג השל"ה בספר 'חמדת ימים' הביא לכך ש"דברי תורה עשירים במקום זה ועניים במקום אחר". שכן כבר נודע בשערים כי זהות מחבר הספר נתונה בספק, וכתוצאה מכך – יחסם של גדולי ישראל לאורך

הדורות כלפי הספר היה בסייג וזהירות^ט. כך נמצא שמחד גיסא היתה לו השפעה חיובית ניכרת על התפשטותם של מנהגי ישראל רבים והגעתם לקהילות ישראל בכל אתר ואתר, אולם לעיתים קרובות היתה לו גם השפעה הפוכה – אי קבלת מנהגים מסוימים מחמת העובדה שהם מוזכרים בו ונולד ספק באשר למקורם הטהור. אחד מהמנהגים הללו שנתפסו בסבך היה מנהג קריאת פרשת הנשיאים, זאת למרות שברור כשמש בצהריים שמקורו הטהור הוא בדברי השל"ה.

עדות לכך אנו מוצאים בספר 'פרסומי ניסא' על הגדה-של-פסח (הקדמה ל'קריאת פרשת הנשיאים') שראה אור בשנת תר"ך, בו מעורר רבי יעקב רוקח על קיום המנהג בימיו, בראותו כי רבים נמנעים מלקיימו, מהטעם האמור:

**ולא כתבתי דברים אלו אלא שראיתי נמנעים מלקרות סדר
קריאת הנשיאים, כיון שהוא מספר חמדת ימים.**

אולם מיד ממשיך בהסרת החשש ועידוד לשמירת המנהג:

**לכן הודעתך לחזור לאחוריך ולקרות כל הסדר . . . ומצוה
עליך לקרות, אל נא תמנע מזה.**

ואכן, כאמור, המנהג התקבל בתפוצות ישראל בקרב כל העדות והחוגים.^י

נראה כי "סדנא דארעא חד הוא", והחלישות בקיום מנהג השל"ה שרר לא רק בטריפולי של שנת תר"ך אלא גם בשאר מדינות העולם כמאה ושלושים שנה מאוחר יותר: בשיחת-קודש ש"פ תזריע, ג' ניסן תשמ"ט

ט. דעתו של הרבי – אגרות קודש ח"ח ע' רכג. ראה את שהאריכו בבירור יחס גדולי החסידות לספר, הר"נ שי' גרינוואלד ולהבחל"ח הר"י מונדשיין ע"ה – 'היכל הבעל שם טוב' גליון ו; ז.

י. עם זאת, זכר לדבר ורשימו מטענה זו נותרו עד עצם היום הזה, בכך שקהילות מסוימות מיאנו בקבלת ה'יהי רצון' הנאמר אחרי קריאת פרשת הנשיאים מחשש שמקורו בספר חמדת ימים. ראה להלן במדור 'אמירת יהי רצון'.

(ספר השיחות תשמ"ט ח"א ע' 379 הע' 85), עורר הרבי שנוצרה חלישות ר"ל בקיום מנהג זה.^{יא}

הרבי הוסיף והעיר כי בעוד שאדמו"ר הזקן אכן מביא את המנהג בשלחן ערוך, הוא לא הביאו בסידור^{יב}, וייתכן שמפני זה נולד החלישות בקיום המנהג:

ואולי מפני זה נעשה חלישות רחמנא ליצלן בקיום מנהג זה דאמירת הנשיאים (ובפרט בנוגע לאמירת ה"יהי רצון", שאף שהובא עד"ז בספרי גדולי ישראל, לא נזכר זה בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן כנ"ל).^{יג}

וחתם הרבי כי מצווה לחזק המנהג:

ומצוה לחזק המנהג, ובאופן של "חמורין עלי" ו"חביבין עלי כו' [דברי סופרים]", עד לחביבות של מנהג ישראל.^{יד}

יא. הרבי הסביר כי "ימי חנוכה הם שמונה ימים אשר בכל יום קורין הנשיא השייך ליום זה וכן הנשיא שלמחרתו . . . ועל דרך זה בחודש ניסן – שבכל יום מר"ח ניסן עד ל"ב בו קורין הנשיא דיום זה, דבר יום ביומו . . . אלא שבחנוכה קורין בציבור (ובמילא אין צורך לעורר על זה), ואילו בחודש ניסן נוהגין להקרות כל יחיד לעצמו, ולכן יש צורך לעורר ולהזכיר ע"ד קיום המנהג" (תורת מנחם – התועדויות תשמ"ט ח"ב ע' 534).

יב. וז"ל: "ולהעיר שאדה"ז בסידורו לא הביא מנהג זה [להעיר שיש עוד ענינים שלא הביא בסידורו אף שנוהגים כן. ואכ"מ]. וגם לאחרי שהוסיפו זה בסידור תורה אור ותהלת ה' (וכן בעוד סידורים) – הוסיפו זה בסוף הסידור, לאחרי התפלות, וגם שם – רק נסמן על זה בהערה בשוה"ג להקריאות של ימי חנוכה (שגם קריאות אלו הן הוספה לאחר זמן), ואח"כ הווספה – של "יהי רצון" (שאומרים אחרי הנשיא)."

יג. ראה לקמן במדור 'אמירת יהי רצון'.

יד. ומסיים: "ע"ד המבואר בנוגע למנהג הקפות בשמח"ת – לקו"ת סוכות פ, ג".

טעמי המנהג וסגולתו

כל יום בניסן הוא כראש חודש • סגולה לגאולה • השדאת השכינה
והעלאת השבת • קיום השמים והארץ • הכנעת י"ב נשיאי ישמעאל • תפילה
על נשמות אבותינו ותפילתם עלינו • כח כללי לי"ב חדשי השנה • זיכוך שנות
האדם בקטנותו • היסוד לעבודת ישראל במשך הדורות • כל אחד
מישראל מקדיב קרבן הנשיא

כל יום בניסן הוא כראש חודש

לדבריו אודות המנהג לקרוא את קרבנות הנשיאים, מקדים השל"ה לבאר את מהותם של ימי חודש ניסן ומעלתם המיוחדת כתוצאה מהקרבת קרבנות הנשיאים (של"ה, מסכת פסחים, פרק נר מצוה):

החודש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה (שמות יב, ב). הנה יש כפל לשון בזה הפסוק, אמר שהוא "ראש חדשים", ואמר שנית "ראשון הוא לכם". ואפשר שהפסוק מדבר משני עיבורים, מעיבור החודש ומעיבור השנה. "החודש הזה לכם" - הוא קידוש החודש, כמו שכתב רש"י. "ראשון הוא לכם" - זה אמר לענין עיבור השנה, וכדאמר שמואל (סנהדרין יב, ב) אין מעברין ניסן בניסן, ותמיד ניסן הוא ראשון.

אבל דרך רמז נובל לומר, דהפסוק רומז "החודש הזה לכם ראש חדשים", כלומר החודש כולו הוא ראשי חדשים, כי כל יום ויום הוא כראש חודש, וכמו שכתב הטור סימן תכ"ט בשם מסכת סופרים (כא, ב) דאין מתענין בניסן, מפני שבאחד בניסן הוקם המשכן וי"ב נשיאים הקריבו קרבנם בו.

ובהמשך לזה, מביא את המנהג (כנ"ל).

א. דברי השל"ה הובאו במאמר של כ"ק אדמו"ר מהר"ש (לקוטי תורה תורת שמואל תרכ"ו ע' נ) ונתבארו בשיחת הרבי (לקו"ש ח"ב ע' 489):

ענינו של ר"ח הוא המולד, הכולל שתי נקודות - ההעלם שקודם המולד, ואח"כ המולד עצמו. בעבודת בני"י, שנמשלו ללבנה, היא עבודת התשובה, הכוללת את שתי הנקודות - ביטול בתכלית כתוצאה מחשבון הנפש על העבר, ואח"כ התחלה של עבודה חדשה. זהו שהקב"ה אומר בראש חודש "הביאו עלי כפרה שמיעטתי את הירח", עבודת התשובה, כביכול.

התשובה, כידוע, מביאה את הגאולה, וכך גם עבודת ראש חודש, שכן, מיעוט הירח הוא מקור כל החטאים וסיבת הגלות, ואילו התשובה והכפרה בראש חודש מסלקת את מיעוט הירח ומביאה את הגאולה.

זהו עומק דברי השל"ה שכל ימי חודש ניסן הם ראשי חודשים - כשם שמהותו של ראש חודש הוא ענין התשובה והגאולה, כך עבודת כל חודש ניסן היא עבודת התשובה והגאולה: הביטול

סגולה לגאולה

הקשר בין קריאת פרשת הנשיאים לחודש ניסן מובא ומבואר גם במשנתו של הרבי, כאשר נקודת הקשר היא היות חודש ניסן חודש הגאולה (ספר השיחות תש"נ ח"ב ע' 393):

המנהג דקריאת פרשת הנשיאים בחודש ניסן קשור עם כללות ענין הגאולה שבחודש ניסן: חודש ניסן הוא "חודש של גאולה", "בניסן נגאלו בניסן עתידין להגאל", כמרומז גם בשם "ניסן" - מלשון נס, ויתירה מזו - שיש בו ב' נוני"ן, שרומז ל"ניסי ניסים", מתחיל ועיקר מהנסים דגאולה האמיתית והשלימה, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

ולכן קורין בחודש ניסן קרבנות הנשיאים לחנוכת המשכן - כיון שחודש ניסן הוא זמן מסוגל ביותר לגאולה האמיתית והשלימה, שאז תהי' חנוכת ביהמ"ק השלישי, תכלית השלימות דהמשכן והמקדש.

ובעומק יותר - שבקרבנות הנשיאים לחנוכת המשכן נכללת כללות העבודה דבני ישראל שתוכנה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", "בתוכם" דייקא, בתוך כאו"א, בלבו פנימה, בביתו ובד' אמותיו ובחלקו בעולם, ועל ידי זה בכל העולם כולו, כמודגש

בתכלית שבתשובה הוא ביעור החמץ (ביטול הישות וההתנשאות), ובזכות התשובה "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל" (ר"ה יא, א).

בשיחת ש"פ שמיני תשכ"י (ס"א) מבואר שעל פי דברי השל"ה יובן דיוק לשון המדרש (שמו"ר פט"ו, יא): "משבחר ביעקב ובניו קבע להם (ראש) חודש של גאולה" - שכל חודש ניסן נקרא בשם חודש של גאולה. ובחודש ניסן גופא, הולך וניתוסף ענין הגאולה מיום ליום באופן נעלה יותר.

בשיחת שבת הגדול תשכ"ד (סכ"א) העלה הרבי את דברי השל"ה להלכה ולמעשה, וביאר כי על פי דברי השל"ה אלו "הרי טוב ונכון לערוך התועדות - "כעין יום טוב" - בכל יום מימי חודש ניסן".

גם בהמשך הקריאה דפרשת הנשיאים בפרשת בהעלותך את הנרות, שכל שבועת הנרות, ז' הסוגים שבנשמות ישראל (כפי שהם מציאות אחת, "עד ירכה עד פרחה מקשה היא") מאירים "אל מול פני המנורה", ועל ידי זה אורה יוצאה לעולם, שהעולם כולו נעשה דירה (תוכן המשכן ומקדש) לו יתברך, כפי שיתגלה לעתיד לבוא.

ועל פי זה יש להוסיף, ש"ביום שנים עשר יום נשיא גו", סיום וגמר פרשת הנשיאים, מודגש סיום וגמר "מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות", שתכף ומיד לאחרי זה באה הגאולה האמיתית והשלימה. וענין זה הוא בהדגשה יתירה בתקופתנו זו שנמצאים בסוף הגלות ובסמיכות ממש לגאולה האמיתית והשלימה.

קריאת פרשת הנשיאים בחודש ניסן ושייכותה לגאולה מוצאת ביטוי גם בדברי רבי יעקב רקח (בספרו 'פרסומי ניסא' על הגדה-של-פסח), שמתמקד בחלקם וזכותם של שנים עשר השבטים בגאולתם של ישראל:

כי זכותם גרם להיות ישראל יוצאים קודם הזמן, וכמו שכתב הר"ב פני דוד ז"ל (סדר בא אות יג) בפסוק "היום אתם יוצאים בחדש האביב", שגם זכות השבטים גרם להם לצאת, ונוסף גם הוא שגם נשמותיהם ירדו למצרים בגלות והשלימו מספר ק"ץ השנים . . . אם כן לזה אנחנו מעוררים זכותם בחודש הזה יען שהם גרמו לנו לצאת.

ולכן אמר הפסוק "החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא", דלכאורה תיבת הוא יתירה, הוה לי' למימר ראשון לכם גו'. אלא "הוא" גימטריא י"ב, בא לרמוז לי"ב שבטים שבטי י-ה, שזכותם גדול שיצאנו ממצרים. ולכן בחודש זה נרמזו כי י"ב חדשים הם נגד י"ב שבטים.²

ב. ראה טור (או"ח סתי"ז) שג' המועדים נתקנו כנגד ג' האבות, וי"ב ראשי חדשי השנה - שגם נקראים מועדים - כנגד י"ב שבטים. וכחטאו בעגל, ניטלו מהם וניתנו לנשותיהם, לזכר שלא היו באותו חטא. ומכאן הקשר המיוחד בין ראש חודש לנשי ישראל. וראה דברי הב"ח (שם).

ובהמשך דבריו מפליא את קריאת פרשת הנשיאים בכל יום לעורר זכותם ולקרב ולזרז את הגאולה:

ולכן צונונו חז"ל לקרות בכל יום מיום ראש חודש בקרבנות הנשיאים, ולזכור שמות השבטים, להגן בעדנו בכל עת ובכל רגע, וגם שיגאלנו בעזרת השם בזכותם לעתיד לבא כי זכותם גדול . . . ולזכור השבטים בכל יום ויום לעורר זכותם, שיחוס וירחם עלינו ויגאלנו גאולת עולמים, ויקיים בנו מקרא שכתוב "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", אמן כן יהי רצון.

השראת השכינה והעלאת השבט

בדברי השל"ה מודגשים גם תפקידו ועבודתו המיוחדת של כל נשיא, כאשר כל אחד השפיע והמשיך שפע לשבטו לכל ימי עולם. מטעם זה - כתב השל"ה - מופיע בתורה שוב ושוב פרטי הקרבת כל נשיא, למרות שכולן היו שוות, כי לכל אחד מהשבטים סודות מיוחדות. ומכאן הטעם לקריאת פרשת הנשיאים, משום שעל ידי הקריאה אנו מעוררים קדושת היום.

האמור מובא ומבואר בתורת חסידות חב"ד, שקריאת קרבנות הנשיאים (בימי חנוכה) אינה רק זכר לקרבנות הנשיאים אלא ממשיכה השראת השכינה, כמבואר בלקוטי-תורה לכ"ק אדמו"ר הזקן (ברכה צח, ג):

הנה פרשת הנשיאים מפורש בתורה קרבן של כל נשיא ונשיא, "זה קרבן נחשון" "זה קרבן נתנאל" כו', ובכולם כתיב מה היו קרבנותיו; עם היות שכולם הקריבו בענין אחד, והוה לי' לכתוב כן עשה נתנאל כו' וכן עשה כו', ולמה צריך לכפול י"ב פעמים את הקרבנות שהיו שוים.

אלא הענין שנכתב לדורות, שגלוי וידוע היה לפניו שעתיד בית המקדש ליחרב וצריך להיות "ונשלמה פרים שפתינו" וכמאמר רז"ל "כל העוסק בתורת עולה כו'". וכמו שקורין בחנוכה ענין קרבנות הנשיאים, לפי שבחנוכה היתה גם כן חנוכה המזבה,

שהעובדי כוכבים פרצו י"ג פרצות, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום הוצרכו לחינוך לחזור הקדושה ליושנה, שבשעת פרצות העובדי כוכבים נסתלקה. ועל ידי קריאת התורה פרשת הנשיאים ממשיכים להיות השראת השכינה, כנודע מענין קורא בתורה.

ולכן נכפלו הקרבנות י"ב פעמים לכל הי"ב שבטים, להמשיך הביטול כנר בפני האבוקה, שיש י"ב אבוקות כנגד י"ב שבטים, שכל שבט הוא ענין אבוקה בפני עצמה. (ועל דרך זה בקריעת ים סוף נקרע הים לי"ב גזרים, בכדי שכל שבט ושבט במסילתו יכוון כל חד לפום שיעורא דיליה, כמו שנתבאר במקום אחר. ועיין שם ברבות פרשת נשא אמרו בקרבנות הנשיאים על קרבן של כל נשיא ענין וכוונה בפני עצמה, עיין שם באריכות גדול).

מעין זה מבואר ב'אור התורה' (נשא ע' רנד) לכ"ק אדמו"ר הצמח-צדק, שכל נשיא העלה את שבטו על ידי הקרבת קרבנו, ובזמן הזה נפעלת העלאת השבט על ידי קריאת פרשת הנשיאים:

נודע מקריאת פרשת קרבנות הנשיאים, שנתפרש קרבן של כל נשיא בפני עצמו, ולא די באמרו וכן הקריב פלוני כו', כי כל נשיא העלה את שבטו בהקרבת קרבנו. ולפי שהשבטים הן נמשכו מאצילות לבריאה, כמשל השבט הנמשך מהאילן, ובבריאה ענפין מתפרדין, על כן כל נשיא ושבט צריך להתפרש כדי להעלותו כו'. וגם עכשיו על ידי קריאת פרשת הנשיאים יש העלאה לכל בחינה ושבט.

קיום השמים והארץ

על גודל ענינה והשפעתה של קריאת פרשת הנשיאים אנו יכולים ללמוד מדברי המדרש כי בריאת השמים והארץ היא בזכות שנים עשר השבטים, ואם כך בקריאת פרשת הנשיאים יש משום קיום השמים והארץ.

כך מובא בספר 'חמדת ימים' (חלק פסח פ"א ו, א) :

ועתה אהובי קורא נעים, ה' עמד גבור החיל, אל יהא קל בעיניך לקרות הנשיאים מדי יום ביום, שבזכותם מתקיימין שמים וארץ, כמו שאמרו רז"ל (ילקוט שמעוני, ישעי' רמז תמו) "אלה תולדות השמים והארץ" בזכות מי הם מתקיימים, בזכות "אלה שמות בני ישראל".

הכנעת י"ב נשיאי ישמעאל

קריאת פרשת הנשיאים מדי יום מהוה גם מגן ומושיע לבני ישראל ומכניעה את כוחם של י"ב נשיאי ישמעאל, על פי דברי הזוהר הקדוש (נשא קמח, ב) [מתורגם]:

אלמלא לא הקריבו שנים עשר נשיאים אלו, לא יכול העולם לעמוד לפני שנים עשר נשיאי ישמעאל, שכתוב "שנים עשר נשיאים לאמתם". משהקריבו אלו של ישראל, לקחו שלטון של הכל. משום כך נשיא אחד אחד ליום, שכל נשיא השפיע שפע ברכות על ידי קרבנותיו למלאך אחד מהי"ב מלאכים. ומתמצית השפע ניתן לשר אחד מי"ב נשיאי ישמעאל כדי לסתום פיו שלא יקטרג.^ג

ולאור הדברים האלו, כתב בספר 'חמדת ימים' (שם):

ג. וראה מהרש"א (חידושי אגדות, סנהדרין יב, א): "כי נשיאי ישמעאל היו י"ב, כמו שנזכר בסוף פרשת חיי שרה. אבל למעלה עליהם נשיאי ישראל, כי נשיאי ישמעאל אין להם יחוס אב מאברהם, רק יחוס שפחה מאמם הגר. וזהו שנאמר בהם "שנים עשר נשיאים לאמותם", דר"ל מצד אם; אבל נשיאי ישראל יש להם יחוס אב, "למשפחותם לבית אבותם". ועל כן, על פי היחוס אב שממנו נמשך הבכורה, נעשה מהם י"ג נשיאים, על ידי הבכורה שיש ליוסף שנחלק לשני שבטים ונשיאים. וזהו סוד עיבור, שישראל מחשבים י"ב חדשי הלכנה נגד י"ב שבטים, ועוד חודש עיבור נגד שבטו של יוסף שנחלק לבי' שבטים. והם ב' אדרים שמזלו דגים, כברכתו של יוסף ידגו לרוב וגו'". ועיי"ש בהמשך דבריו.

ובודאי כי גם עתה בגלות החיל הזה תועיל זכרון קרבנות [הנשיאים] מאד לבטל כל שרי עם ועם מלערער עלינו. ומה גם כאשר נעתיר בזכותם על גאולתנו ועל פדות נפשנו בימים האלה ובזמן הזה, מועד צאתנו מכור הברזל ממצרים כי עת לחננה כי בא מועד זמן ביטולם של י"ב נשיאים דישמעאל בסגולת הקרבנות [של] נשיאי ישראל. ולכן יחכה ה' לחננה עלינו בזכרון קרבנותיהם בקרב הימים האלה לעקר ולשבר ולכלות ולהכניעם, ואשרי הגבר אשר יחזיק ויאמץ בתפלתו בקרב הימים האלה על גאולת ישראל.

תפילה על נשמות אבותינו ותפילתם עלינו

בספר 'קב הישר' (פרק פח) לרבי צבי הירש קאָידינובר (פפ"ח) מעודד לקיים את מנהג השל"ה, בהטעימו כי יש בכך משום תפילה על נשמות אבותינו המעוררת את תפילתם עלינו. את דבריו הוא פותח בהענקת רקע לטעם זה, בהקדים ביאור ענינו של חודש ניסן:

"החדש הזה הוא לכם" - לכם אותיות מלך, לרמוז שחדש ניסן הוא מלך וראש לכל החדשים. ויש ליתן טעם, כי שנים עשר צרופי הוי"ה הן, ועל כל חדש מאיר ניצוץ צרוף הוי"ה, ועל חדש ניסן מאיר שם הוי"ה כפשוטו וככתבו: י-ה-ו-ה. וכשמתחלף לצרופיו, הוא מורה על קצת מניעות רחמים גמורים. מה שאין כן שם הוי"ה בישר וכסדר, אז הוא מורה על רחמים גמורים. ובשביל כן הנשמות הקדושים מתפללים בחדש ניסן על החיים, כדי שהשם הוי"ה יהיה מאיר על ישראל בהשקפה של רחמים.

וכן בחדש תשרי מתפללים על המתים ועל החיים, אף על פי שאז מאיר שם אחד משנים עשר צרופים על חדש תשרי, שאינו מעורר רחמים גמורים, מכל מקום על ידי קול השופר מעורר רחמים. ובמה שאנו מברכים ואומרים: ברוך אתה ה' שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים. ובאשר כי מדה במדה לא בטלה לעולם - מוטל עלינו לעשות חטיבה מול חטיבה, להתפלל גם כן על

הנשמות הקדושות, כמו כן הנשמות מתפללות עלינו. והנה בחדש תשרי חיוב זה מוטל עלינו, שאנו הולכים בכל ערב ראש השנה וערב יום הכפורים על הקברים להתפלל, ונותנין צדקה עבור החיים ועבור שוכני עפר.

אכן בחדש ניסן, בעבור היות שם הוי"ה מאיר בחדש ניסן ברחמים גמורים, על כן אסור בניסן להתענות, אבל אין המנהג בניסן לילך על בית החיים, להתפלל על הקברים ולומר תחנונים כמו בשאר ימים, כדי שיהיה החדש ניסן כלו קדש, ובזה נעשים חטיבה מול חטיבה לנשמות הקדושים הנזכרים. על כן נכון מאד לקיים דברי פה קדוש, מורנו הרב רבי ישעיהו סגל בעל ספר "שני לוחות הברית", לקרות מיום ראש חדש ניסן דבר יום ביומו נשיא אחד משנים עשר נשיאים של חנכת המזבח, הכתובה בפרשת נשא. ואחר שיקרא בכל יום נשיא של אותו היום, יאמר תפלה קצרה: יהי רצון מלפניך כו'.^ד וכה יאמר דבר יום ביומו, והוא מנהג כשר וישר, ונכון הוא.

כח כללי ל"ב חדשי השנה

בספר 'אגרא דכלה' (פרשת פקודי) לרבי צבי אלימלך מדינוב, בעל ה'בני יששכר', מפליא את ימי הקרבת הנשיאים והשפעתם על כל ימות השנה:

קבלנו^ה דאותן הי"ב ימים הראשונים דניסן, ימי הקרבת הנשיאים, המה כח כללי ל"ב חדשי השנה, כל יום רומז לחודש

ד. ראה לקמן במדור 'אמירת יהי רצון'.

ה. ב'משנה שכיר' (מועדים ח"ב לימי חודש ניסן) כתב על קבלה זו ב'אגרא דכלה': "ולא הביא שם שום מקור לקבלה זו. ונראה לי בלתי ספק דמקור לקבלה זו הוא במדרש הנ"ל [מדרש רבה (נשא פ"ג-י"ד), שהיתה מסורת ביד שבט יהודא חכמיהם וגדוליהם מן יעקב אבינו כל מה שעתיד ליארע לכל השבט עד ימות המשיח. וכן היה ביד כל שבט ושבט מסורת כל מה שיארע לו עד

שלם. כן שמענו מכבוד אדמו"ר הרב הקדוש מורנו הרב מנחם מענדל [מרימנוב] זצ"ל. וזכי הראות יכולין להתבונן בכל יום איזה מאורעות יהיה בחודש אשר הוא נגד היום ההוא, וכבוד אדמו"ר הרב הקדוש מורנו הרב יעקב יצחק [החוזה מלובלין]¹ היה כותב ברוח קדשו בכל יום מה יהיה בכל חדש, כנודע הדבר בפרסום לחבורתינו קדש, ובאותו השנה שנתבקש בישיבה של מעלה בחדש מנחם, לא כתב רק עד מנחם, והענין הוא בפרסום. ואם כן לפי זה יום הראשון, הוא נגד כל החודש הראשון. וזהו שכתוב "ביום החדש הראשון" (שמות מ, ב), רצונו לומר באותו יום שהוא נגד החדש הראשון, היינו "באחד לחודש", נ"ל.²

ימות המשיח מן יעקב אביהם. על כן הקריבו אז תיכף לפי דעתו, רצונו לומר לפי ענינו ולפי ענין המאורעות שיארע לאותו שבט לעתיד לבא עד ימות המשיח]. והקרבות הנ"ל הקריבו כל אחד ואחד על תיקון המאורעות. ובכל שנה ושנה מתעוררים התיקונים אלו, כל יום נגד חודש שלו. ויסוד הקבלה הנ"ל הוא בהררי קודש מהמדרש הנ"ל והוא אמת וברור ודו"ק".

1. כך מובא גם ב'בית אהרן' (קארלין) (פרשת החודש דף ע"ב) בשם הרה"ק מלובלין שהי"ב ימים מי"ב נשיאים, כל יום מרמז נגד חודש אחד מהשנה הבאה, והרה"ק מלובלין הי' אומר בכל יום מה שיהיה בחודש שכנגדו.

ובספר 'ברכת הפסח' (ס"א ב'פתחא זוטא' סק"ה) הביא דברי האגרא דכלה' וכתב: "ובזה ראיתי לפרש הפסוק "החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה", פירוש כל החודש כולו הוא ראש חדש של כל חדשי השנה. ראשון הוא לכם, היינו ימים הראשונים של החודש הזה, לחדשי השנה, לידע בהם כל מה שיהיה בכל חדשי השנה".

2. לפי ביאור זה כתבו ליישב תמיהת ה'לקוט יהושע' (או"ח אות עו) מדוע לא תיקנו לומר ה"יהי רצון" בכל ימי חודש ניסן, לאור דברי הזהר (פ' בלק קצו, ב) המפליאים את כל ימי החודש? אמנם לפי ביאור זה מובני דוקא י"ב ימים הראשונים של החודש מעניקים כח כללי לכל י"ב חדשי השנה. ראה 'דברי תורה' לבעל ה'מנחת-אליעזר' (מהד"ת אות ג); קונטרס 'סדר קריאת הנשיא' לר"צ מושקוביץ.

זיכוד שנות האדם בקטנותו

בכתבי השל"ה על פרשת בא מבואר ששלושה עשר ימי קרבנות הנשיאים (שנים עשר ימי ההקרבה ויום אסרו חג) מזככים את שלוש עשרה שנות האדם בקטנותו, בעודו שרוי בלי יצר טוב:

ואפשר כוונת הנשיאים להקריב בימים ההם קרבנותיהם הוא לזכך י"ג שנים של אדם השרויים בלא יצר טוב^ח. על כן י"ב ימים קרבנותיהם, ויום י"ג אסרו חג של יום טוב שלהם, ואחר כך באור לי"ד הבדיקה לאור הנר. על כן נרמז אחר כך (במדבר ה, ב) "בהעלותך את הנרות וגו' אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות", והם ז' ימי חג המצות. על כן נהגו בני ישראל לקבוע ימי חודש ניסן הללו להיות קדושים ולא חול.

היסוד לעבודת ישראל במשך הדורות

בשיחת-קודש ש"פ ויקרא, ה' ניסן תשמ"ז (תורת מנחם – התוועדויות תשמ"ז ח"ב ע' 738 ואילך^ט) עמד הרבי על כך שדוקא להקרבנות קרבנות הנשיאים נקבע זכר, עם היותה הוראת שעה והקרבה חד-פעמית במשכן, בעוד שלא נקבע זכר להרבה דברים תמידיים במקדש, וביאר כי הסיבה לכך היא משום קרבנות הנשיאים וחנוכת המשכן והמזבח הם היסוד לעבודת ישראל במשך הדורות:

ח. כדאיתא במדרש (קהלת רבה ד, יג) כי רק בגיל בר מצווה "יצר הטוב מזדווג לאדם", וכמבואר בדברי אדמו"ר הזקן (שו"ע או"ח מהד"ב ס"ד) כי "גמר ועיקר כניסת נפש הקדושה באדם הוא ביום י"ג שנים ויום אחד".

ט. שיחה זו הוגהה ונדפסה בלקו"ש חל"ב ע' 19 ואילך.

י. וראה לקו"ש שם הע' 9: "נוסף על זכר לזה בימי חנוכה על ידי קריאת פרשת הנשיאים בציבור (משנה מגילה ל, ב ובפרש"י. וראה לקו"ש חכ"ה ס"ע 378 ואילך. וש"נ) – זכר שונה לגמרי – כד-מוכח גם מזה שביום הח' קורים מנשיא הח' ועד גמירא".

קרבנות הנשיאים הוא ענין חד פעמי שהי' אך ורק בחנוכת המזבח כשהוקם המשכן, לפני בית ראשון וכו'. ומאז לא מצינו דוגמתו במשך כל הדורות שלאחרי זה. ואף על פי כן, בענין זה קבעו זכר עד סוף כל הדורות - שמדי שנה בשנה אין אומרים תחנון בימים אלו, מצד היום טוב של הנשיא שהקריב בו ביום בעת חנוכת המזבח.

ולאידך, ישנם ענינים רבים שהיו באופן תמידי (לא רק באופן חד פעמי), שלא קבעו להם זכר לכל הדורות, שכן, רק בענינים אחדים קבעו חיוב של זכר, כמו: "זכר ליציאת מצרים", או דברים שקבעו כזכר למקדש - שלא בערך לגבי ריבוי הענינים שהיו באופן תמידי, שלא נקבע להם זכר.

ומזה מובן גודל ותוקף הפעולה דקרבנות הנשיאים - שלמרות היותו ענין חד פעמי, מכל מקום, נקבע זכר לכל הדורות, שאין אומרים תחנון בימים אלו, ולא עוד, אלא שכתוצאה מזה נפעל גם בנוגע לכל חודש ניסן, ש"נוהגין לעשות כולו קודש כעין יום טוב", מצד הפעולה דקרבנות הנשיאים.

ובטעם הדבר יש לומר: מכיון שקרבנות הנשיאים הוא ענין דחנוכת המזבח, שזהו היסוד לכללות ענין עבודתם של ישראל במשך כל הדורות בגילוי והמשכת אלקות, שזהו ענין ד"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

ויש להוסיף, שהפעולה דהקרבת הנשיאים מתבטאת לא רק בזכר דאי אמירת תחנון . . . אלא גם במנהג לקרות פ' הנשיא שהקריב בו ביום.

כל אחד מישראל מקריב קרבן הנשיא

על המשמעות המיוחדת שיש להקרבת קרבנות הנשיאים עבור כל אחד ואחד בימינו, באמצעות קריאת פרשת הנשיאים בימי חודש ניסן, יש ללמוד מהמבואר בשיחת-קודש ש"פ ויקרא, ר"ח ניסן תנש"א (ספר השיחות תנש"א ח"א ע' 387 הע' 65):

על פי מאמר רז"ל (מנחות בסופה) "כל העוסק בתורת כו' מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כו", מובן שמראש חודש ניסן ואילך מקריב כל אחד ואחד מישראל קרבן הנשיא.

זמן הקריאה

קריאה בספר תורה בתוך סדר התפילה • אין מעבירין על המצות •
מיעוט טלטול הס"ת וחשש הרואים • קריאה בספר תורה לאחרי גמר
התפילה • תדיר קודם • כסדר הקרבת הנשיאים במשכן • סמיכת תפילת מוסף
לקריאת התורה • טירחא דציבורא • חשש תקלה • גלילת ס"ת בציבור • גודל
מעלת עולת תמיד • לא לשנות מנהג צדיקים • דעתו של הרבי • מנהג חב"ד

בעוד שעצם מנהג קריאת פרשת הנשיאים אכן התקבל בכל תפוצות ישראל, קיימים מנהגים שונים בזמן הקריאה – אימתי יש לקרותה. יש מדייקים לקרותה אחר גמר התפילה (תפילת שחרית או מוסף), יש נוהגים בימי הקריאה (שני, חמישי, שבת קודש וראש חודש) לקרותה בתוך סדר התפילה בהמשך לקריאת התורה, ויש נוהגים לקרותה במשך היום. כלל ידוע בהלכה ש"תדיר ושאינו תדיר – תדיר קודם", על-פי דברי המשנה (זבחים פ"י מ"א) באשר לסדר הקרבת הקרבנות במקדש "כל התדיר מחברו – קודם את חברו". כלל זה משמש כאחד מיסודות הדין בזמן אמירת פרשת הנשיאים, ולצד כללים וסברות אחרות הוא שב ונשנה במשא-ומתן ההלכתי והמנהגים המגוונים של קהילות ישראל – הן בין הנוהגים לקרות פרשת הנשיאים מתוך ספר תורה בציבור והן בין הנוהגים לקרותה מתוך הסידור ביחיד^א.

♦ קריאה בספר תורה בתוך סדר התפילה ♦

בין הנוהגים לקרוא פרשת הנשיאים מתוך ס"ת, מצינו דעות חלוקות כיצד יש לנהוג בימי שני וחמישי, ביום השבת קודש ובראש חודש ניסן – האם יש לקרותה בהמשך לקריאת התורה בתוך סדר התפילה או בקריאה בפני עצמה לאחר גמר התפילה^ב.

יש הנוהגים שמיד אחר גמר קריאת התורה גוללין הס"ת וקוראים פרשת הנשיא. וכן נוהגים רוב קהילות החסידים בירושלים.

שני נימוקים עיקריים ניתנו למנהג זה:

א. אודות השיטות וחילוקי המנהגים, ראה להלן במדור 'קריאה מסידור או מספר תורה'.
 ב. חילוקי המנהגים בזה – ראה 'מנהג ישראל תורה' ע' קצד; נטעי גבריאל ח"א ע' יח; אוצר מנהגי חב"ד (ניסן).

אין מעבירין על המצות

טעם אחד הוא, מכיון שהס"ת כבר נמצא על הבימה ומוכן לקריאה, הרי שכלל הוא בידינו כי "אין מעבירים על המצוות", ולכן אין לנו להעביר על מצוות קריאת פרשת הנשיאים שלפנינו ולהחזיר את הס"ת לארון הקודש, אלא יש לקרות בו את פרשת הנשיאים תיכף אחרי קריאת התורה.

הרצ"פ פרנק נשאל "ע"ד מנהגם ביומי דניסן מראש חודש והלאה, שקוראים בס"ת יומו של הנשיא השייך לאותו יום דבר יום ביומו, והיו נוהגים על יסוד מנהגו של הגאון ר"ח מצאנז שביום קריאת התורה אינם מחזירים את הס"ת למקומו עד שקוראים בס"ת גם הפרשה של הנשיא השייך לאותו היום, וכן נוהגים רוב החסידים שבירושלם. והנה, זה כשנתיים באו אנשים אחדים ודורשים לנהוג כמנהג חו"ל, שאחרי קריאת התורה מחובת היום יחזירו את הס"ת למקומו, ויגמרו התפילה, ואחרי גמר התפילה יחזרו ויוציאו את הס"ת מחדש לקרוא את פרשת הנשיא, מפני שכן היה מנהגם בחו"ל . . . ולזאת מסתפק ושואל שורת הדין היכן נוטה, אם לשנות מנהג או שינהגו כמנהגם עד עכשיו", והשיב בתשובה (שו"ת הר צבי ח"א סימן סט):

ולדעתי הדין פשוט שאין לשנות מנהגם מאז ועד היום, ובפרט שהוא על פי מנהגו של הגאון רבי חיים מצאנז זצ"ל, ובפרט שכן הוא מנהג עתיק בירושלים . . . אחרי שהס"ת מוכנה לקריאה בטרם החזירה, יש בהו משום "אין מעבירין על המצוות" . . . להחזיר את הס"ת בשעה שהם צריכים לקרות בה.

מיעוט טלטול הס"ת וחשש הרואים

טעם שני הוא, מכיון שאין לנו להטריח את הס"ת פעם נוספת, ואנו חוששים שמא יאמרו הרואים כי מוציאים ס"ת פעם נוספת מכיון שהיה פסול בס"ת הראשון (כמבואר ביומא ע, א לענין קרה"ת ביוהכ"פ). כן העלה

מהר"י שטייף בתשובתו (שו"ת וחדושי מהר"י שטייף, סימן רצ"ה²) אחרי שהזכיר גם את הטעם הראשון.

והנה יש סברא לקרות מיד פרשת הנשיאים לאחר קריאת התורה מטעם ש"אין מעבירין על המצוות". וכיון דהספר-תורה לפניו, ראוי לקרות בו שלא להעביר המצווה. לבד הטעם שלא להצטרך להטריח ספר-תורה עוד הפעם . . . לזאת לדעתי יותר נכון שלא להוציא ס"ת שני פעמים, וכדאמרו ביומא (ע, א) שחששו לפגמו של ראשון, וכן כאן - אם יוציא ס"ת אחר התפילה עוד הפעם ויקראו מתוכו, יאמרו שהיה פסול בס"ת הראשון, ויש לחוש לפגמו של ראשון. אבל לקרות מיד אחר קריאת התורה באותו ספר עצמו אין כאן פגם³.

♦ ♦ ♦

♦ קריאה בספר תורה לאחר גמר התפילה ♦

אולם, לעומתם משבחים ואומרים רוב הפוסקים כי אין לקרות את פרשת הנשיאים בהמשך לקריאת התורה בתוך סדר התפילה, כי אם בקריאה בפני עצמה לאחר גמר התפילה. כמה נימוקים וסברות ניתן לדבריהם, מהם שבעת הנימוקים הבאים:

תדיר קודם

טעם אחד הוא, מכיון שכלל גדול הוא בידינו כי "תדיר ואינו תדיר - תדיר קודם", ולכן עלינו להקדים את תפילת מוסף בשבת ובר"ח התדירה לקריאת פרשת הנשיאים שאינה תדירה (אכן, טעם זה שייך רק בשבת ובר"ח ואינו שייך בשני וחמישי).

ג. תשובה זו נכתבה לאדמו"ר מציעשינוב שדבריו ודברי הרבי אליו מובאים להלן.

ד. עם זאת הוא מסיים את תשובתו בהסתייגות כי "כשיש מנהג קדום שנהגו להוציא עוד פעם ס"ת אחר מוסף לקרוא פרשת הנשיאים - אין לשנות ממנהגם".

מהרי"ץ דושינסקיא (שו"ת מהרי"ץ ח"א סל"ב) נשאל "על דבר אשר יש נוהגים לקרות פרשת נשיאים מתוך ספר תורה, אם בשבת יש לקרות קודם מוסף בעוד שהספר תורה בחוץ, או לאחר מוסף ויצטרכו עוד פעם להוציא ספר תורה", והסיק בתשובתו כי תפילת מוסף קודמת לקריאת פרשת הנשיאים, כשבתחילת דבריו הוא מנמק זאת בטעם האמור:

כבר נשאלתי על זה, והכרעתי לפי חוות דעתי העניה כי טוב יותר לקרות אחר מוסף. ולכאורה יש לומר טעם על זה דתדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם, ומוסף הוא תדיר.

[אמנם, בהמשך דבריו משיג על טעם זה מדברי ה'שאגת אריה' (ס"ב וסכ"ב) שכתב כי כלל זה של "תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם" נוהג רק

ה. בקונטרס 'הקריאה והקדושה' (שבסוף ספר 'כל הכתוב לחיים') האדמו"ר מציע שינוב מסכים עם מסקנת המהרי"ץ כי תפילת מוסף קודמת לקריאת פרשת הנשיאים, אולם משיג על הטעם ש"תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם" וטוען כי כלל זה אינו שייך בנידונו: "דהרי הכלל של 'תדיר ושאינו תדיר' שייך רק היכא דשניהם בדרגא חדא, או שתיהן מצות עוברות, או שתיהן אינן עוברות. אבל כשאחת עוברת לא אמרינן דתדיר קודם. כן העלה הרב בשו"ע שלו (סי' תל"א בקו"א אות א', יעו"ש) ובמלוא הרועים מערכה זו (אות ז). ואם דלקריאת פרשת הנשיא יש לה שיעור ולא חיישינן דילמא ימשוך, אבל הלא יוכל להקרה שתגיע סוף זמן תפילת מוסף, ועל ידי קריאת פרשת נשיאים יאחר זמנה".

ובשו"ת 'אהל יששכר' (סל"ב) תמה על תמיהתו. שכן, בשו"ע אדמו"ר הזקן שם כתב: "ומה שכתב החק יעקב דתדיר קודם, זה אינו, דלא אמרינן הכי אלא כששתי המצות אינן עוברות דמצוה להקדים התדיר, וכן אם שתיהן עוברות שאינו תדיר נדחה, אבל אם שאינו תדיר מצוה עוברת והתדירה אינה עוברת פשיטא דחייב לקיים שתיהן, ואין מצות הקדמת התדיר דוחה את שאינו תדיר לגמרי"; הרי שלא כתב אדמו"ר שכאשר אחת משתי המצות היא מצוה עוברת לא שייך כלל "תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם", אלא שכאשר ה'אינו תדיר' היא מצוה עוברת וה'תדיר' מצוה שאינה עוברת, לא שייך הכלל. אך בנדון דידן הרי הוא להיפך, שכן, לדבריו, תפילת מוסף שהיא 'תדיר' היא המצוה העוברת וקריאת הנשיאים היא 'אינו תדיר' ואינה מצוה עוברת. וא"כ ודאי שייך כלל "תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם". ובלשונו: "אטו משום שהתדיר הוא גם מצוה עוברת מגרע גרע, אתמהה".

בהמשך דבריו מאריך ליישב קושיות הקונטרס הנ"ל על דברי המהרי"ץ, ומרבה להוכיח שאין להקדים קריאת הנשיאים למוסף. תמצית דבריו היא שאין תפילת מוסף נחשבת כמצוה עוברת, כי כל מצוה שיש לה זמן קבוע בסופה אינה נקראת מצוה עוברת. ועוד כתב כי כל הדברים שהביא בקונטרס הנ"ל לראי' שנהגו להפסיק בהם בין קרה"ת למוסף (ומהם יצא ללמוד על קריאת

בשתי מצוות אולם איננו שייך בדבר הרשות נגד דבר מצוה, ולכך במקום דבר רשות לגבי דבר מצווה ייתכן להקדים את דבר הרשות לדבר המצווה, אף אם הוא אינו תדיר, ואין בכך משום פגיעה בכלל זה. ה'שאגת אריה' המשיך להוכיח כי אפילו מצוה דרבנן נגד מצוה מן התורה הוי כרשות לגבי מצוה, ואם כן, מסיק המהרי"ץ, מכל שכן מנהג (קריאת פרשת הנשיאים) נגד מצוה (תפילת מוסף), ולכך מעלה טעמים אחרים לכך שתפילת מוסף קודמת לקריאת פרשת הנשיאים, כדלקמן].

כסדר הקרבת הנשיאים במשכן (א)

אמנם, בסוף תשובתו מבסס המהרי"ץ את דעתו לקרות פרשת הנשיאים אחר התפילה, על טעם שני, בהתחשב עם סדר הקרבתם במשכן: שכן, במשכן הקריבו את קרבנות הנשיאים רק אחרי קרבן המוסף. זאת מוכיח המהרי"ץ מחשבון ההלכה הבא: מבואר בזבחים (ט, ב) שחטאת נחשון לא באה לכפרה, והוי רק נדבה. מעתה, כלל הוא בידינו (זבחים ז, א) שהקרבת כפרה קודמת להקרבת נדבה, ואם כן ברור כי מוסף ראש חודש שבא לכפרה היה קודם לקרבן נחשון שבא לנדבה. ועוד כלל אחר אמרו (זבחים פט, א) כי מוסף שבת קודם למוסף ראש חודש, ואם כן, אם מוסף ראש חודש היה קודם לקרבן נחשון, על אחת כמה וכמה שמוסף שבת היה קודם לקרבן נחשון¹. לפיכך, מסיק המהרי"ץ, הדעת נותנת שגם קריאת

הנשיאים בין קרה"ת למוסף) הרי הם צרכי ציבור שרשאי להפסיק בגללם לפני תפילת מוסף; לא כן קריאת פרשת הנשיאים שאין ענין לקרותו בציבור, עיי"ש.
טעמים נוספים לחזק דברי המהרי"ץ - ראה שו"ת 'עטרת מרדכי' (להר"ר מרדכי גרשון שפאלטר ז"ל) סימן ב.

1. בהגדת 'ויחי יוסף' תמה על מהרי"ץ על עצם השקו"ט אם קרבן נחשון קדם לקרבן המוסף. שכן, קריאת פרשת הנשיאים אינה משום "ונשלמה פרים שפתינו" כמו קרבנות המוספין, דלא היה אלא מצווה לשעה, וקורין רק לזכר חנוכת המשכן, וא"כ אפילו אם במשכן קרבן נחשון היה קודם לקרבן המוסף, עדיין היה עלינו להקדים את תפילת המוסף לקריאת פרשת הנשיאים. ובשו"ת להורות נתן (חי"י סמ"ה) יישוב דברי המהרי"ץ שכוונתו להעצים הסברא ולהוכיח שאפילו

פרשת הנשיאים תהיה רק אחרי תפילת המוסף, בין בשבת ובין בראש חודש (אכן, גם טעם זה שייך רק בשבת ובר"ח ולא בשני וחמישי):

אבל יש טעם נכון, דהא מבואר בזבחים (ט, ב) דחטאת נחשון לא בא לכפרה והוי רק נדבה, עיי"ש וברש"י [ד"ה כשירה], ועיין בזבחים (צ, א) דכל מה שבא לכפרה קודם, ואם כן ראש חודש קודם לקרבן נחשון. ושבת הא קודם לראש חודש, עיין זבחים (פט, א), ומכל שכן דקודם לקרבן נחשון.

כסדר הקרבת הנשיאים במשכן (ב)

בשו"ת בצל החכמה¹ (ח"ב סכ"ג) המשיך בדרכו של המהרי"ן, והאריך להוסיף עוד ראיות לכך שבמשכן הקריבו את קרבנות הנשיאים רק אחרי קרבן המוסף (או משום שיש חיוב להסמיך את קרבן מוסף לקרבן תמיד של שחר, ועכ"פ לא להפסיק ביניהם בעבודה אחרת, או משום שקרבן ציבור קודם לקרבן יחיד). ולפיכך, גם קריאת פרשת הנשיאים באה רק אחרי תפילת המוסף (אכן, כאמור, טעם זה שייך רק בשבת ובר"ח ולא בשני וחמישי):

בראש חודש ניסן ובשבת, כאשר הקריבו הנשיאים קרבניהם לחנוכת המזבח, על כרחנו לא הקריבום רק אחר שכבר הקריבו מוספי היום, שהרי מוספים צריכים להיות סמוכים לתמיד של שחר. ולכן גם אנחנו שקורין פרשת הנשיאים לעורר על ידי קריאה זו ענין קרבנות הנשיאים כמבואר בשל"ה הקדוש . . . יש לנו לקרותה אחר תפילת מוסף שהוא נגד קרבן מוסף, כדרך שהקריבו הנשיאים קרבנם אחר מוספי היום.

הקרבת קרבן נחשון בעצמו היתה אחר קרבן מוסף (משום שכפרה קודמת לנדבה), ומכל שכן קריאתה שאינה אלא לזכר בעלמא ודאי שהיא אחר מוסף. עיי"ש.

ז. גם תשובה זו, נכתבה לאדמו"ר מציעשינוב בדבריו ודברי הרבי אליו מובאים להלן.

ח. ראה גם שו"ת 'אהל יששכר' שם.

סמיכת תפילת מוסף לקריאת התורה

את דבריו חותם המהרי"ץ (שם) בטעם שלישי, כי יש להסמיך תפילת מוסף לקריאת התורה, ולא להפסיק ביניהם (אכן, גם טעם זה שייך רק בשבת ובר"ח ולא בשני וחמישי).

רמז וסמך להלכה זו הוא מוצא בדברי ה'פסיקתא' (מא, ד) הדורש – "הקשיבה רינתי" זה קריאת התורה; "האזינה תפילתי" זה תפילת מוסף. מכאן, לדבריו, אנו שומעים כי "יש להסמיכה", ולכן אין לנו להפסיק בקריאת פרשת הנשיאים בין קריאת התורה לתפילת מוסף, "רק לקרותה לאחר מוסף".

טירחא דציבורא

אחד הפוסקים שהאריכו במערכה זו הוא האדמו"ר מציעשנינוב שחיבר קונטרס שלם על הסוגיא, קונטרס 'הקריאה והקדושה' (נדפס בסוף ספר 'כל הכתוב לחיים'), ואף נשא ונתן עם גדולי ישראל בשאלה האמורה. בסיום דבריו בקונטרס, אחרי שהוא נושא ונותן בדברי הפוסקים שקדמוהו (ובפרט בדברי המהרי"ץ הנ"ל), הוא מסיק להלכה שלושה טעמים מדוע אין לקרוא את פרשת הנשיאים אחרי קריאת התורה בתוך סדר התפילה אלא בקריאה בפני עצמה לאחר גמר התפילה.

תחילה, הוא מציע "טעם נכון", מפני טירחא דציבורא שיש בכך שמעכבים אותם לשמוע קריאת פרשת הנשיאים באמצע התפילה (אכן, טעם זה שייך לא רק בשבת ובר"ח אלא אף בשני וחמישי).

ולפי עניות דעתי נראה טעם נכון שלא לקרות פרשת הנשיאים קודם תפילת מוסף, מפני טירחא דציבורא . . . שעל פי רוב המתפללים בהבתי תפילה והמנינים מתקיים משארית הפליטה, אחד מעיר ושניים במשפחה ממדינות שונות ומנהגים שונים להם, וקשה למצוא מנין שיהיה מחטיבה אחת וממוצא אחד, ומן הנמנע שכולם יסכימו על מנהג לקרוא פרשת הנשיאים קודם מוסף . . . ועיין ברכות (יב) "ומפני מה לא קבועה? משום טורח הציבור", ושם

(כו, ב) "שאני ציבור דלא מטרחינן להו" . . . ועיין תענית (יד, ב)
 "אין מטריחין את הציבור יותר מדאי".

חשש תקלה

בהמשך דבריו הוא מציע טעם נוסף, שבקריאת פרשת הנשיאים
 בהמשך לקריאת התורה בתוך סדר התפילה יש חשש תקלה, הידוע בשם
 "גזירת הנכנסין והיוצאין", לפיו בני אדם שלא היו בבית הכנסת משך כל
 הקריאה יסברו בטעות כי קריאת פרשת הנשיאים היא חלק מהקריאה
 (אכן, טעם זה שייך אף בשני וחמישי):

חז"ן מזה יש חשש תקלה, שיחשבו שהוא מחובת היום, ועיין
 באורח חיים (סקל"ח) שגזרו שלא ישירו בפרשה פחות מג' פסוקים
 מפני היוצאין, וכן לא יתחיל פחות מג' פסוקים מפני הנכנסים, עיין
 שם . . . מכח זה נכון לדחות הקריאה עד אחר גמר התפילה.

גלילת ס"ת בציבור

ובסוף דבריו הוא מציע טעם שלישי, הנשען על ההלכה כי "אין גוללין
 ס"ת בציבור", ולכך אי אפשר לגלול את הס"ת מיד אחר קריאת היום
 לפרשת נשא בכדי לקרוא בו את פרשת הנשיאים (אכן, טעם זה שייך אף
 בשני וחמישי):

בר מן דין נראה דאין לקרות מפני טעם פשוט, דהרי נפסק
 בגמרא (יומא סט) ובשולחן ערוך (או"ח סקמ"ד) "אין גוללין ס"ת
 בציבור מפני כבוד הציבור", ורק היכא דאים להם ס"ת אחד וחובת
 היום לקרות בשני ענינים - גוללין וידחה כבוד הציבור . . . אבל
 בחודש ניסן שחפצים לקרות פרשת הנשיא בס"ת קודם מוסף איך
 יעשו.

גודל מעלת עולת תמיד

הגאון מטשעבין (דובב מישרים, ליקוטי תשובות והערות ח"א) הוסיף כי על מעלת תפילת המוסף ועל הצורך להקדימה לקריאת פרשת הנשיאים, יש ללמוד מדברי הגמרא ביבמות (ה, ב) על מעלתו של קרבן התמיד: "מה לתמיד, שכן ישנו לפני הדבור" – גדלה מעלת התמיד שכן הקריבו ישראל את התמיד במדבר עוד לפני דיבור ה' במתן תורה. ומכיון שמזכירין עולת התמיד בתפילת מוסף, יש להקדימה לקריאת פרשת הנשיאים (אכן, טעם זה שייך רק בשבת ובר"ח ולא בשני וחמישי).

לא לשנות מנהג צדיקים

ראינו, אפוא, שבעה נימוקים לשיטה זו השניה, לקרוא פרשת הנשיאים בקריאה בפני עצמה לאחר גמר התפילה. ואכן, נראה ברור שמנהג צדיקים רבים היה כשיטה זו:

במנהג זה אחזו ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש וזקנו ה'בני יששכר', שנהגו לקרוא את פרשת הנשיאים בגמר התפילה לפני "עלינו", כמסופר בספר 'דרכי חיים ושלום' (סימן תקל"ז):

**מראש חודש ניסן עד י"ב לחודש היה נהוג בבית מדרשו
שבעצמו היה קורא בספר תורה וכל העם שומעין (בגמר התפילה
קודם עלינו לשבח^ט) את סדר הפרשה של הנשיא דבר יום ביומו.
ועיין בספרו דברי תורה (ח"ז אות יז) שכן הוא מנהג אבותיו עוד
מהגה"ק בעל 'בני יששכר' ז"ע לקרותן בספר תורה בכל יום.**

במנהג זה אחזו גם האדמורי"ם לבית צאנז, כפי שמעיד האדמו"ר מציעשינוב בפתח הקונטרס:

ט. "ומשמע דגם בימים ב' וה' ושבת נהגו כך" (שו"ת להורות נתן שם).

הנה כי כן נהגו עצמם אבותינו רבותינו לבית צאנו זצלה"ה
 ז"ע שבכל יום בימי ניסן, וגם שבת בכלל, לאחר גמר התפילה
 הוציאו ס"ת מארון הקודש וקראו מתוכו פרשת הנשיא¹.

ואכן, נראה כי רבים מהפוסקים העוסקים בשאלה זו כרכו את
 סברותיהם סביב המנהג הקיים וממנו יצאו לדון בתשובתם. הגדילו לעשות
 פוסקים מסוימים שהזכירו את מנהג צדיקים זה לא כיתד ופינה לשקו"ט
 בשאלה זו אלא כאבן הראשה ללמוד ממנה מעשה רב, והעלו כי היא היא
 סיבה לנהוג כך משום שאין לשנות ממנהג הצדיקים:

בשו"ת דברי יציב (או"ח סימן קפד) לאדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג
 הוכיח שמנהג אבותיו הי' לקרוא בס"ת אחר מוסף, וסיים כי לכן "אין לנו
 ח"ו לשנות זיז כל שהוא מהדרך הכבושה מרבותנו הק' אשר ידעו דרגות
 העליונות וסידרן". אמנם, הוא מוסיף ומטעים את המנהג בכך שהזהירו
 הפוסקים שלא ללמוד בין תפילת יוצר לתפילת מוסף, ועוד.

כמו"כ הובא בהגדת 'ויחי יוסף' שאין לקרות הנשיאים אחר קריאת
 התורה, כדי שלא לשנות ממנהגי הצדיקים שנהגו לקרוא אחר התפילה².

1. וראה הגדת צאנו (ע' קלו. רכג) שמקור המנהג לקרוא בספר תורה הוא מהרה"ק רבי מנחם
 מענדל מרימנוב.

2. וכן הסיק בספר 'ברכת הפסח' לבעמח"ס 'פתחא זוטא' (סימן א' אות ו) שביום של קריאת
 התורה מחזירין את הס"ת להיכל ואחר התפילה מוציאים עוד הפעם לקראת הנשיא.
 וכ"כ בשו"ת דבר יהושע (ח"א סימן ע"ח) שהנהגין לקרוא פרשת הנשיא מתוך ספר תורה,
 קוראים בשבת אחר תפילת מוסף. ואסור לשנות מן המנהג ולהסמיך קריאת הנשיא לקריאת
 הפרשה מכמה טעמים, עיי"ש.

דעתו של הרבי

דעתו הקדושה של כ"ק אדמו"ר זי"ע ברורה כשיטה השניה, שאף לנוהגים לקרותו בס"ת, אין לקרות את פרשת הנשיאים בהמשך לקריאת התורה בתוך סדר התפילה אלא בקריאה בפני עצמה לאחר גמר התפילה.

את דעתו מביע הרבי במכתב ארוך (מיום ב' טבת תשח"י – אגרות קודש חט"ז ע' קפט) לאדמו"ר מציעשינוב, ששלח לרבי את קונטרס 'הקריאה והקדושה' שחיבר בסוגיא וביקש לשמוע את חוות דעתו הקדושה². הרבי בתשובה פתח בהבעת דעתו על עצם השאלה, ואז עבר להעיר מספר הערות כשקו"ט בדברי הקונטרס.

בתחילת התשובה מזכיר הרבי את סברת המהר"י שטייף שיש להעדיף לקרות את פרשת הנשיאים בהמשך לקריאת התורה בתוך סדר התפילה בכדי למעט בטלטול הס"ת:

לעצם השאלה: אלו הקורין פ' הנשיאים בס"ת - האם נכון אשר בשבת קודש יסמכו קריאה זו לקרה"ת של הצבור, ובס"ת זו עצמה - היינו שיגוללוה לפרשת נשא - בכדי למעט בטלטול ס"ת. - ואף שלא העיר כבוד תורתו על דבר זה - מובן שהספק הוא גם בהנוגע לראש חודש ניסן ולימי ב' וה'. ומטעם הנ"ל.

אולם מיד ממשיך הרבי ומגלה את דעתו להיפך, כי למעשה יש לקרות את פרשת הנשיאים בקריאה בפני עצמה לאחר גמר התפילה.

אמנם "הלכה" מכריע הרבי כדעת השואל, האדמו"ר מציעשינוב, אולם "לאנו מטעמי", שכן את נימוקו של האדמו"ר, שיש לקרות את פרשת הנשיאים בקריאה בפני עצמה לאחר גמר התפילה מפני טירחא דציבורא, הרבי מסייג בצריך עיון גדול:

יב. את הקונטרס הוא שלח לרבי לפני שהביאו לדפוס (שכן הקונטרס הודפס רק כארבע שנים מאוחר יותר, בשנת תשכ"ב). נראה כי מטעם זה הוא ביקש מהרבי לקבל בחזרה את הקונטרס (כדברי הרבי בתשובה "כפי הבקשה מוחזר בזה הקונטרס").

צריך עיון אם שייך טעם זה בנדון דידן, שהרי עתה הציבור המתפללים בבית הכנסת אלו נוהגין בקריאת פרשת הנשיאים, ומאי טוורח נוסף ישנו. ואלו הפורשים מן הציבור בזה - צריך עיון גדול אם יש לעודדם ולחזקם בפרישה זו על ידי דחיית קריאה האמורה.

מנגד, מסיק הרבי ארבעה נימוקים לכך שיש לקרות פרשת הנשיאים בקריאה בפני עצמה לאחר גמר התפילה. את ארבעת הנימוקים הללו חידש הרבי מדעתו הקדושה, אולם אנו הנמושות האוספים ליקוטי בתר ליקוטי מגלים ששלושה מהם כבר הוזכרו בדרך דומה בדברי הפוסקים הקודמים שאת דבריהם הבאנו לעיל²³. עם זאת, הרבי מגדירם בלשון מסוימת שיש בה כדי דקדוק, ועוד זאת מוסיף לפלפל בהם.

ארבעת הטעמים הם: נראה כהוספה על קריאת התורה; אין גוללים ס"ת בציבור; אין סיבה לקרות דוקא בהמשך לקריאת התורה משום שהטעם של טלטול ס"ת אינו נכון; והעיקר - קרבן מוסף הוא תדיר ומקודש מקרבנות הנשיאים ולכך קודם (אכן, הטעם האחרון שייך רק בשבת ובר"ח, בעוד ששלושת הטעמים הראשונים שייכים אף בשני וחמישי). כך מפליא הרבי בתשובתו:

לפי עניות דעתי אין לעשות כן:

(א) נראה כמוסיף על קרה"ת הציבור. ואף דמוסיפין על הקרואים, אבל לא מצינו בשום מקום דיוסיפו על הקריאה. ואף שיש היכר (ואפילו להכנסים באמצע) על ידי זה שאינו מברך (לאחרי) - הרי גם בקריאה דחויבא מצינו אופן דאין מברכין (שערי אפרים ש"ח סכ"ט).

ג. הנימוקים הראשון והשני הוזכרו בדברי האדמו"ר מציעשינוב בקונטרס זה עצמו ששלח לרבי. ואכן, לאחר שהרבי מביע את דעתו על עצם השאלה ועובר להעיר הערות בקונטרס, אנו מוצאים את ההערה הבאה: "שוב ראיתי שכת"ר מביא הענין דנראה כמוסיף על קרה"ת המחויבת, וכן דאין גוללין בציבור - וכ"כ לעיל בזה".

הנימוק הרביעי, והעיקרי, דומה לסברות שהעלו המהרי"ץ וה'בצל החכמה', אולם נראה שהרבי סלל לו דרך חדשה במקצת מסברותיהם, ואכ"מ להאריך.

(ב) אין גוללין ס"ת בצבור, כי אם בלית ברירה (או"ח סי' קמד).

והנה אולי אפשר הי' לחתור למצוא היתר בהנ"ל:

[א] סוף סוף מאי איסור ישנו להוסיף על קריאה דחיובא. והרי בברכת כהנים צריך לימוד מיוחד שאסור להוסיף (ר"ה כ"ה, ב). וכמו ששם יש סברא להוסיף שצריך לשוללה - הרי גם כאן הוא הענין דת"ת. (מובן שהנ"ל הוא רק באם אין מוסיף בברכות ואין טורח הצבור.

וכדמות ראי' דמוסיפין מהא דלקריאת התורה בצבור מספיק לגמור התורה בג' שנים וחצי (וכבמערבא (יש"ש סוף ב"ק)), ובכל זאת מנהג הפשוט להשלים בשנה אחת. - אבל כעין ראי' להיפך, מהא דבשמחת תורה כופלין פרשה אחת כמה פעמים אבל אין מוסיפים מפרשה הקודמת.

ועיין שו"ת אאזמו"ר הצמח צדק חלק או"ח בסופו דעדיף לקרות דבר חדש כו'. (ויש לדחות, שהכוונה שתהי' הקריאה בענין ברכות דוקא). כן ראי' לאסור מהשקו"ט והתנאים בהשלמת קריאת התורה, שהחמירו הצבור (נקבצו הדיעות בשערי אפרים ש"ז ונ"ב), ולא אמרו אשר בכל אופן יש לקרות בלא ברכה, וכמו שבדיעבד משלים שמו"ת עד שמחת תורה. וצריך עיון בכל זה. ואכ"מ.

(ב) בשו"ת נהר אפרסמון - הובא בשערי רחמים על שערי אפרים ש"ט סקכ"ג - דגוללין ס"ת בצבור בשביל למנוע טלטול ס"ת. אבל יש לדחות, דהיינו דוקא כשהצבור עצמו משתכר מניעת טלטול ס"ת - ועל דרך מה שכתב מגן אברהם סי' קמד סק"ז. מה שאין כן בנדרו"ד].

באם הי' על ידי זה ריוח במקום אחר, אבל -

ג) חשש טלטול ס"ת באופן הנ"ל - זאת אומרת בבית הכנסת עצמו - לאלו הנוהגים לטלטל ס"ת לקריאת פרשת הנשיאים - על כרחך צריך לומר אשר החשש אינו כלל, כיון שמטלטלין ס"ת לצורך קריאה שאינה אלא מנהג, ומנהג שלא הובא בשו"ע ורמ"א. ועל כרחך לדידהו רק מבית לבית אין מטלטלין. ועיין זח"ג ע"א, ב: מבית הכנסת וכל שכן לבי רחוב. ובשערי רחמים שם סקכ"ב הביא דעת דמחדר לחדר אפילו אין חשש כל כך בטלטול.

ד) ועיקר, לפי עניות דעתי: בכלל אין לקרות פרשת הנשיאים קודם למוסף - שהרי הקריאה זכר ולעורר הקרבת קרבנותיהם, וקרוב מוסף שהוא תדיר ומקודש - קודם לקרבנות הנשיאים.

בסוף דבריו מתייחס הרבי למנהג אחר, לצרף את קריאת פרשת הנשיאים לקריאת התורה במנחה של יום השבת, ומסיק כי שאלת הקדיש הוא טעם נוסף לשלילה.

לצרף קריאת פרשת הנשיאים לקריאת מנחה, צריך עיון - מלבד הנ"ל - גם בהנוגע להקדיש.

***

מנהג חב"ד

שיטתו של הרבי ברורה כי למנהג הקהילות הנוהגות לקרות את פרשת הנשיאים מתוך ס"ת בציבור, הקריאה צריכה להיות קריאה בפני עצמה לאחרי גמר התפילה. אמנם, למנהג חב"ד נוהגים לקרות את פרשת הנשיאים מתוך הסידור ביחיד, וזמן הקריאה היא כמו כן אחר גמר התפילה ואחר אמירת שיעור התהילים היומי (אשר תיקן כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לומר מדי יום כפי חלוקת התהילים לימי החודש).

כך נהג כ"ק אדמו"ר זי"ע, כידוע, וכפי שהעלו על הכתב עדים נאמנים ביומנים מבית חיינו במרוצת השנים⁷.

אולם, באגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ (ח"א ע' שצ) מצינו שאמירת פרשת הנשיאים קודמת לאמירת שיעור התהלים היומי:

אחר התפלה ואחרי אמירת נשיא היום יאמרו מזמורי היום [של תהלים].

ואכן, כבר דשו רבים לתווח בין הוראה זו של כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ להקדים קריאת פרשת הנשיאים לאמירת שיעור התהלים ובין מנהג כ"ק אדמו"ר להקדים אמירת שיעור התהלים לקריאת פרשת הנשיאים⁸. אחד מהביאורים נתלה בכלל גדול ד"תדיר ושאינו תדיר – תדיר קודם", כדלהלן:

תקנת אמירת תהלים ע"י כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נתקנה בשמחת תורה תרפ"ז⁹, ובמשך החודשים שלאחר מכן הלכה ונתפשטה בתוככי אנ"ש. ומעתה יש לומר: הוראת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ לקרוא הנשיא ואחר כך לומר התהלים היתה בשנת תרפ"ד, קודם שנתגלתה התקנה לאמירת התהלים, ובאותה שעה לא היה המנהג תדיר, ולכך קדמה קריאת הנשיא לאמירת התהלים. אולם אחר שנתגלתה התקנה, ובפרט אחר שבחודשים הבאים נתקבלה בקרב אנ"ש, הפכה אמירת התהלים להיות "תדיר" בכל יום, ולכך קודמת אמירת התהלים לקריאת הנשיא, מדין "תדיר ואינו תדיר (ש)תדיר קודם".

יד. כך העיד הר"י מונדשיין ע"ה ב'אוצר מנהגי חב"ד' (ניסן) אודות הנהגת הרבי בשנת תשכ"ז, וכן מופיע ביומני 'בית חיינו' משנים תש"נ, תש"א, ועוד. ב'מעשה מלך' הובא שבד"כ הי' הרבי אומר פרשת הנשיא בחדרו ולא בביהכ"ס עם הקהל, ולפעמים – אחרי שיעור תהלים של שחרית או בעת או אחרי חזרת הש"ץ במנחה.

טו. ומה שכתב ב'אוצר מנהגי חב"ד' שם: "ואפשר שההנהגה הנ"ל בשנת תשכ"ז לא היתה הנהגה קבועה", אינו, שהרי כן נהג הרבי אף בשנים אחרות, כפי שראו ונרשמו ביומנים במשך השנים (אם כי יש לציין כי התפרסמו בדפוס גירסאות סותרות ביומנים שונים. ראה מאמרו של הר"ט שי' בלוי ב'הערות התמימים ואנ"ש' כפר חב"ד (גליון רמב ע' 41), שיצא לדון כי קריאת הנשיא קודמת לאמירת תהלים, שלא כדברינו).

טז. ראה ספר השיחות תרפ"ז ע' 116; אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"א ע' תקצט; שם ח"ב ע' פא ובשולי הגליון.

אלא שביאור זה צ"ע, שכן ב'רשימות' כ"ק אדמו"ר מתוארות הנהגותיו של אדמו"ר מוהריי"צ בב' ניסן תרח"צ (בהיותו בפאריז), ומצאנו כתוב כי קריאת הנשיא הוקדמה לאמירת התהילים:

ה"נשיא" וה"יהי רצון" קודם השיעור תילים. משניות אחרי זה.

הרי שגם אחר שכבר נתפרסמה ונתפשטה תקנת אמירת התהלים (למעלה מעשר שנים לאחר יסוד התקנה), בכל זאת הוקדמה אמירת ה"נשיא". ויש לבאר:

בעת ייסוד תקנת אמירת התהילים הורה כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ שאמירת התהילים על ידי שליח הציבור לא תהיה בעמוד התפילה, שלא יהיה נראה כהוספה על נוסח התפילה, אלא בבימת הקריאה בכדי לחבר תורה ותפילה (ספר השיחות תרפ"ז ע' 116):

ויהיו זהירים שלא יעמוד החזן אצל עמוד התפלה, שלא יהי' כהוספה על נוסח התפלה", ויותר נכון שיעמוד החזן אצל שלחן הקריאה - חיבור תורה ותפלה.

יז. וראה מאמרו של הר"ב שי' אבערלאנדער ב'הערות וביאורים' אהלי-תורה (גליון תקפז ע' 60) שעמד על כך כי לכאורה הרי אמירת תהלים בכל יום ואף בציבור אינו מנהג חדש, וכבר מאות בשנים לפני תקנת אדמו"ר מוהריי"צ נהגו בזה (כפי שציין שם מדברי הלבוש, המג"א, השל"ה, ועוד). וביאר שעד אז היתה אמירת התהילים קודם התפילה או לאחר התפילה אך נהגו כן רק יחידי דים וקבוצות מסויימות, ולכך לא היה בכך חשש הוספה על נוסח התפילה. ואולם, לאחר תקנת אמירת תהלים בציבור ע"י כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ, כאשר התחילו כל הציבור בלי יוצא מן הכלל לומר את התהלים יחד מיד אחר התפילה, נתעורר חשש שנראה כהוספה על נוסח התפלה, ועל כן תיקן כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ (בתחילת התקנה) שיעמוד החזן אצל שלחן הקריאה ושוב יש לנו היכר שאין זה חלק מנוסח התפילה עיי"ש. וראה 'נתיבים בשדה השליחות' להרלוי"צ שי' ראסקין (ח"ב ע' 270) בביורו חשש הנ"ל לענין הוספת פרק מ"ט בבית האבל ר"ל.

אלא שלאחר זמן^{יח} לא חששו לכך יותר, והתחילו לנהוג שאמירת התהילים על ידי שליח הציבור תהיה בעמוד התפילה^{יט}.

ומעתה יש לומר, כי כל זמן שהיתה ההקפדה שאמירת התהילים לא תהיה בסמוך לעמוד התפילה, הרי שלא היה מקום להקדים אמירת התהילים לקריאת הנשיאים מטעם ד"תדיר קודם", שכן קריאת הנשיאים מקומה אחר התפילה, ואת אמירת התהילים ביקשו להרחיק מסדר התפילה. כלומר, כלל "תדיר ואינו תדיר" אמור דוקא בשתי אמירות שוות העומדות במקום אחד, רק שאין כח בפה לומר שתי אמירות כאחד ולכך הטבע מכריח להקדים אחת מהן. אולם בנידון דידן אין האמירות עומדות במקום אחד, רק אחת (קריאת הנשיאים) מקומה סמוך לתפילה והאחרת (אמירת תהילים) מקומה הרחק מהתפילה, ובכהאי גוונא לכתחילה אין אנו באים לספק מי מהם קודם ואין אנו נזקקים לכלל "תדיר ושאינו תדיר".

ובאם כנים הדברים, אם יימצא כתוב שבשנת תר"צ עדיין נהגה הקפדה זו, הרי שיש בדברים האמורים בנותן טעם לבאר את שהקדים כ"ק

יח. בהערת המו"ל בספר השיחות תרפ"ז שם: "לאחר זמן התחילו לנהוג שהחזן אומר השיעור תהלים אצל עמוד התפלה". והוא על פי דברי הרבי שבהערה הבאה.

ולהעיר מרשימת המזכיר הריל"ג ע"ה (ב'הערות וביאורים' כפר חב"ד גליון רמג ע' 33) שהרבי הורה לקבוע את מקומם של 'ולקחת סולת' ו'יש זכירות' ב'מחזור' אחר השיעור תהילים, כיון ששיעור התהילים נעשה חלק מהתפילה ויש לאומרו תיכף אחר 'עלינו'. אמנם כבר שקלו וטרו בהוראה זו והראו פנים לבארה באופנים אחרים – ראה מאמרו של הר"ט ש' בלוי שם; מאמרו של הר"ב ש' אבערלאנדער שם.

יט. בהתוועדות וא"ו תשרי תש"ל (תורת מנחם – התוועדויות חנ"ח ע' 51 ואילך) ביאר הרבי מנהג אמירת הפסוקים 'אל תירא' ו'אך צדיקים' לפני אמירת תהלים ולא לאחריהן. והביא כי בראשית תקנת אמירת שיעור תהלים לימי החודש עמד הש"ץ ליד בימת הקריאה מחשש הוספה על נוסח התפילה, אך לאחר זמן הנהיגו שיאמר את התהילים ליד עמוד התפילה. וביאר טעם השינוי בגלל טירחא דציבורא, כי בסיום התפילה עומד הש"ץ ליד העמוד, ואם יצטרך לעבור להבימה, הרי בינתיים ילכו חלק מהציבור אנה ואנה, ויש שיתבטלו מאמירת שיעור התהילים. על כן נקבע שיאמרנו הש"ץ סמוך לעמוד, ולשם החשש של הוספה בתפלה נתקבלה העצה לומר פסוקי 'אל תירא' ו'אך צדיקים', שהם מחלקים ומציינים את סיום התפילה, ונפיק בכך מחשש הוספה בתפלה.

אדמו"ר הריי"צ קריאת הנשיאים לאמירת התהילים, אף שכבר נתפשטה תקנת אמירת התהילים והפכה להיות תדיר.

ואולם לאחר שהוסרה הקפדה זו והנהיגו שאמירת התהילים תהיה בסמוך לעמוד התפילה, הרי ששתי האמירות - אמירת התהילים וקריאת הנשיאים - שוות במקומן, ומדין "תדיר קודם" יש להקדים אמירת התהילים לקריאת הנשיאים, וכמנהג הרבי.

ותן לחכם ויחכם עוד.

קריאה מסידור או מספר תורה

המנהגים השונים • דקדוק בדברי השל"ה – לשני המנהגים • המנהג
לקרוא מתוך סידור או חומש • המנהג לקרוא מתוך ספר תורה • המנהג לקרוא
מתוך ס"ת רק בימי קריאת התורה • קריאת שנים מקרא ואחד תרגום מתוך ס"ת
• דעת הרבי על הדמיון לשנים מקרא ואחד תרגום • קריאה בס"ת בלא ברכה •
זהירות לקרוא הנשיא בעצמו

המנהגים השונים

מנהגים שונים קיימים באופן קריאת פרשת הנשיאים. יש נוהגים לקרוא פרשת הנשיאים מתוך סידור או חומש. יש הנוהגים להקפיד לקרוא מתוך ספר תורה בכל יום. ויש הנוהגים לקרוא מתוך ספר תורה רק בימי קריאת התורה (כימי שני וחמישי, יום השבת קודש, וראש חודש)^א.

דקדוק בדברי השל"ה – לשני המנהגים

למרות שבדברי השל"ה עצמו ובדברי הפוסקים שהביאו את דבריו לא נזכר אופן הקריאה, דקדקו בדבריו בעלי המנהגים ונתלו באשלי רברבי בכך שתלו את מנהגם בדברי השל"ה.

בין הנוהגים לקרוא מתוך סידור או חומש, יש שהוכיחו שאין לקרוא מתוך ס"ת: חדא, מכך שלא נזכר בדברי השל"ה דבר וחצי דבר אודות קריאה בס"ת. ולא עוד, אלא שמכך שמדמה השל"ה את קריאת פרשת הנשיאים למזמורים הנאמרים בלי ספר תורה, ובלשונו "וכאשר נהגו הספרדיים לומר בכל זמן וזמן מזמורים מעניינים של יום", מוכח שאף פרשת הנשיאים אין לקרוא מתוך ס"ת (שו"ת להורות נתן ח"י סמ"ה, ועוד).

לאידך, בין הנוהגים לקרוא מתוך ס"ת, יש שהוכיחו מדברי השל"ה להיפך: כיון שבדבריו כתב השל"ה "לקרוא בכל יום ויום פרשת הנשיא", מוכח שכוונתו לקריאה בס"ת. שכן, אם כוונתו היתה לאמירה בלבד מתוך הסידור או החומש, הי' מתאים יותר הלשון "לומר" או "אומרים" פרשת הנשיא^ב. והגדילו ראייתם מהמובא בשו"ע או"ח (ס"א ס"ה) "טוב לומר

א. ואכן, לשני המנהגים האחרונים הנוהגים לקרות את פרשת הנשיאים מתוך ס"ת, התעוררה השאלה אם בימי קריאת התורה יש להוציא ס"ת נוסף לאחר גמר התפילה ולקרות פרשת הנשיאים בקריאה בפני עצמה או שיש לגלול הס"ת מיד לאחר גמר קריאת התורה בתוך סדר התפילה ולקרות פרשת הנשיאים בהמשך לקריאת התורה – ראה השיטות והסברות לעיל במדור 'זמן הקריאה'.

ב. וראה הגהות 'זכרון מנחם' על ליקוטי מהרי"ח (הנהגת חודש ניסן) שהעיר על כך: "ואינו ראי' לדעתי כלום. והא' קורין את שמע" (ברכות ב, א), ו"הקורא פסוק בבית המשתאות" (סנהדרין

פרשת העקדה . . . ופרשת עולה", ומכאן שלשון אמירה נופל על קריאה מתוך סידור או חומש ואילו לשון קריאה נופל על קריאה מתוך ס"ת (שו"ת תורת יקותיאל חאו"ח מהד"ק סמ"ו).

המנהג לקרוא מתוך סידור או חומש

מנהג חב"ד שלא לקרוא מתוך ס"ת אלא מתוך סידור או חומש. כך גם מנהג זידיטשוב, בעלז, ויז'ניץ², סקווירא ובאבוב (וראה בהגדת צאנו, ע' רכג). וכן הוא במנהגי-אליק (אות קו), קדושת-ישראל (אות מד), מנהגי-ספינקא (ע' כה), מנהגי-מהרי"ו (אות שה), קונטרס המנהגים דקוידנוב (אות מה), ערכי-יהושע (אות קא)¹. וכן הוא מנהג קהילות הספרדים³.

כ"ק אדמו"ר זי"ע מבסס מנהגנו, מנהג חב"ד, על סמך הנהגתו הק' של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ. ואלו דבריו במכתבו לאדמו"ר מציעשינוב (בעל מחבר הקונטרס 'הקריאה והקדושה' קריאת פרשת הנשיאים – אגרות קודש חט"ז ע' קצ):

לקרוא פרשת הנשיאים (בתחלת ניסן) בס"ת - לא נהג כן כ"ק מו"ח אדמו"ר. וכן לא שנים מקרא ואחד תרגום (אף שהובא גם בשו"ע אדה"ז (רפה ס"ד) שטוב שיקרא ב' מקרא בס"ת כשר). וידוע אשר הנהגות כ"ק מו"ח אדמו"ר היו כהנהגות אביו [כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב] ולמעלה בקודש. - וכבר אמרו חז"ל נהרא נהרא ופשטי.

-
- קא, א), וכן הוא בריש ביכורים י"ש מביאין ביכורים וקורין", על כרחך קריאת על פה. אלא מפני שעיקרן בספר ותחלת לימודם ע"פ קריאה בספר, הונח על אמירתם לשון קריאה, כמובן. עיי"ש.
- ג. וכן הובא בספר קדוש ישראל (מנהגי האדמו"ר השלישי מוויז'ניץ) שהי' קורא מתוך הסידור.
- ד. כמצויין באוצר מנהגי חב"ד (ניסן) להר"י מונדשיין.
- ה. ובכ"מ כתבו לחזק מנהגם ע"פ המבואר בשו"ת מהרש"ם ח"א סי' קע"ה, ובשו"ת משיב דבר סי' ט"ז.
- ו. חלקו הארי של המכתב הובא לעיל במדור 'זמן הקריאה'.

וכן נוהגים אף בימי הקריאה בשני וחמישי, יום השבת וראש חודש ניסן; אין קוראים את פרשת הנשיאים מתוך ס"ת אלא מתוך סידור או חומש.

המנהג לקרוא מתוך ספר תורה

כמה קהילות נהגו לקרוא את פרשת הנשיאים מתוך ס"ת בלא ברכה, ולא חששו משום טלטול ס"ת שלא לצורך. עדות לכך מצינו בלקוטי מהרי"ח (לתלמידו של ה'דברי חיים' מצאנו) בהנהגת חודש ניסן:

ראיתי שני גדולי הדור שנהגו כן להוציא הס"ת לקריאת הנשיא, הרי הם מרן הגה"ק מו"ה חיים האלברשטאם מצאנו^ז ואדמו"ר הגה"ק מו"ה יקותיאל יהודא טייטלבוים מסיגעט [בעל ה'יטב לב' זי"ע, ובודאי גם רבותיהם היו נהוגי כן.

כמו-כן מובא עדותו של ה'מנחת אלעזר' שכך נהג זקיני ה'בני יששכר' מדינוב ב'דברי תורה' (ח"ז אות יז).

מקור המנהג לקרוא בס"ת הוא, כנראה, מהרה"ק רמ"מ מרימנוב. חילוקי המנהגים בזה ראה בס' מנהג-ישראל-תורה (ע' קצד-קצה), נטעי-גבריאאל (ח"א ע' יח-יט).

ובשו"ת הד"ר מהרב מניז'נוב (מהדו"ת סי' לח) מובא מנהגם של האדמו"רים לבית סטרטין-ראהטין להוציא ס"ת אחר התפילה ולקרוא בו הנשיא. ובס' דרכי-הישר-והטוב (כט, ב): בימי הנשיאים היה [הרה"ק מליסקא] קורא הנשיא בס"ת (והיה מחלק "תיקון" בבית-המדרש בכל יום,

---

ז. אך להעיר מהגהות 'זכרון מנחם' על ליקטי מהרי"ח (הנהגת חודש ניסן) שהביא בשם האדמו"ר מהר"ש הראשון מבאבוב שאף שזקיני הגה"ק מצאנו נהג לקרות מתוך ס"ת, מ"מ אין ללמוד מזה, כי הרי ה' דרכו תמיד להוציא ס"ת גם כשעבר שמו"ת וגם לפעמים בשעת לימודו, אולם אנו שאין מוציאים ס"ת לכך אין ללמוד מזה לקרות הנשיאים מתוך ס"ת.

והיה אומר כמה פעמים תורה על הנשיא של אותו היום). וכן הוא בס' לב-שמח החדש (יא, ב), מנהגי-קומרנא (אות רסט), תפארת-איש (ע' שפז)¹.

המנהג לקרוא מתוך ס"ת רק בימי קריאת התורה

אמנם, בין שני המנהגים האמורים מצאנו הכרעה שלישית במנהג כמה אדמו"רים וקהילותיהם שנהגו לקרוא את פרשת הנשיאים בס"ת אולם רק בימי הקריאה בהם בלאו הכי קוראים בס"ת. בעיקר שיטתם נשענו על דברי הפוסקים שהזהירו מהוצאת ס"ת ביום שאין קריאת התורה, על-פי דברי ה'מגן אברהם' ותשובת המהרש"ם, כדלהלן (הנצי"ב בשו"ת 'משיב דבר', או"ח סי' ט"ז). כך נוהגים קהילות אמשינוב, נדבורנא ועוד, על פי הנהגתם של כמה מצדיקי פולין.

♦ ♦ ♦

♦ סברות השיטות ♦

קריאת שנים מקרא ואחד תרגום מתוך ס"ת

חילוקי המנהגים והשיטות תלויים במידה רבה בחילוקי הדעות בשאלת קריאת שנים מקרא ואחד תרגום מתוך ס"ת:

בשלחן ערוך (או"ח סי' רפה) כתב ה'מגן אברהם' (ס"ק א) על פי דברי הרדב"ז (ח"ג סי' תקכט) שאם אדם רגיל בטעמים יש לו לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום מתוך ס"ת². וכעין זה כתב ה'ט"ז' (סק"ב) שירא שמים יקרא שנים מקרא ואחד תרגום מתוך ס"ת. דברים דומים כתב ה'באר היטב' (סק"א) בשם הרדב"ז והאריז"ל שמי שהוא בקי בטעמים ונקודות בע"פ

ח. כפי שקיביץ על יד ב'אוצר מנהגי חב"ד' (ניסן) להר"י מונדשיין.

ט. ולענין תרגום – מנהג האריז"ל היה להעמיד תלמיד אחד שהיה קורא לו התרגום והוא היה שומע או אומר אחריו (פע"ח שער הנהגת הלימוד שי"ח פ"ג. שער הכוונות ענין ליל ו).

מצוה לקרוא שמו"ת בס"ת. וכן העלה להלכה אדמו"ר הזקן (שם ס"ד) כי "מי שהוא רגיל בפסקי טעמים בעל פה, טוב שיקרא שנים מקרא בספר תורה כשר".

הרי ששפתותיהם ברור מללו כי רשאי וטוב אדם לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום מתוך ס"ת. ולדבריהם, משמע שהוא הדין אשר רשאי וטוב אדם לקרוא פרשת הנשיאים מתוך ס"ת^א.

אמנם, לאידך גיסא, כתבו כמה מהאחרונים^ב שבקריאה בס"ת יש משום זלזול בס"ת שלא לצורך, ולכך יש להימנע מקריאת שנים מקרא ואחד תרגום מתוך ס"ת.

י. בלקוטי שיחות (חכ"ד ע' 214 הע' 59) מביא דברי הט"ז והמג"א שגם האידינא יש לימוד בס"ת ביחיד, באמירת שנים מקרא ואחד תרגום, ובהמשך לזה: "וצע"ג (שלמרות השו"ע) לא ראינו זה רק בעלי לתורה (רק באריז"ל וכו' – שהי' מעביר הסדרה בס"ת – שער הכוונות סדר שבת ענין ליל ו'. פע"ח שער הנהגת הלימוד. שי"ח פ"ג). ובדבר הרגיל כיו"ב בכל ערב שבת – גם לא ראינו ראי' (שד"ח כללים מע' ל כלל עז. וש"נ)".

ובשיחת ש"פ ויגש תשמ"ח (תורת מנחם – התועדויות תשמ"ח ח"ב ע' 167): בנוגע לחיוב דכל יחיד להשלים פרשיותיו עם הציבור . . . מצינו שהאריז"ל היה נוהג לקרות הפרשה (כל פסוק ב פעמים) מתוך ס"ת כשר. וכן מביא רבינו הזקן בשו"ע שלו ש"מי שהוא רגיל בפסקי טעמים בעל פה טוב שיקרא שנים מקרא בס"ת כשר בכל ערב שבת וערב שבת. ואעפ"כ, המנהג בפועל – "מעשה רב" – גם אצל גדולי ישראל, וכן אצל רבותינו נשיאנו, שקורין שנים מקרא (לא מתוך ס"ת כשר, אלא) מתוך חומשים הנדפסים דוקא". ובהערה (34): "אף שהטעם הוא כדי שיוכלו לקרוא בעצמם גם התרגום, שנדפס בחומשים ביחד עם המקרא".

יא. כהאי גוונא מצינו היתרים דומים להוציא ולקרוא בספר תורה (ע"פ המלוקט בנושא באתר הלכ"ה):

א. הנצי"ב בשו"ת משיב דבר (ח"א סי' טז) אודות אחד שרצה לקרוא בתורה לאחר ההקפות דהכנסת ספר תורה, והתיר שלא בברכה.

ב. קריאת פרשת 'ויהי בנסוע' כאשר בונים ארון קודש חדש (שו"ת אב"י, בספר חידושי אב"י, סכ"ג), והתיר כן בכל דבר מצוה ואפילו ברבים בלא ברכה. והסכים עימו בשו"ת תורת רפאל (ח"א ס"ב) שכן הוא ביחיד, אבל בציבור אסור אפילו בלא ברכה.

ג. הוצאת ספר תורה לכבוד מלכי האומות (ספר החינוך מצוה שעט, כנסת הגדולה יו"ד סי' רפב הגה"ט אות יב, בפתחי תשובה שם, שו"ת יביע אומר ח"ד או"ח סי' טו).

יב. ראה שו"ת מי יהודה (או"ח סי' מ) ובכ"מ.

יסוד דבריהם הם דברי הפרישה (יו"ד סי' ער אות ח. הובאו בש"ך שם סק"ה) בשיטת הרא"ש, שבזמנינו המצוה דאורייתא לכתוב ס"ת קיימת דוקא בכתיבת חומשים (ומשנה וגמרא ופירושיהן) ולא בכתיבת ס"ת, משום ש"דוקא בימיהם שהיו לומדים תורה שבעל פה שלא מן הכתב כי אם על פה, היו צריכין ללמוד מספר תורה המתוייגת כהלכתה ומדויקת בחסירות ויתירות ופסקי טעמים . . . משא"כ בזמנינו שנעשה לנו בהיתר לכתוב ספרים דפין כל אחד בפני עצמו, א"כ למה לנו לזלזל בכבוד ספר תורה לחינם, ללמוד מתוכו שלא לצורך".

על יסוד דברים אלו צידדו לאסור הוצאת ספר תורה לקרוא בו ביחיד בלא ברכה, כי יש בכך משום הקלה וזלזול בכבוד ס"ת, מאחר שאנו יכולים לקרוא מתוך ספרים הנדפסים. ואף דאין איסור גמור אפילו דרבנן, מ"מ עדיף לקרוא מתוך החומש בלא ברכה. והוסיפו כי הגם שנהג האריז"ל לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום מתוך ס"ת, אין להביא ראיה מהאריז"ל לשאר בני אדם³.

לאור דבריהם, ניתן להבין דעת הסוברים למנוע את קריאת פרשת הנשיאים בכל יום מתוך הס"ת, ממקום שבאת ומאותו הטעם – משום שקריאה בס"ת במקום שאפשר לקרוא בסידור או בחומש הוי כזלזול בכבוד ס"ת.

דעת הרבי על הדמיון לשנים מקרא ואחד תרגום

אמנם, הדמיון וההשוואה בין קריאת פרשת הנשיאים לקריאת שנים מקרא ואחד תרגום אינו מקובל לדעת הרבי, אשר ביאר כי אף לדעת הסוברים כי מותר לקרוא בס"ת שנים מקרא ואחד תרגום אין להסיק מכך

יג. אמנם, יסוד האיסור הוא דברי הפרישה בהבנת דברי הרא"ש. אבל לפי הבנת הבי"ב בדעת הרא"ש (וכן הוא מסקנת הט"ז), אין זלזול בלימוד בספר תורה. וכן השיג ב'חזון עובדיה' (ח"ב ע' ב) שלפי אלו הסוברים כדעת ה'בית יוסף' שוב אין מקור לזלזול על ידי קריאה בספר תורה ומותר לכל אחד לקרוא בספר תורה שמו"ת.

שמותר לקרוא בו פרשת הנשיאים, וכתב לחלק ביניהם בשני פנים (באגרת לאדמו"ר מציעשינוב דלעיל):

פירוש טעם לקריאת פרשת נשיאים בס"ת מפני שקורין שנים מקרא בס"ת. - מובן שחלוקין הן, שהרי קריאת שנים מקרא ואחד תרגום הוא מדין הש"ס, משא"כ פרשת הנשיאים.

וחילוק מהותי גם כן - כי קריאת שמו"ת יש לה שייכות לקריאת התורה בצבור, וכלשון הרמב"ם הועתק בשו"ע ריש סי' רפה: אע"פ שאדם שומע כל התורה כולה כל שבת בצבור חייב לקרוא בו' שנים מקרא ואחד תרגום (ולראב"ן - מחוייב רק כשלא שמע בצבור) - ולכן יש להשוותה גם לענין קריאה בס"ת. ועייין גם כן בט"ז ריש סי' רפה.

♦ ♦ ♦

קריאה בס"ת בלא ברכה

הנצי"ב (שו"ת משיב דבר סי' טז) האריך בתשובה לשאלה האם מותר לקרוא בתורה שלא ביום הקריאה (לכבוד חנוכת ארון הקודש). השואל רצה לדון שיש בכך משום בל תוסיף, לפי שמוסיף על ימי הקריאה שתקנו חז"ל. הנצי"ב האריך להוכיח שאין בכך משום בל תוסיף, אולם בסוף דבריו העלה לאיסור מהטעם שלקרוא בברכה אי אפשר משום שהוי ברכה לבטלה, ולקרוא בלא ברכה אי אפשר משום שמשמע בירושלמי דברכת התורה קודם הקריאה ברבים היא מדאורייתא:

ונראה משום דשיטת הירושלמי (ברכות פרק שלושה שאכלו), דהא דברכת התורה מן התורה היינו בעת שקוראין בתורה ברבים, והוא דרעת ר' יוחנן בתלמודין ברכות (כא, א) דיליף ברכת התורה מברכת המזון, וזה אינו אלא בציבור. וכל זה אינו כתלמודן דעיקר ברכת התורה מן התורה היינו בינו לבין עצמו בשעה שעומד ושונה בכל יום, אבל קריאת התורה ברבים - הא שמברכין אינו אלא תקנת חכמים משום כבוד התורה. . . . אם כן נהי דקיימא לן כתלמודן, מכל

מקום יש לחוש לדעת הירושלמי שלא לקרות בתורה בציבור בלא ברכה... להוציא ולקרות בספר תורה ביום שאין בו קריאת התורה - ודאי אסור, דהאיך נעביד? אם לקרות בלא ברכה - יש לנו לחוש לדעת הירושלמי דקריאה בציבור צריך לברך מן התורה, ולקרות בברכה ביום שלא תקנו חז"ל - הרי היא ברכה לבטלה. והוא הדין להוציא ס"ת ולקרות אף ביום קריאת התורה אך לא בעת הקריאה, כמו לאחר התפילה או בערב, יש גם כן איסור בדבר, מפני הטעם שהסברנו.

אם כן, נראה שהוא הדין לענין קריאת פרשת הנשיאים, מאחר דאף הנוהגים לקרוא בס"ת מעולם לא נתכוונו לקרוא בברכה, וכל מנהגם היה לקרוא בלא ברכה, הרי שיש בכך משום פגיעה בדברי הירושלמי שאין לקרוא בתורה בלא ברכה, לפי שברכת התורה היא מדאורייתא⁷¹.

כדברים האלו כתב בליקוטי מהרי"ח (הנהגת חודש ניסן) על הנוהגים לקרוא פרשת הנשיאים מתוך ס"ת:

ויש מפקפקין במנהג הזה, דמשמע בירושלמי⁷² דאין לקרוא בספר תורה בציבור בלא ברכה, עיין מהרש"ם סימן קע"ה.

אך בהמשך דבריו מביא מהנהגתם של צדיקים שהעדיפו לקרוא דוקא מתוך ס"ת, עיי"ש. וכן מצינו ב'נימוקי אורח חיים' לבעל ה'מנחת אלעזר' (סימן תרס"ט סק"ב):

יד. אמנם מדברי הנצי"ב עולה ברור כי רעותא זו אינה קיימת אלא בקריאת פרשת הנשיאים ביום שאין בו קריאת התורה, או אפילו ביום שיש בו קריאת התורה אם הקריאה היא לאחר גמר התפילה בקריאה בפני עצמה, ואולם קריאה ביום שיש בו קריאת התורה בתוך סדר התפילה כהמשך לקריאת התורה - אין בה כל רעותא, מאחר שברכת התורה הנאמרת על קריאת היום עולה ומועילה לקריאת פרשת הנשיאים, ואין בכך משום פגיעה בדברי הירושלמי, יעו"ש.

טו. בשו"ת 'דבר יהושע' (ח"א ספ"ח) ובשו"ת 'איש מצליח' (ח"ג או"ח ס"ט) מובא שכוונת המהרי"ח לדברי הירושלמי במגילה פ"ד ה"א, ודנו על ראייתו משם. ואילו בהגהות 'זכרון מנחם' כתב שכוונתו לדברי הירושלמי בברכות פ"ז ה"א (עליהם ביסס הנצי"ב את דבריו לעיל בפנים), ועיי"ש שהביא מדברי ה'באר שבע' עמ"ס סוטה, ועוד.

וכן ראיתי לעורר על מה שפקפק אחד על מנהג רבותינו ואבותינו הקדושים ז"ל לקרוא הנשיא בספר תורה בי"ב ימי ניסן . . . ומובן ממילא בלא ברכות העולים כלל. ורצו לפקפק כי אסור לקרוא בספר תורה בצבור בלא ברכה. וזה אינו, והיכן כתב כלל זה. ואם אחד רוצה ללמוד (ברבים) מתוך ספר תורה (כמו שמספרים מהגר"א ז"ל וכדומה), וכי צריך לברך עליה. ופשיטא שיוצא בברכת התורה שחרית. רק בימים דתקנו קריאת תורה בצבור, תיקנו העולים בברכה. וזה פשוט.

בספרו 'חזון עובדיה' (הלכות פסח ע' ג) לר"ע יוסף כתב לדחות דברי הנצי"ב הואיל ואנו תופסים לעיקר את שיטת הבבלי שאין ברכות התורה על הספר תורה בצבור אלא משום כבוד התורה, וא"כ אין להחמיר ולהמנע מלקרוא בספר תורה אפילו בצבור בלא ברכה.

גם בשו"ת תורת יקותיאל (מהד"ק סי' מו) כתב לדחות דברי המפקקים במנהג הקריאה מתו ס"ת:

נשאלתי, מאין נצמח מנהג החסידים לקרוא בכל יום מראש חודש ניסן עד י"ג בו הנשיא שבכל יום בספר תורה, אם יש מבוא וסמך לזה בפוסקים, עד כאן תוכן השאלה.

תשובה: היות כי מנהג זה מפורסם אצל כל צדיקי הדור מסתמא יש יסוד לזה, ואפילו מנהג שנוהגות הזקנות מבואר בתשובות הרשב"א סי' ט' דיש לו יסוד עד משה רבינו למעיין שם היטב, ובמקום אחר הארכתני בחוזק מנהג ישראל תורה, קל וחומר מנהג הנתייסד אצל גדולים וצדיקים שבכל דור ודור.

[ועי' בהמשך דבריו – חלקם הובאו לעיל].

זהירות לקרוא הנשיא בעצמו

הנוהגים לקרוא פרשת הנשיאים מתוך ס"ת, יש לדייק שהשומעים יקראו (בלחש) פרשת הנשיא גם לעצמם. שהרי עיקרו של המנהג הוא

אמירת הנשיא, כמפורש בדברי השל"ה, ולכך אף אם מגדילים לעשות ומדייקים לקרוא מתוך ס"ת, יש להקפיד שלא יחסר בכך העיקר – קריאת הנשיא ע"י כל אחד. וכמודגש בנוסח ה'יהי-רצון' שלאחר אמירת הנשיא: "שקראתי בתורתך פרשה של הנשיא היום" (ראה 'מקורות וביאורים בספר המנהגים' לרי"ש גדלביץ).

אמידת "יהי רצון"

המנהג לאמרו • המנהג שלא לאמרו • מנהג חב"ד • אמידת ה'יהי-רצון'
בשבת • מיוחסים לשבטם • פגיעה בכהונה • השאלות והביאור – במשנתו של
הרבי • סוד העיבוד • התכללות השבטים • התפילה מגלה את שייכותנו לכל
שבט • תפילה שלא מצינו דוגמתה • נוסח ה'יהי-רצון'

לאחרי קריאת פרשת הנשיאים נדפס בסידורים תפילת 'יהי רצון', בה אנו מבקשים לקבל שפע מזכותו של נשיא השבט שהקריב באותו היום, ובפרט אם המתפלל הוא משבט זה.

המנהג לאמרו

בדברי השל"ה, מייסד המנהג לקרוא פרשת הנשיאים, לא נזכרה כל תפילה לאמירה אחר הקריאה. מקור תפילת 'יהי רצון' זו הוא בספר 'יסוד יוסף' (פפ"ג) לרבי יוסף יוסקא מדובנא, ומשם נעתקה בספר 'קב הישר' (פפ"ח) לתלמידו רבי צבי הירש קאידנובר^א. בדבריו, מציין את מעלתו של חודש ניסן, ובהמשך לכך, מעודד לקיים את מנהג השל"ה לקרוא פרשת הנשיאים, ומוסיף לומר תפלה קצרה לאחריה:

על כן נכון מאד לקיים דברי פה קדוש, החסיד הגאון מורנו
הרב רבי ישעיהו סגל, לקרות מן ראש חדש, דבר יום ביומו, נשיא
אחד משנים עשר נשיאים של חנוכה המזבח שבפרשת הנשיאים,
שהיתה מיום א בניסן.

ואחר שיקרא בכל יום נשיא של אותו היום, יאמרו תפלה
קצרה זו:

יהי רצון מלפניך ה' א-להינו וא-להי אבותינו, שתאיר^ב בחסדך
הגדול על נשמתין קדישין, דמתחדשין כצפרים ומצפצפין בשבחין
ובזמרין ובצלותין על עמא קדישא ישראל^ג. רבונא דעלמא!^ד

א. בשינויי לשונות קלים, כמצויין בהערות דלהלן.

ב. 'קב הישר': היום.

ג. 'קב הישר': ומצפצפין בשבחין ומצלואין על עמא קדישא ישראל.

ד. 'קב הישר': רבונו של עולם.

תכנים ותעיל הנך צפרין קדישין לאתר קדישא דאתמר עליה:¹
 עין לא ראתה א-להים זולתך. ויהי רצון מלפניך ה' א-להינו וא-
 להי אבותינו, שבאם אני עבדך משבט פלוני, שקראתי בתורתך
 הקדושה² פרשה של הנשיא היום, אזי יאירו נא עלי כל ניצוצין
 קדושים³ הכלולות בקדושת זה השבט, ואהיה מלובש בקדושת זה
 השבט⁴ להבין ולהשכיל בתורתך וביראתך, לעשות רצונך כל ימי
 חיי, אני זרעי זרע זרעי וכל יוצאי חלציי⁵ מעתה ועד עולם אמן
 סלה⁶.

וכה יאמר דבר יום ביומו, והוא נכון מאד⁷.

דברי היסוד יוסף וה'קב הישר' מיוסדים - כביאור ה'מנחת אלעזר'⁸
 - על דברי הזהר הקדוש בפרשת בלק (ח"ג קצו, ב) המבארים את מהותם
 ומעלתם של ימי ניסן [להלן בתרגום ללה"ק]:

-
- ה. ב'קב הישר': עלייהו.
 ו. ב'קב הישר': יהי.
 ז. ב'קב הישר': א-להי וא-להי אבותי.
 ח. ב'קב הישר': ליתא לתיבת 'הקדושה'.
 ט. ב'קב הישר': כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות.
 י. ראה 'כף החיים' (סכ"ט אות כג): "יש לציין שבטעות נשמט מהרבה סידורים קטע מהתפילה
 המובא בספר קב הישר (פרק פח) - ואהיה מלובש בקדושת זה השבט".
 יא. ב'קב הישר': ליתא לתיבות 'וכל יוצאי חלציי'.
 יב. ב'קב הישר': ליתא לתיבת 'סלה'.
 יג. ומסיים שם במעלת נתינת צדקה קודם קריאת הנשיא בכל יום - ראה להלן במדור "מנהגים
 בקריאת הנשיאים".
 יד. 'דברי תורה' מהד"ת אות ג: "ועל דברי הזהר"ק אלו כנראה כונתו בקב הישר (פרק פ"ח) כי
 בחדש ניסן וכן בחדש תשרי מתפללים המתים על החיים; הגם שלא הביא שם מקור הדברים,
 כנראה למקור טהור הזה כיון".

רבי אלעזר אמר: . . . כתוב (תהלים פד) "גם צפור מצאה בית ודרור קן לה וגו'". וכי דוד המלך על צפור בעולם היה אומר דבר זה? אלא כמו ששינינו כמה חביבות הנשמות לפני הקדוש ברוך הוא. אם תאמר כל נשמות העולם - לא כך, אלא אותן נשמות הצדיקים ששם מדורן אתו, מדוריהן למעלה ומדוריהן למטה, וכך נאמר: "גם צפור מצאה בית" - אלו רוחות הצדיקים. שנינו: שלש חומות הן לגן עדן, ובין כל אחת ואחת כמה רוחות ונשמות מטילות שם ונהנות מריח של ענוגי הצדיקים שבפנים, אף על גב שלא זכו להכנס. אבל ענוג רוחות הצדיקים שבפנים (ישעיה סד) "עין לא ראתה אלקים וגו'".

ימים רשומים יש בשנה, והם ימי ניסן וימי תשרי^ט, שאותן רוחות משוטטות ופוקדות מקום שצריך. ואף על גב שפעמים רבות משוטטות, אבל ימים אלו רשומים ונראים על גבי חומות הגנה, כל אחת ואחת כמראה צפרים מצפצפות בכל בוקר ובוקר. ואותו צפצוף שבח הקדוש ברוך הוא ותפלה על חיי בני אדם של העולם, משום שאותם ימים כל ישראל מתעסקים במצוות, ובמצוות רבון העולם. ואז בשמחה נראות צפרים מצפצפות, ועל גבי החומות של גן עדן מצפצפות משבחות ומודות ומתפללות על חיי עולם הזה.

מלבד תפילה זו חיבר ה'יסוד יוסף' תפילה ארוכה ושונה לכל אחד משנים עשר ימי הנשיאים (נדפס ב'לקט תפילות' שבסוף הספר).

טו. לפי זה תמה ה'מנחת אלעזר' (דברי תורה שם): "על כן יפלא מדוע כתב בקב הישר (שם) שיאמר "יהי רצון שתאיר בחסדך הגדול על נשמתין קדישין וכו'" ביומי דניסן ב"ג ימים אחרי קריאת הנשיא, ולמה דוקא רק ביומי דניסן וב"ג ימים אלו ולא ביומי דתשרי, דהרי שוין הן בזה דנשמתין קדישין מתרחשין כצפרין כנ"ל". וכן הניח בצ"ע ב'ילקוט אברהם' (סתכ"ט סע"ו). אך, כפי שהעירו בכ"מ, לאור המבואר בקב הישר' (שם) מובן הקשר לחודש ניסן דוקא, עיי"ש.

המנהג שלא לאמרו

ואולם בחלק ממקהלות החסידים נהגו שלא לומר את ה'יהי רצון'^{טז}. נראה שהסיבה לכך היתה משום שהוא הובא בספר חמדת ימים, בדומה למנהגים רבים אחרים שאף כי היו קדומים מכל מקום נתפשטו בתפוצות ישראל בגין שהובאו בספר חמדת ימים, ומפאת היחס המסוייג כלפיו משכו ידיהם מתפילה זו^{יז}. כך סיכם ב'דברי טביא' (ע' קפא) לרצ"ה כהנא, בן האדמו"ר מזידיטשוב-ספינקא:

אך יש שפקפקו על אמירת ה'יהי רצון', מחשש שהמקור מספר חמדת ימים. ואדמו"ר הגאון הצדיק זצ"ל כתב שבזידיטשוב לא אמרוהו מטעם הנ"ל. וכן איתא באור ישע (במנהגי מהרי"ו, אות שסד) שלא אמר ה'יהי רצון', ומסתבר שכך קיבל מאבותיו הקדושים מראפשיץ. ושמעתי ממורי חמי הגאון הצדיק רבי נפתלי הלברשטאם כ"ק אדמו"ר ממשאקאווע שליט"א דבצאנז לא אמרו ה'יהי רצון'.

מנהג חב"ד

בעוד שאת עצם מנהג אמירת הנשיאים מביא אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך (סי' תכט סט"ו), הרי שאת אמירת ה"יהי רצון" לא הזכיר כלל, לא בשולחן-ערוך ולא בסידור (בו לא הזכיר גם את עצם המנהג). ואולם, קריאת פרשת הנשיאים ותפילת ה'יהי רצון' שלאחריה נוספה מאוחר יותר בסידורי תורה-אור ותהלת-ה', ומנהג חב"ד לאומרם, כפי שמופיע ב'היום יום' (ר"ח ניסן):

טז. ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' (ניסן): המנהג שלא לומר את היה"ר נרשם במנהגי-מהרי"ו (אות שו) ובמנהגי-קרלין (עמ' רכ). אך במנהגים שבסוף הסידור דקרלין נאמר: בענין אמירת ה"יהי רצון" יש חילוקי דיעות).

יז. ראה לעיל במדור 'טעמי המנהג'.

אחר אמירת הנשיא אומרים 'יהי רצון' הנדפס בסידור תורה-אור.

עם זאת, נראה כי במשך שנים ארוכות מנהג אמירת ה'יהי רצון' לא התקבל בתוככי חסידי חב"ד. עדות לכך היא דברי רבי אברהם חיים נאה ב'קונטרס הסידור' (אות פח) ממה ששמע אודות הנהגתו של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב¹:

כתב לי הרה"ח ר' אלתר שימחאוויץ ע"ה וזה לשונו:

בשער-הכולל (פרק מח) בענין אמירת "עבדים היינו" בשבת הגדול כתב: "אבל בסידור השמיט זה", כי לא ציין כמו בשארי סידורים 'עד כאן אומרים בשבת הגדול'."

שמעתי בענין זה מידידי התמים הרה"ח הר"ר ישראל יחי' (ז"ל) לעווין מנעוול, כי שמע מכ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע (הוא אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע): אם באמת מדייק בעל שער-הכולל כל-כך בדברי אדמו"ר [הזקן] זצוקלה"ה, להוכיח מזה שלא ציין בסידור "עד כאן [אומרים] בשבת-הגדול" מכלל דסבירא ליה שלא לאמר זה בשבת-הגדול - למה הכניס בסידור [תורה-אור] שנדפס על ידו נוסח ה"יהי רצון" שאומרים אחר אמירת הנשיאים, שלא נמצא כלל בנוסח אדמו"ר? [עכ"ל אדמו"ר מוהרש"ב].

וסיים הר"ר ישראל, שבפועל היה כ"ק אדמו"ר [מוהרש"ב] נבג"מ נוהג להגיד "עבדים היינו" בשבת-הגדול, ושלא להגיד נוסח ה"יהי רצון" אחר אמירת הנשיאים עכ"ל.

ולא עוד, אלא שהופעת ה'יהי רצון' בסידור תורה-אור לא היתה לקורת רוח כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב, כפי שמצינו ברשימת הגה"ח רבי יעקב לנדא:

יח. שמועה דומה הובאה ברשימה על הנהגתו של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב - בקובץ 'גדיל תורה' (כולל צמח-צדק בירושלים עיה"ק) (חוברת ה' ע' 87), כפי שצויין באוצר מנהגי חב"ד' שם.

פעם אחת בסעודת הש"ק נתרעם אדמו"ר מוהרש"ב על שהרב לאוואוט הכניס את ה"יהי רצון" של ה"נשיאים" לסידור תורה-אור, ולשאלת הגר"י הנ"ל האם אין צריכים לאמרו, השיב הרבי: אה! ווער זאגט עם?! און אז דער אלטער רבי האט ניט גישטעלט אין סידור "עד כאן אומרים בשבת-הגדול", איז שוין א באווייז אז מען דארף ניט זאגן שבת-הגדול "עבדים היינו"? און אז שטעהט "כמראה כהן תמצא במחזור" איז א ראייה אז מען דארף זאגען "מחזור"? שבת-הגדול "עבדים היינו" דארף מען מפורש יע זאגען, און דעם "יהי רצון" פון "נשיאים" דארף מען ניט זאגען! [אה! מי אומר אותו?! ואם אדמו"ר הזקן לא כתב בסידור "עד כאן אומרים בשבת-הגדול", האם זו ראייה שאין אומרים "עבדים היינו" בשבת הגדול?! ואם כתוב שם "כמראה כהן תמצא במחזור", האם זו ראייה שצריכים לומר "מחזור"? "עבדים היינו" בשבת-הגדול אומרים במפורש, ואת ה"יהי רצון" של ה"נשיאים" אין אומרים!]

הוסיף על כך הר"י מונדשיין מה ששמע בעצמו מהר"י לנדא ('אוצר פתגמי חב"ד' – ניסן ע' ה):

כששמעתי זאת מפי הגר"י לנדא ע"ה הוסיף, שכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ היה נוכח בשעת מעשה, ואף הוסיף מדיליה דברי צחות וכו'. ועוד הוסיף הגר"ל ואמר, שאין לכך סתירה מהאמור בלוח 'היום יום' ש'ציוה [מוהרש"ב] לגיסו הרמ"ה הכהן לאמר ה'יהי רצון' שאחר הנשיא" – שהרי הרמ"ה הנ"ל לא היה מגזע אנ"ש ולא נהג במנהגי חב"ד.

אולם במכתב מענה אל הר"י לנדא, כותב כ"ק אדמו"ר זי"ע (אגרות קודש ח"ב ע' קמו):

מה שהעיר בנוגע לאמירת ה'יהי רצון' שאחר פרשת הנשיא ולהשמטת תיבת על ביהללוך הא'.

הנה כל ההנהגות שהדפסתי ב'היום יום' הכנסתים ע"פ הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, וקודם ההדפסה היו עוד הפעם נגד עינינו (ויש מהם שציווה להשמיט באמרו שאינם הוראה לרבים).

- בשתי הנ"ל: ראינו גם כן, זה כמה פעמים, את כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א אומר את היהי רצון ומשמיט תיבה "על", ואולי היו בזה שינויים, או שמילתא דלא רמי' עלי' דאינש כו'.

ובמכתב הרבי אל הרא"ח נאה הביע את תמיהתו על שהשמיט מנהג אמירת ה'יהי רצון' במאמר שערך, וביקש שיפרסמו הוראה זו כדי שיהיו כולם בהנהגה אחת ולמען לא יחצו העם לשני מחנות (אגרות קודש ח"ו ע' סה):

ראיתי באקראי בגליון 'המודיע' שבא לידי והוא מלפני חג הפסח בענין אמירת הנשיאים, ותמה אני אשר אחר שידוע כבוד תורתו שי' בזה הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר, הנה מהראוי הי' לכל אנ"ש לפרסם הוראה זו, כדי שיהיו כולם בהנהגה אחת וכו' ועל כל פנים צריך הי' להזכיר הוראה זו (שנדפסה ב'היום יום') למען לא יחצו העם לשני מחנות וכו'. ואולי אשתמיטתי' באותה שעה.

ואכן, המנהג בין חסידי חב"ד בימינו הוא לומר ה'יהי-רצון', לאור ההוראה הברורה ב'היום יום'.

אמידת ה'יהי-רצון' בשבת

נחלקו הפוסקים האם לומר ה'יהי רצון' גם בשבת, בגלל איסור שאילת צרכים בשבת^ט.

ט. וראה הדיון בזה בקונטרס 'שער יוסף' בדיני בקשות ושאלת צרכים בשבת.

ב'שׁו"ת רבי עקיבה יוסף' לרע"י שלזינגר, בעל 'לב העברי' (חאו"ח סק"ח) נשאל על אמירת ה'יהי רצון' שאחר פרשת הנשיאים בשבת. בתשובתו העלה שיש להימנע מאמירתו, ונימוקו עמו מדברי ה'מגן אברהם' (או"ח סי' קכח סק"ע) שפסק שאין לומר 'יהי רצון' אחר ברכת כהנים בשבת, ורק לענין חלום שהתירו להתענות בשבת התירו לומר היהי רצון. וכן הוכיח מהמבואר בשו"ע (סי' רפח) שאסור לצעוק ולהתריע אלא דבר שיש בו סכנת נפשות. על יסוד ההלכות הללו הורה שלא לאמרו, כי ילמד סתום מן המפורש.

גם בשו"ת 'תפלה למשה' (ח"ב ס"א) דן באריכות על אמירת ה'יהי רצון' בשבת. בתוך דבריו מצדד לאסור ע"פ כמה מהראשונים שכתבו על יסוד דברי הירושלמי (שבת פט"ו ה"ג) כי דוקא תפילה או תחינה מחודשת אסורה בשבת, אולם בטופס ברכה קבוע לא שייך איסור שאלת צרכים בשבת. ויצא לחדש כי הטעם שטופס ברכה קבוע מותר הוא משום שהוא נוסח הרגיל על לשוננו ולא נתפעל באמירתו. ולפי זה, תפילת ה'יהי רצון' היא אמנם טופס ברכה קבוע אולם מאחר שאינה נאמרת בכל יום אלא אחת בשנה היא אינה שגורה על לשוננו ולכן יש לאסור לאומרה בשבת. ומביא סמוכין לדבריו משו"ת מעשה אליהו (סקס"ח) שהעיד על עצמו כי בשבת אומר רק חצי 'יהי רצון':

וביום שבת קדש אני נוהג לומר תחילת ה'יהי רצון' שיהא חשוב וכו' ומן תיבת 'וכשם שראית וכו' וכיוצא - אני מדלג, וגם 'יהי רצון' של עלוי נשמות מדלג, לפי שאין לשאול צרכיו בשבת. ותחילת ה'יהי רצון' הוא שיעלה לפניו באלו הקרבנות וכו', אין זה שאלת צרכיו כי אם שיקובל ברצון.

אך בסוף דבריו סמך עצמו על כמה מהראשונים שכתבו כי תפילה או תחינה הנאמרת בלשון רבים חשובה כבקשת צרכי רבים המותרים בשבת, ולפי זה מצדד להתיר אמירת ה'יהי רצון' בשבת, הואיל ונוסח התפילה הוא בלשון רבים, וגם הוא בקשה לכל עם ישראל, והוה לי' כצרכי רבים שלא אסור למישאל בשבת. ומסיק בתשובתו שהנמנעים מלומר את החצי השני של ה'יהי רצון' – הוא יותר נכון, ומכל מקום הנהגים לומר כל נוסח ה'יהי רצון' בשבת יש להם על מה שיסמוכו.

ואכן, בהרבה קהילות ישראל נהגו לומר ה'יהי רצון' גם בשבת. וכן הוא מנהג חב"ד (ספר המנהגים).

בשיחת-קודש ש"פ ויקרא תשמ"ז (תורת מנחם – התוועדויות תשמ"ז ח"ב ע' 740) העלה הרבי על נס את גודל מעלתם של קריאת הנשיאים ואמירת ה'יהי רצון' דוקא ביום השבת:

יום השבת בימים אלו של קרבנות הנשיאים פועל ומשפיע על שאר הימים של קרבנות הנשיאים; הן בנוגע לימים שלפני זה - שעלייתם ושלמותם, באופן של "ויכולו", כיליון ותענוג, נעשית ביום השבת, והן בנוגע לימים שלאחרי זה - שמתברכים מיום השבת, "מיני' מתברכין כולהו יומין".

ומזה מובן, שכל האמור לעיל בנוגע לפעולת קרבנות הנשיאים, כמבואר בנוסח ה"יהי רצון" - הרי זה בהדגשה יתירה ביום השבת, הכולל את קרבנות כל הנשיאים.

מיוחסים לשבטם

על נוסח ה'יהי-רצון' "שבאם אני עבדך משבט (פלונני) שקראתי בתורתך פרשה של הנשיא היום", הועלו כמה תמיהות, ובשל כך מצינו חילוקי דעות ומנהגים בדבר אמירת תיבות אלו.

השאלה שהטרידה כמה וכמה מבין האחרונים בנוסח השגור בפי כל "באם אני עבדך משבט [פלונני]" הוא לגבי בני אדם היודעים מאיזה שבט מוצאם; כיצד יכולים הם לומר את הנוסח בתפילתם בכל יום, בשעה שאין ספק בדעתם על משפחותם לבית אבותם, והלא יש בכך משום חוכא ואיטולוא. מטעם זה, הכריעו כמה מהאחרונים לשנות הנוסח, ולא לומר תיבות אלו. ראש וראשון להכרעה זו הוא החיד"א ב'עבודת הקודש' (מורה באצבע ס"ז אות קצא):

נכון לומר פרשת הנשיא דבר יום ביומו. ואחריו התפלה.
רק לא יאמר "שאם אני עבדך וכו'" אלא יאמר נוסח זה: יהי רצון
מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שיהא חשוב ומרוצה קריאתנו
בתורה סדר קרבן נשיא פלוני משבט פלוני החתום וכו' קרבנו אשר
הקריב לחנוכת מזבחך הקדוש ותעלה כאלו השגנו וכו'.

ולכך הסכימה דעתו של ה'מנחת אלעזר' ('דרכי חיים ושלוש'
סתקל"ח):

הנוסח שנדפס "שבאם אני כו" דעתו [של ה'מנחת אלעזר']
הי' שלא לומר כן, כי מה יעשה מי שיודע שבטו שהוא כהן או לוי.
רק יאמר סתם יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שבזכות
הנשיא משבט פלוני שקראתי בתורתך הפרשה של הנשיא היום
יאירו נא עלי כל ניצוצין קדישין וכו'.

קריינא דאיגרתא איהו להווי פרוונקא, וכך נהג ה'מנחת אלעזר' עצמו,
על-פי מה המסורה במשפחתו שהוא משבט יששכר (שו"ת 'מנחת אלעזר'
ח"ה ס"ה):

וכשאני לעצמי, הנני נוהג לומר בנוסח ה'יהי רצון' הנ"ל -
לאשר אנחנו מאמינים בני מאמינים ברוח הקודש של החווה הנודע
רבינו הקדוש הגאון מורינו וצופה למרחוק הרב יעקב יצחק זי"ע
הרבי מלובלין, שהגיד לזקנינו הגאון הקדוש זי"ע בעל בני יששכר,
שהוא משבט יששכר, ועל שם זה טובא גנוז בגויה שיסד שם ספרו
בני יששכר, וכן נראה שם מאמרו לחנוכה שקראו שרי ביששכר
. . . על כן לא אומר בשום יום "באם אני עבדך משבט פלוני וכו"
(בדרך אם וספק) רק בכל יום אומר "שבזכות הנשיא משבט פלוני
שקראתי בתורתך הפרשה היום יאירו נא עלי וכו'" [וכן הנני אומר
ביום ב' ניסן נשיא שבא יששכר]. והיינו שגם בשאר הימים יושפע
עלינו זכות נשיא כל שבט וכחו, כי כולם כלולים זה בזה, כל הי"ב
שבטים, להריק עלינו בזכותם וקדושתם דבר יום ביומו משפעו
וכוחו. וזהו כשאני לעצמי כנ"ל הדברים נאמרו ליודעי בינה, אבל
לאחרים לא קשיא מידי הנוסח הנ"ל.

אכן, חשש זה של נדמה כחוכא ואיטלולא ניתן להסיר בשינוי הנוסח מ"באם אני עבדך משבט פלוני" ל"בזכות הנשיא משבט פלוני". אולם ב'כתר כהונה' (בסוף ספר 'פרחי כהונה' סימן ח) הוסיף להסתפק בשאלת הנוסח לא רק מחשש האמור אלא גם ביסוד התפילה, על-פי דיוק לשון השל"ה "כי כל נשיא היה לו סודות גדולות אשר המשיכו שפע הרוחניות כל אחד לשבטו כל ימי עולם":

מזה הלשון משמע דרך איש שהוא מאותו השבט מועיל המשכת השפע, אבל לא לשבט אחר. ואם כן אין תועלת לאומר בנוסחא ששנית².

פגיעה בכהונה

אם כלפי בני אדם מכל השבטים המיוחסים לשבטם עורר נוסח זה שאלה, הרי שכלפי כהנים עורר נוסח זה שאלה הלכתית ממש מחשש זילותא בכהונה, כפי שהעלה ב'כתר כהונה' (שם):

על נוסח התפילה שאומרים אחר פרשת הנשיאים "שבאם אני משבט פלוני", ואני מסופק מאוד אם ראוי לכהן לומר זאת, שהרי הוא אינו משבט פלוני... כל שכן שאינו ראוי לזלזל בכהונתו ולומר שבאם אני משבט פלוני, ואחר כך יעלה לדוכן ויברך חשש ברכה לבטלה. [ו]אין אנו רשאים לזלזל בכהונתנו וליכנס לבית הספק. וגם יש לחוש שעל ידי זה יקל בכהונתו ליכנס בספק אוהל המת או לישא ספק גרושה וחללה וכדומה.

וכן הסתפק הר"י ווייס הי"ד בשו"ת שיח יצחק (או"ח סי' קצז):

אמנם זאת יש לחקור, אם גם כהן ולוי רשאים לומר כן "באם אני עבדך משבט פלוני", דהרי באשר מחזיק עצמו לכהן ונושא

כ. שאלה זו נשאלה גם בשיחת-קודש תשמ"ז – שמופיע להלן.

כפיו, והלוי יוצק מים על ידו (כבסי' קכ"ח ס"ו) היאך יכול לומר בפיו "באם אני עבדך משבט פלוני"; אם אין חשש מחזי כשיקרא.

אולם בהמשך דבריו מצדד להתיר לכהנים לומר "באם אני עבדך", שכן, כהני זמננו הם כהני חזקה בלבד, עיי"ש.

בספר 'ברכת הזבח' (פתח זוטא ס"א) מצדד להצדיק את הנוסח משום שמצד אימם גם הכהנים יש בהם משבטים אחרים. וכן הביא בשו"ת שיח יצחק (שם) ע"פ דברי רבי יהונתן אייבשיץ ב'מטה יונתן' (סתכ"ט), עיי"ש כ"א.

השאלות והביאור – במשנתו של הרבי

השאלות האמורות, ובתופסת מרובה, נשאלו על ידי הרבי בכמה שיחות-קודש אודות קריאת הנשיאים ואמירת ה'יהי רצון'. באחת השיחות בנה הרבי את התמיהות נדבך על גבי נדבך (תורת מנחם - התוועדויות תשמ"ז שם^{כב}):

נוסח התפילה הוא: "באם אני עבדך משבט פלוני... אזי יאירו נא עלי כו", כלומר, שגילוי הניצוצין קדישין והאורות הקדושות דזה השבט אינו אלא באם הוא שייך לשבט זה, מה שאין כן אם הוא משבט אחר, אינו מקבל, לכאורה, את הניצוצין והאורות דשבט זה. ומכיוון שכן, נמצא שמקבל רק את הניצוצין והאורות דשבט אחד בלבד, השבט שלו; דלא כאמור לעיל שכל אחד ואחד מישראל יכול לקבל את כל הניצוצין והאורות דכל י"ב השבטים!?

כא. בשו"ת מנחת אלעזר (הנ"ל) דן גם ע"ד הימצאם של עשרת השבטים בתוכנו, ותמצית דבריו שהשבטים אכן התערבו זה בזה. וראייתו מדברי האריז"ל (מובא להלכה במג"א או"ח סי' ס"ח) שיש י"ב שערים ברקיע כנגד י"ב השבטים, ולכל שבט מנהג ונוסח תפילה משלו; והרי אנשי כנסת הגדולה תיקנו את נוסח התפילה אחר חורבן בית שני, ואם עשרת השבטים שהגלה שלמנאסר לא שבו ונתערבו בישראל, מה מקום יש לנוסח תפילה של עשרת השבטים. וכן מוכיח מדברי המקובלים שנוסח האר"י מכוון נגד כל השבטים. על כרחנו, הסיק, שבוודאי נמצאים מאתנו גם מציאות עשרת השבטים, עיי"ש.

כב. ראה גם ספר השיחות תשמ"ז ח"א ע' 372 ואילך. לקוטי שיחות חל"ב ע' 20 ואילך.

ומכאן באים לשאלה נוספת: הייתכן שבין י"ב הפעמים דאמירת ה"יהי רצון", יש רק פעם אחת ויחידה שתפילה זו היא בהתאם לאמיתתם של דברים - אך ורק ביום שבו קורין פרשת הנשיא דשבט שלו ואילו שאר י"א פעמים דאמירת ה"יהי רצון", בוודאי אינם בהתאם לאמיתתם של דברים, מכיוון שכל אחד ואחד מישראל אינו שייך כי אם לשבט אחד בלבד?!

התמיהה מתעוררת בעיקר בנוגע לכהן ולוי, כפי שממשיך הרבי:

בנוגע לישראלים - מכיוון שאינם יודעים לאיזה שבט שייכים הם, יש מקום לתפילה "באם אני עבדך משבט פלוני שקראתי בתורתך פרשה של הנשיא היום": כל השאלה היא, אפוא, מצד אמיתתם של דברים, כלומר, הייתכן שי"א פעמים (מלבד פעם אחת ויחידה) תהיה אמירת תפילה זו באופן שאינו בהתאם לאמיתתם של דברים, מכיוון שאינו שייך לכל י"א השבטים הנ"ל;

אמנם, בנוגע לכהן ולוי - הרי, מכיוון שחייבתו תורה לישא את כפיו, ואם אינו עולה לדוכן "הרי זה כעובר על שלוש עשה" (אם כי "ביטל מצוות עשה אחת"), אף על פי ש"זר שנשא את כפיו... עובר בעשה, וכמו כן בנוגע לאמירת הברכה, שספק ברכות להקל משום חשש ברכה לבטלה - נמצא, שתורת אמת קובעת שהוא כהן. ועל דרך זה בנוגע ללוי - שרק הוא יוצק מים על ידי הכהן לפני שנושא את כפיו, ולא ישראל סתם (אלא אם כן בכור, "ואם אין שם לוי יצוק בכור פטר רחם"), היינו, ש"תורת אמת" קובעת שהוא לוי.

ומכיוון שכן, הרי, כהן ולוי אינם יכולים לומר כלל "באם אני עבדך משבט פלוני" (לא רק שי"א פעמים אין תפילה זו מכוונת לאמיתתם של דברים, כבישראלים), מכיוון שתורת אמת קובעת שהם משבט לוי, שלא נזכר כלל בין י"ב הנשיאים?!

סוד העיבור

הביאור לכך במשנתו של הרבי מבוסס על הוראת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב לגיסו הרב משה הכהן (בעל אחותו, בתו של כ"ק אדמו"ר מהר"ש), כפי שמופיע ב'היום יום' (שם)²², לפיו מתאים נוסח ה'יהי רצון' גם לכהנים ולויים, למרות שידוע להם שמוצאם משבט לוי:

גם כהנים ולויים אומרים אותה [את ה'יהי רצון'].

אאמו"ר [מוהרש"ב] ציוה לגיסו הרמ"ה [הרב משה הארענשטיין] הכהן לאמר ה'יהי רצון' שאחר ה'נשיא', ואמר לו כי אפילו כהן ולוי צריך לאמרו, כי זה שייך לעיבור [-נשמה המתעברת בנשמת אדם].

יסוד העיבור מובא גם ב'תניא' (סוף פ"ד²³) על-פי המבואר בכתבי האריז"ל: כאשר אדם מתאמץ בעבודת ה', הנה על ידי עבודתו ויגיעתו בדבר הקשה לו, מזכים אותו מלמעלה ש'תתעבר' ותתלבש בו רוח והתפשטות מנשמת צדיק שכבר השלים את עבודתו בעולם הזה, ועל ידי זה מתעלה נשמת האדם לדרגה גבוהה ונעלית שלא היתה יכולה להגיע אליה בכח עצמה²⁴.

באותיות מאירות מבאר הרבי (תורת מנחם – התוועדויות שם²⁵):

והביאור בזה - כדברי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע - שאמירת ה'יהי רצון' שייכת לעיבור, כלומר, גם כהן ולוי שהוא משבט לוי,

כג. וכן הוא ב'תורת מנחם - רשימת היומן' ע' שצז.

כד. כמצויין בספר השיחות תשמ"ז (שם) ובלקוטי שיחות חל"ב (שם).

כה. בלקוטי הגהות לתניא שם מצייין כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק' לספר 'שבחי האריז"ל', בו מסופר "מעשה שקם [האריז"ל] מפני בעל המחבר מדרש שמואל, שנתלבש בו נשמת רבי פנחס בן יאיר".

כו. וראה גם לקוטי שיחות חכ"ג ע' 59 הע' 51.

יכול לומר "באם אני עבדך משבט פלוני", מכיוון שיתכן שיהיה בו גם משבט פלוני בבחינת עיבור.

ועל פי זה מתורצת גם השאלה בנוגע לישראלים - שאין זה באופן שי"א פעמים נאמרת תפילה זו באופן שמושלל לגמרי מצד אמיתתם של דברים, שכן, גם מי שהוא משבט פלוני, שייך שיהיה בו גם משבט אחר בבחינת עיבור (או גלגול כו'), ולא רק משבט אחד נוסף, אלא גם מכמה שבטים, עד ששייך שיהיה בו מכל י"ב השבטים.

ועל-פי זה אתי שפיר האמור לעיל שאצל כל אחד ואחד מישראל שייך שיאירו כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות דכל י"ב השבטים.

התכללות השבטים

אולם הרבי הוסיף ביאור עמוק יותר: לא זו בלבד שיתכן שיש לכל אחד מישראל שייכות לשבטים אחרים בסוד עיבור הנשמה, בדרך ספק ושמא, אלא האמת היא שאכן יש לכל אחד מישראל שייכות לכל השבטים האחרים, בדרך וודאי, שכן כל שנים עשר השבטים כלולים זה בזה:

ונוסף לזה, ישנו העניין דהתכללות השבטים זה מזה, שלכן, יש לכל אחד ואחד מישראל שייכות ודאית (לא רק מצד אפשרות של עיבור) לכל י"ב השבטים.

ובלקוטי שיחות (חל"ב ע' 21):

ועל כרחק צריך לומר, שכל אחד ואחד מישראל (אפשר שיהי) כלול משאר כל ישראל (השבטים), ועד שכל אחד ואחד מישראל אפשר שיקבל האורות של כל השבטים, שאז אמירת הנשיא וה"יהי רצון" אפשר שתהי' על הוודאי - ש"יאירו נא עלי כל ניצוצין כו' וכל

האורות כו' הכלולות בקדושת זה השבט כו", מכיון שאפשר הדבר שיש לו שייכות לכל השבטים¹³.

ועל דרך הוראת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שאפילו כהן ולוי יאמרו הנשיא וה"יהי רצון" בכל יום (אף שוודאי שהם משבט לוי"ה) – "כי זה שייך לעיבור", ומצד "עיבור" אפשר להיות שייכות לכל שבט ולכל השבטים.

ועל פי זה, מכיון שכל אחד ואחד מישראל אומר פרשיות כל הנשיאים וה"יהי רצון" של כל אחד ואחד – והקב"ה ממלא בקשות אלו – הרי שבגמר אמירת הנשיאים (בי"ב ניסן) מאירים בכל אחד ואחד מישראל "כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכלולות" בכל שבט ושבט – שבהם נכללים כל ניצוצות הקדושה שבכל העולם כולו (- שנברא "בשביל ישראל"), וכידוע¹⁴ שי"ב השבטים כוללים כל אופני עבודה האפשריים (י"ב אופנים כלליים).

ומזה מובן גודל הפעולה של אמירת הנשיאים ב"להבין ולהשכיל בתורתך וביראתך לעשות רצונך כו" – מכיון שבאה ע"י כל "ניצוצין קדישין" של כל השבטים.

ובלקוטי שיחות (חכ"ג ע' 58) הוסיף לבאר כי מהאי טעמא למרות שבכל יום הקריב את קרבנו נשיא אחר, מכל מקום הקריבו כולם את אותם הקרבנות ממש והקרבנות היו בגדר קרבן ציבור (בתרגום ללה"ק):

כז. גם שבט לוי, כמובן מזה שאומרים ב"ג ניסן הפרשה שכנגד שבט לוי (אבל להעיר שאין אומרים לאח"ז ה"יהי רצון") – כי שבט לוי "נתונים נתונים המה לו מאת בני ישראל" (במדבר ג, ט), "הלויים באים תחתיהם ובשליחותם" של כל בני" (פרש"י שם, ח). – הע' בלקו"ש שם.

כח. ועד שהכהן מברך ברכת כהנים, והלוי יוצק מים על ידיו (ב"י לטור או"ח סקכ"ח ד"ה ורבינו סובר (ע"פ זח"ג קמו, ב). שו"ע או"ח שם ס"ו. שו"ע אדה"ז שם ס"י) – הע' בלקו"ש שם.

כט. ראה פע"ח בהקדמה לשער התפלה. עמה"מ ש' עולם הבריאה פי"א בהגהה. לקו"א להה"מ סקל"ג. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקפא ואילך. שער הכולל בהקדמה. וש"נ. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 54 הערה 14. וש"נ. – הע' בלקו"ש שם.

כדי שחנוכת המזבח תהיה בתכלית השלימות, היה צריך להיות האיחוד של שני קצוות:

העבודה של כל נשיא (שבט) מצד ענינו הפרטי - "כל אחד ואחד הקריבו לפי דעתו" - ולכן היה זה מחולק גם בזמן: כל הקרבה ביום נפרד;

אך לאידך, בזה גופא היה צריך להיות נרגש כיצד גם מצד העבודה הפרטית של הנשיא והשבט הרי הוא מציאות אחת עם כל שאר הנשיאים ושבטים . . .

הקרבנות של כל יום היו קרבנות ציבור, מכיון ש . . . כללו בתוכם גם את עבודות ("הקרבות") הציבור של "כולם". ומהאי טעמא גופא הקריבו כל הנשיאים את אותם הקרבנות - שכן בכל אחד מהקרבנות נמצא (מרומז) עבודת הציבור של כולם.

ובהע' 51:

על פי זה אולי יש להוסיף ביאור בהוראת אדמו"ר [הרש"ב] נ"ע (היום יום א ניסן) שאפילו כהן או לוי צריך לומר ה'יהי רצון' שלאחרי אמירת הנשיא (מר"ח ניסן ואילך) - אף ששבט לוי לא הביאו קרבנות לחנוכת המזבח, וגם: מכיון שיודע בודאי שהוא משבט לוי, איך יתפלל "שבאם אני עבדך משבט פלוני כו" שיאירו עליו מהאורות הקדושות הכלולות בקדושת זה השבט (לא דלוי)?

כי כל שבט כלול מכל השבטים, ולכן אפשר לכל אחד ואחד מאיזה שבט שהוא, לקבל מהאורות הכלולות בכל שבט ושבט.

התפילה מגלה את שייכותנו לכל שבט

אמנם, לפי ביאור זה, מתעוררת השאלה לאיך גיסא: התכללות השבטים אכן מהווה הצדקה גמורה לנוסח שמביע שייכותו של כל אחד

מישראל לכל אחד מהשבטים. אלא שמדוע, אם כן, מנוסחת התפילה בלשון ספק – "באם אני עבדך משבט (פלוני)?"

חותם הרבי את הביאור המופלא (תורת מנחם – התוועדויות שם):

אלא שאף על פי כן אומרים "באם אני עבדך משבט פלוני" - שאז, שייכותו לניצוצין והאורות דשבט זה היא ביתר שאת וביתר עוז מאשר מצד התכללות השבטים, כפשוטו.

וביתר ביאור (בהמשך ההערה בלקוטי שיחות שם):

ומה שאומר "שבאם אני עבדך משבט (פלוני) כו'" (אף שיש בו מכל שבט ושבט כבפנים) - הרי זה מפני שבאם כפשוטו הוא משבט פלוני, מקבל מהאורות דשבט זה בגלוי יותר ביתר שאת ויתר עז (מה שאין כן אם הוא משבט אחר מקבל רק מעין כו').

ולא עוד, ממשיך הרבי, אלא שהתפילה עצמה מועילה לגלות את שייכותנו לשבט הנכון:

ויש לומר, שעל ידי שמתפלל "שבאם אני עבדך משבט כו'", הרי זה גופא מסייע לגלות שייכותו לשבט דיום זה. ולכן גם כהן או לוי מתפלל בנוסח זה כי ע"י התפלה מתגלה שייכותו לשבט פלוני. ועדיין צריך עיון.

תפילה שלא מצינו דוגמתה

תפילת 'יהי רצון' זו הנאמרת לאחר קריאת פרשת הנשיאים מיוחדת במינה, בין כלל התפילות והתחינות השונות, וכשמבינים אל נכון את משמעותה מבחינים כי לא מצינו דוגמתה בשאר תפילות, כפי שמבאר הרבי (לקוטי שיחות חל"ב ע' 20):

כל אחד ואחד מישראל (לא רק יחידי סגולה) מתפלל אשר "יאירו נא עלי כל ניצוצין קדישין... הכלולות בקדושת זה השבט", ועוד זאת - שהארה זו לא תשאר בהעלם והסתר, אלא תשפיע על

עבודתו בפועל "להבין ולהשכיל בתורתך וביראתך לעשות רצונך (ועוד זאת) כל ימי חיי אני (ועוד זאת -) וזרעי וזרע זרעי (ובאופן ד) מעתה ועד עולם!"

ויתירה מזו: כיון שאין מתפללין על מעשה נסים, על כרחך צריך לומר שתפלה זו (של כל אחד ואחד מישראל) יכולה להתקיים בדרך הטבע, בחשך כפול ומכופל של זמן הגלות! ועוד, בכלל - תפלת ישראל מתקיימת בפועל, ובפרט תפלה על ידי רבים, כמו שכתוב "הן אל כביר ולא ימאס". ובפרט שמסיימים ה"יהי רצון" באמירת "אמן" (מלשון אמת), הנותן חיזוק מיוחד בהברכה, פועל גמר ה"נצחון".

ונמצא שהזכר לדורות לקרבנות הנשיאים "לחנוכת המזבח" (שעל ידי אמירת פרשת הנשיאים) אינו רק זכר (למאורע שאירע בעבר), אלא היא פעולה נצחית, ועד כדי כך - שמאירים "כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכלולות בקדושת זה השבט" בפועל (כנ"ל) "להבין ולהשכיל בתורתך וביראתך לעשות רצונך כל ימי חיי אני וזרעי וזרע זרעי מעתה ועד עולם!"

שזהו חידוש גם לגבי עניני "זכר" שמדברי סופרים. דעם היות שכל הפעולות והתפלות כו' הבאות לשם זכר לדבר מסויים ("זכר ליציאת מצרים" וכיוצא בזה, כנ"ל) אינן סתם זכר בעלמא, אלא שעל ידי זכר זה "נעשה" מעין הדבר הנזכר - מכל מקום, פעולה כזו לא מצינו דוגמתה בתפלות (ועניני "זכרון") דכל השנה.

יחודיותה של התפילה, ביחס לשאר תפילות, מודגשת אף יותר בהערה (17) שם:

וגם התפלות הדומות לה (כמו ה"יהי רצון" לאחרי תשליך, ודהושענא-רבא, ולאחרי בדיקת חמץ, וה"רבנונו של עולם" דספירת העומר) שמתפללים על המשכות מלמעלה וכו' - אין זה בדומה כלל לבקשה זו שהוא לכל ימי חיי כו' ועד עולם! ועוד ש"אירו נא עלי

כל ניצוצין קדישין כו' הכלולות בקדושת זה השבט", ושזה יפעול בעבודת האדם בפועל - "להבין ולהשכיל בתורתך וכו'", ככפנים.

וביתר פירוט בביאור כל חלקי התפילה (בתורת מנחם - התוועדויות שם):

נקודת העניין - תפילה ובקשה על דבר הכי נעלה, שלא מצינו דוגמתו בשאר תפילות:

(א) "יאירו נא עלי כל ניצוצין קדישין וכל האורת הקדושות הכלולות בקדושת זה השבט",

(ב) לא רק כל הניצוצין וכל האורות דשבט אחד, אלא גם כל הניצוצין וכל האורות דכל השבטים - דמכיוון שמתפללים תפילה זו בכל י"ב הימים דקורבנות הנשיאים, נמצא, שתוכן הבקשה היא בנוגע להארת כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות דכל י"ב השבטים, הכוללים את כל ניצוצות הקדושה שבכל הבריאה כולה, שכן, תכלית ומטרת הבריאה כולה היא "בשביל ישראל", ובמילא, כל ניצוצות הקדושה שייכים לישראל, "גוי קדוש".

(ג) יאירו נא עלי כל ניצוצין קדישין כו' - באופן של גילוי,

(ד) ועד שיפעל גם בנוגע לעבודה בפועל - "להבין ולהשכיל בתורתך וביראתך לעשות רצונך", שזהו כללות "מעשינו ועבודתינו", הן בענייני תורה ומצוותיה, והן בענייני הרשות, "כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו", שכן, בכל רגע שקיימת מציאותו צריך לשמש את קונו, "אני נבראתי לשמש את קוני".

(ה) ובאופן דפעולה נצחית - "כל ימי חיי אני וזרעי וזרע זרעי מעתה ועד עולם".

ו) ומסיימים - "אמן", שעניינו לאמת את הדבר באופן של קיום ותוקף, על דרך ובדוגמת נצחון המלחמה על ידי הגיבורים.

והפלא הכי גדול - שתפילה ובקשה זו, על עניין הכי נעלה, נאמרת לא רק על ידי יחידי סגולה, או רבי סגולה, כלומר, יהודים בעלי מעלה מיוחדת כו', אלא, כפי שנקבע ב"מנהג ישראל תורה היא" שכל-אחד-ואחד מישראל, יהיה מי שיהיה, אומר תפילה ובקשה הכי נעלית זו!

ומכיוון ש"תורת אמת" ("מנהג ישראל תורה היא") קובעת שכל אחד ואחד מישראל צריך לומר תפילה ובקשה זו, ועד שיש בה העילוי דתפילת הציבור, שאינה נמאסת, חס ושלום, "הן א-ל כביר ולא ימאס", אלא מתקבלת ופועלת פעולתה כו' - הרי מובן, שקיומה של תפילה זו שייך ואפשרי בדרך הטבע (שהרי אין מתפללין על מעשה ניסים) אצל כל אחד ואחד מישראל גם בחושך כפול ומכופל דזמן הגלות.

ומזה מובן גודל העילוי דקורבנות הנשיאים - שפעולתם החד-פעמית מאפשרת שיאירו על כל אחד ואחד מישראל כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכל י"ב השבטים, גוי קדוש, ויפעלו בנוגע לעבודתו בתורה וביראה ובקיום רצונו ית'!

נוסח ה'יהי-רצון'

נוסח תפילת ה'יהי רצון', כאמור, שורטט בידי היסוד יוסף', וממנו לדברי ה'קב הישר' בשינויים קלים. הנוסח שנקבע בסידור 'תורה-אור' וממנו בסידור 'תהלת ה'' הוא נוסחו של ה'קב הישר'.

עם זאת, שלושה שינויים קלים קיימים בין ה'קב הישר', סידור 'תורה-אור' וסידור 'תהלת ה': [א] - ב'קב הישר': "ומצפצפין בשבחין"; בסידור 'תורה-אור' ובסידור 'תהלת ה': "ומצפצפין ומשבחין". [ב] ב'קב הישר': "ציפרייא קדישין"; בסידור 'תורה-אור': "ציפרא קדישא"; ובסידור

'תהלת ה': "ציפרי קדישי". [ג] ב'קב הישר' ובסידור 'תורה-אור': "דאיתמר עלייהו"; ובסידור 'תהלת ה': "דאיתמר עליה".

שני התיקונים האחרונים הוזכרו ב'הגהות לסדור רבנו הזקן' מאת הרבי (לוח התיקון לסדור תורה אור' ע' מב):

'יהי רצון' שאחר אמירת הנשיאים – צריך להיות "הנך ציפרי קדישי לאתר קדישא דאיתמר עליה עין".

כך סיכם זאת הרי"ש גינזבורג בס' 'הלכות ומנהגי חב"ד' (ע' 174):

בספר 'קב הישר' מהדורת הרב שיינברגר תשנ"ג, פרק פה (דף תנג, א-ב), הנוסח הוא: "דמתחדשין [ולא כהתיקון 'דמתרחשין', עיי"ש] כציפרים, ומצפצפין בשבחין [כ"ה במקור, ס' יסוד-יוסף, ע"פ הזוהר], ומצלאין על... ותעייל הנך ציפרייא קדישין [אצלנו "ציפרי קדישי"] לאתר קדישא דאיתמר עלייהו [ונוסחנו הוא כבס' יסוד יוסף, "עליה" - על האתר]... וכל האורות הקדושות הכלולות [א"ה: צ"ע שבכ"מ - כמו באגה"ק סכ"ו, כ"ז - 'אורות' הן בלשון זכר] בקדושת זה השבט, ואהיה מלובש בקדושת זה השבט [נשמט מפני הדומות, וכבר העירו ע"ז]...".

מנהגים בקריאת הנשיא

לימוד פרשת הנשיאים עם מדרשי רז"ל • גתינת צדקה קודם
דקריאה • חסד עם החיים ועם המתים • צפי' ובקשה לבנין בית המקדש •
לימוד מסכת הוריות – סך הדפים עולה כסך ימי הנשיאים • לימוד מסכת
הוריות – חלוקת כבוד לנשיאים • לימוד מסכת הוריות – גאולה שלימה ולא
ידח ממנו נידח • מזמור שיד חנוכת הבית • אמירתו מעומד

לימוד פרשת הנשיאים עם מדרשי רז"ל

בספר מקור חיים (סי' תכ"ט) לרבי יאיר חיים בכרך בעל ה'חווה יאיר' מביא, שבנוסף לקריאת פסוקי קרבנות הנשיאים בתורה, יש ללמוד גם את דברי המדרש רבה המבארים ענין הקרבנות:

מה שכתוב בשל"ה דנכון לקרות ב"ב ימי ניסן הקרבת י"ב נשיאים דבר יום ביומו. ולי נראה גם כוונתם בהקרבתם על פי דרשת רז"ל ברבה".

נתינת צדקה קודם הקריאה

רבי יוסף יוסקא מדובנא, בספרו 'יסוד יוסף', המבוסס על קבלת האר"י, מעורר לתת צדקה בכל יום קודת אמירת הנשיא (פ"ג):

ובהיות כי צדקה תבלין לכל התפילות כמו תבלין לתבשיל להמתיק אותו בפרט, בהיותו מתפלל על נשמתין קדישין כאמור. ותמיד מסוגלת התפילה על נשמות קדושות כשהיא מעורבת בצדקה². על כן קודם שיתחיל לקרוא פרשת הנשיא בכל יום יתן

א. הובא בלקוטי שיחות חל"ב (ע' 21 הע' 27) בקשר לדברי המדרש (במדב"ר פ"ג, יד) שכאשר הקריבו הנשיאים את קרבנם הקריבו "כל אחד ואחד לפי דעתו" – וכמפורש במדרש פרטי הכוונות דכל נשיא (במדב"ר שם, ואילך. פ"ד, א-יא), ומציין גם לדברי השל"ה. אך להעיר משיחת י"ג ניסן תשמ"ו (תורת מנחם – התוועדויות תשמ"ו ח"ג ע' 94): "מנהג זה נקרא בפי כל "אמירת" (או "קריאת") הנשיאים" – זאת אומרת: אין זאת ענין של לימוד והבנה, כי אם "אמירה" וקריאה בתורה שבכתב (וכן תפילה – אמירת ה"יהי רצון" לאחר קריאה זו), השווה לכל נפש".

ב. בהתוועדות יארצייט הראשון של הרבנית הצדקנית (כ"ב שבט תשמ"ט - ספר השיחות תשמ"ט ח"א ע' 233) מבאר הרבי כי הטעם שמקשרים אמירת יזכור ביוהכ"פ (ועד"ז בפעולות דומות בשאר זמני השנה) דוקא עם נדבה לצדקה לזכות הנפטר, אינה רק בשביל עליית הנשמה (כי אי רק משום הא, היו יכולים לעשותה ע"י הוספה במצוה אחרת, ולא דוקא צדקה לעניים) – אלא משום שעליית הנשמה קשורה עם המשכה למטה בעוה"ז, וצדקה היא מצוה שיורדת ובאה בגשמיות העולם ממש, ועד שהיא 'עיקר המצוות מעשיות ועולה על כולנה' כי 'אין לך מצוה

צדקה מקודם, והוא ענין חביב מאוד לפני השי"ת כשמקיים תיקון הנזכר בכל יום מן ראש חודש ניסן עד י"ג בניסן.

תלמידו של ה'יסוד יוסף', רבי צבי הירש קאיינדנובר, בספרו 'קב הישר' (פפ"ח) מביא את דברי רבו ומוסיף כי יש בכך משום זכות עבור כל אותו השבט:

בהיות כי הצדקה היא תבלין לכל התפילות, כמו שהתבלין הוא טוב לכל מאכל להמתיק את המאכל, כך הצדקה הוא טוב קודם התפילה, שאדם מתפלל על נשמות קדושות, ובלבד שיתן הצדקה עבור הנשמות. על כן קודם שיתחיל לקרוא פרשת הנשיא שבכל יום ויום מן ראש חודש ניסן ואילך עד יום י"ב בניסן, יתן או ידור איזה דבר כפי השגת ידו לצדקה. ובצדקה זו הוא מזכה כל אותו השבט.¹

חסד עם החיים ועם המתים

מנהג דומה הזכיר רבי חיים פלאגי בספרו 'מועד לכל חי' (ס"א סק"ה). אלא שהוא כתב לתת את הצדקה אחר קריאת הנשיא (ולא לפני הקריאה), והוסיף כי טוב לתת שלש פרוטות ולכוון עבור נפשות קרוביו או אחרים שנפטרו ובכך יעשה חסד עם החיים ועם המתים. הובאו דבריו בכף החיים (סי' תכ"ט סכ"ג) עם ביאור בחצאי עיגול:

שנפש החיונית מתלבשת בה כל כך כבמצות הצדקה (תניא פל"ז). ולכן, אפילו בעמדנו ביום הקדוש (יוה"כ"פ) שאז דומין למלאכים, בכל זאת, מקשרים הזכרת הנשמה דוקא עם המשכה של צדקה למטה. ועד"ז בענין מנהגי ירצייט שעליהם להתבטא בהשפעה והמשכה למטה דוקא כנתינה לצדקה עיי"ש.

ולהעיר שכל אימת שהי' כ"ק אדמו"ר נוסע ל'אהל' חותנו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ הי' מבקש מאת המזכירות לתרום מכספו לצדקה (בד"כ לצדקת כולל חב"ד).

ג. וכן הובא בספר 'מנהג ישראל תורה' ח"ב (סתכ"ט סק"ד) בשם ספר לקוטי צבי. ובנטעי גביראל (הלכות פסח ח"א פ"ב) העיר שפלא שלא ראינו נוהגין כן.

טוב ליתן מראש חודש ניסן עד ערב פסח לאחר קריאת סדר הנשיא שלש פרוטות לצדקה, בעד מנוחת אביו ואמו או שאר קרובים או בעד כל נפשות מתי ישראל, ועל ידי זה שיכוון בנתינה זו יעשה חסד עם החיים והמתים. והם שלש [פרוטות] - נפש רוח ונשמה שלהם^ד.

ובצירוף י"ג ימים יהיה לשיעור חשבון ט"ל, כי ט"ל אורות טליך, ואם יוסיף עוד ביום י"ד יהיו כחשבון מ"ב (ראשי תיבות של אב"ג ית"ץ וכו' גי' מ"ב), והם בחשבון ג' ידים, י"ד הגדולה (ה' אלהינו ה' גי' י"ד), י"ד הגבורה (כוז"ו במוכס"ז כוז"ו גי' י"ד), י"ד רמה (יהו"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א). ואם יוסיף עוד שלוש - יהיו מ"ה (יו"ד ה"א וא"ו ה"א גי' מ"ה), ויזכה להעלותם אפילו להעומדים בגלגול בהמה או בעופות או בעשב השדה וזהו מ"ה אדם.

צפי' ובקשה לבנין בית המקדש

בסידור 'בית יעקב' לרבי יעקב עמדין מובא (ימי ניסן אות ח) שבח' ימים הראשונים בחודש ניסן יש להוסיף ולקרות גם בפרשת יחזקאל בצפייתנו לישועה:

שכיון שבאחד בניסן יתחילו להקריב המילואים לעתיד לבוא במהרה בימינו, לכן המצפים לישועה ראוי להם לעשות זכר לדבר ולקרות גם כן אותה פרשה ביחזקאל (פרק מג) מן "ויאמר אלי בן אדם" עד "נאום ה' אלקים". אחר כך קורא עוד שם (פרק מה) מן "כה אמר ה' בראשון באחד לחודש", עד "וכפרתם את הבית". ושתי פרשיות אלו ראוי לאמרם מראש חודש עד ז' ניסן ועד בכלל. ואת

ד. וראה גם 'חמדת ימים' (שם) לאחר שהביא כמה תפילות לימי ניסן בקשר לקריאת הנשיאים, כתב: "ואחר התפלה הזאת יתן פרוטה לצדקה בעד הנשמות וקרוביו שכבר מתו שמעלה אותם בכח סגולת תפלתו וצדקתו זאת במנוחות שאננות, ומה טוב ומה נעים חלקו של עושה אלה".

הפרשה הראשונה יאמר גם ביום ח'. ויאמרו אחריהם לשון בקשה שיראנו ה' בנחמה ובעבודה במהרה בימינו.

ודבריו יומתקו ע"פ המבואר בשיחת-קודש שבת הגדול תש"נ^ה בה מבאר הרבי את הקשר בין קריאת פרשת הנשיאים לחודש ניסן, שכן חודש ניסן הוא חודש הגאולה, כמארז"ל (ר"ה יא, רע"א. שמו"ר פט"ו, יא) "בניסן נגאלו בניסן עתידין להגאל", ולכן קורין בחודש ניסן קרבנות הנשיאים לחנוכת המשכן – כיון שהוא זמן מסוגל ביותר לגאולה האמיתית והשלימה, שאז תהי' חנוכת ביהמ"ק השלישי, תכלית השלימות דהמשכן והמקדש.

לימוד מסכת הוריות – סך הדפים עולה כסך ימי הנשיאים

בספר 'אלף כתב' (אות רפט) מובא המנהג להוסיף וללמוד מסכת הוריות, שכן סך הדפים וסך ימי הקרבת הנשיאים שווים – יג, ומשום שיש בו סוגיא אודות הנשיא:

בחודש ניסן, מראשית החודש עד ערב פסח, נוהגים ללמוד מסכת הוריות, באשר בו י"ג דפים, כנגד י"ג נשיאים ושבת לוי, וגם שם בפרק שני שקלא וטריא בגמרא ומשניות בענין חטא הנשיא.

המנהג מובא גם בספר 'משנה שכיר' (לרי"ש טייכטהאל הי"ד) כמנהג קדום בפרעשבורג (וכן הביא בספר 'יומא טבא לרבנן' (פ"ו הע' ד) שכן הי' המנהג מימי ה'חתם סופר'), אם כי לא נאמר לו טעם לדבר והוא השיג בעצמו את הטעם האמור:

ה. סה"ש תש"נ ח"ב ע' 393, הובא לעיל ובהוספה – במדור 'טעמי המנהג'. וראה הערה 15 שם: "להעיר גם ממ"ש בנבואת יחזקאל (מה, יח) "בראשון באחד לחודש תקח פר בן בקר תמים וחסאת את המקדש וגו'" – והוא הפסוק שמובא בסידור היעב"ץ לקרותו עם פרשת הנשיאים בכל יום, כבפנים.

ו. מועדים ח"ב לימי חודש ניסן. וכ"ה בשו"ת משנה שכיר או"ח מהד"ת סי' ל.

המנהג היה בימי קדם בין הלומדים מובהקים דקרתא רבתי דקהל פרעשבורג יצ"ו ללמוד מסכת הוריות מר"ח ניסן ואילך בעת קריאת הנשיאים. וטעמא דמילתא לא שמעתי ממנו. ומתחלה דמיתי יען כי מס' הוריות מחזיק י"ב דפין, וימי הנשיאים הם ג"כ י"ב ימים דף ליום, על כן גמרו מסכת הנ"ל בימים הללו.

לימוד מסכת הוריות – חלוקת כבוד לנשיאים

בהמשך דבריו מציע ה'משנה שכיר' טעם נוסף למנהג זה, היות שבמסכת זו אנו לומדים על הצורך לחלוק כבוד לנשיאים:

בדף ו ע"ב ראיתי שהובא שם ברייתא דתניא: "שלמה עשה ז' ימים ימי חנוכה. ומה ראה משה לעשות שנים עשר ימי חנוכה, כדי לחלוק כבוד לנשיאים", עכ"ל הש"ס. ויען כי בהוריות מבואר שצריך לחלוק כבוד לנשיאים ושעל כן קבע משה שנים עשר יום, על כן בימים הללו שקורין פרשת נשיאים שהיתה בימי ניסן שנים עשר יום - קורין ולומדים מסכת הנ"ל, כדי לידע שעל מה ולמה היה החנוכה שנים עשר יום, שגם אנו נהיה נוהגים כבוד לימים האלו, שלכל אחד יש לו סוד גדול, כמבואר בשל"ה (ריש מס' פסחים) שכל אחד מהימים הוא כראש חדש וצריך לעורר ענין קדושת היום.

ז. מרבי יצחק ווייס ראב"ד ווערבוני יצ"ו (שממנו שמע ע"ד המנהג כפי שמביא בראשית דבריו).

ח. במסכת הוריות ישנם י"ג דפים (דפים ב - יד). ולכאורה כוונתו כיון שבדף האחרון מופיעים רק כמה שורות לא חשבוהו לדף שלם.

לימוד מסכת הוריות – גאולה שלימה ולא ידח ממנו נידח

שוב מוסיף ה'משנה שכיר' להניף ידו בשלישית ומביא טעם נפלא ללימוד מסכת הוריות, כהבעת נחמה לכלל ישראל בסוף זמן גלותנו:

נתעוררתי בלמדי שם (ו, א): "אמר רבי יוסי הבאים מהשבי הגולה הקריבו לאלקי ישראל פרים שנים עשר". ותניא שם: "רבי יודא אומר: על עבודת כוכבים הביאום. ואמר רב יודא אמר שמואל: על עבודת כוכבים שעשו בימי צדקיה". ופריך שם הגמרא: "והא מזידין היו", ופרש"י: "דורו של צדקיה, ובני קטלא נינהו ולא בני קרבן נינהו, והיכי מתכפרין בהנך חטאות". ומתריץ הגמרא: "הוראת שעה היתה". ופרש"י: "דאע"ג דהוּו מזידין הוּי מתכפרין", עד כאן.

הרי דאע"ג דהיו עוברים על העבירה היותר גדולה, שהיא הכפירה רח"ל, אף על פי כן בעת הגאולה שרצה הקב"ה שלא ידח ממנו נדח, באתה ההוראת שעה להצילם מעונש החמור ולהיות סגי להן בהקרבת קרבן לכפרה, וכדי שיהיו כולם בגאולה ואל ידחה אף נפש אחת מישראל. על כן זאת נחמה גדולה לנו כעת בגלות האחרון.

ומקשר דבריו לימינו אלה, ימי גלות האחרונים, כאשר יסתיים הגלות ויבוא הגואל ויגאלנו, לא ידח ממנו נידח וכל אחד ואחד מבני ישראל יצטרף ויגל בשמחת הגאולה:

ובימים האחרונים הללו שאנו רואים שבכוונותינו הרבים הרבה מישראל הם מחללי שבתות ועוברים על כמה עבירות חמורות רח"ל, אף על פי כן אל יפול לב הישראלי שחם ושלום בעת הגאולה ידחו הללו משמחת הגאולה, אינו כן, רק אז גם כן יתנהג הקב"ה עמנו בהוראת שעה, ויצוה לנו להקריב קרבן לכפר על עונותינו. ובזה יקוים בנו "וסר עונך וחסאתך תכופר" (ישעיה ו, ז), ובאמת לא יהיה נדחה אף נפש אחת שבישראל. וזה אמת וברור. והי רצון שנוכח לזה במהרה בימינו אמן.

על כן בימי חודש ניסן, שהם ימי גאולה ושמחה, מתאים ביותר ללמוד מסכת הוריות בכדי שיתחזקו כולם בצפי' לגאולה והשמחה השלימים, כסיום דבריו:

אך בכדי שלא יתעצבו שחס ושלום אלו שנטו מדרך התורה ידחו חס ושלום, ואדרבא יגרום להם הגאולה עצבות גדול, על כן לומדים מסכת הוריות הנ"ל, שמלמד לנו שבעת הגאולה יהיה הוראת שעה לכפר עונות ישראל בקרבן לבד, וממילא לא יהיה נדחה אף אחד מישראל, ויהיו הכל שמחים בשמחת הגאולה^ט.

מזמור שיר חנוכת הבית

בזכרון יהודה (חודש האביב) מובא שמהר"ם אייזנשטאט נהג לומר "מזמור שיר חנוכת הבית" אחר פרשת הנשיא, על שם חנוכת הבית. וכן הובא בהנהגות מהרי"ץ (בסו"ס 'הגדת מהרי"ץ').

אמידתו מעומד

יש שנהגו לעמוד בעת קריאת פרשת הנשיאים. כן מצינו בספר 'מעשה אליהו' (סי' קסח):

גם אני נוהג שקריאת פרשת הנשיא דוקא לאומרה מעומד,
בין בחול בין בשבת, כשם שהנשיא היה עומד בקרבנו.

ומובא שם שכן הוא גם בספר זכרונות אליהו (או"ח הלכות שבת מע' ת' אות ט) ועוד.

י"ג ניסן

הדלקת המנורה על ידי שבט לוי • אם יש לקרוא פרשת בהעלותך
ביום י"ג או ביום י"ב • יום התחלת הדלקת המנורה במשכן • מנהג חב"ד •
יהי רצון שבאם אני עבדך משבט לוי • לוי – התכללות כל הנשיאים • מעלתם
העצמית של ישראל • אחדות נעלית • יום י"ג – יום פנוי • יום הקדבה •
אסרו חג • גמד אכילת הקרבן • יום ברית מילה של אברהם אבינו
• יום הקרבת שלמי חגיגה • ערב יום טוב • יום הגאולה

יום יג ניסן הוא אחד ומיוחד. שכן, בעוד שבשנים עשר הימים הראשונים של החודש הקריבו שנים עשר נשיאי השבטים את קרבנותיהם, ביום יג לא הקריב אף אחד מהנשיאים^א. עם זאת, מנהג ישראל שאין מתעניין בו ואין אומרים בו תחנון, ונשתברו קולמוסים לבאר מעלתו המיוחדת של היום.

♦ ♦ ♦

הדלקת המנורה על ידי שבט לוי

במקור המנהג, לאחר שמציע השל"ה ה"מנהג טוב לקרות בכל יום ויום פרשת הנשיא של זה היום", ממשיך השל"ה לעורר על קריאת פרשת בהעלותך ביום י"ג בניסן, ומבאר כי יום זה הוא כנגד שבט לוי שלא השתתף בקרבנות הנשיאים וחלף עבודה זו זיכה אותו הקב"ה במצוות הדלקת נרות המנורה:

ביום י"ג בניסן נראה לי לקרות פרשת בהעלותך, עד "כן עשה את המנורה" (במדבר ה, ד), והוא נגד שבט לוי, כדאיתא במדרש (ב"ר טו, ו) שהיה אהרן מצטער שלא היה לו חלק בנשיאים, אמר לו הקב"ה, לגדולה יותר אתה מוכן, היינו הדלקת הנרות. הרי י"ג ימים כולם קדושים, וסודם אחד כי הם י"ב שבטים. וקדושת לוי כולל כל הקדושות.

כדברים האלה כתב אדמו"ר הזקן בשולחנו (או"ח סי' תכ"ט סע' ט"ו):

נוהגין מראש חודש ואילך לקרות פרשת הנשיא שהקריב בו ביום, וביום י"ג פרשת בהעלותך עד "כן עשה את המנורה", שהוא נגד שבט לוי.

א. אמנם לשיטת הבית יוסף נראה כי חנוכת המזבח בשנים עשר ימי הקרבת הנשיאים היתה מ-ב ניסן עד יג ניסן, וא"כ לפי"ז יום יג ניסן היה היום האחרון להקרבת הנשיאים, בו הקריב נתנאל בן צוער נשיא שבט נפתלי. ראה לעיל במדור 'מקור המנהג' הערה א ולהלן בפנים.

ואכן, מנהג ישראל לקרוא ביום י"ג פרשת בהעלותך.

אם יש לקרוא פרשת בהעלותך ביום י"ג או ביום י"ב

אולם, בעל ה'מנחת אלעזר' נהג והורה שלא לקרוא את פרשת בהעלותך ביום י"ג ניסן אלא ביום י"ב ניסן, אחר קריאת הנשיא של היום. שכן, לפי מנהגו לקרוא פרשת הנשיאים בספר תורה², דעתו שאין להוציא ס"ת לקרוא בו פרשת בהעלותך בלבד, כיון שאין בה מענין הקרבת הנשיאים ('דברי תורה' ח"ז אות יז):

במקורו בשל"ה הקדוש [ריש מסכת פסחים] כתב לקרות גם ביום י"ג פרשת בהעלתך (וכנודע הטעם במדרש [מובא ברש"י ריש פרשת בהעלותך] שאמר הקב"ה לאהרן שלך גדול משלהם בי"ב נשיאים). אולם אנחנו שקורין בספר תורה, נוהגים לקרות ביום י"ב ניסן גם פרשת בהעלתך עד "כן עשה את המנורה", כמו בזאת הנוכה, כדי שלא לטלטל ספר תורה ביום י"ג בשביל קריאת אלו הפסוקים (בהעלתך) בלבד; כיון שאין יום י"ג יום הקרבת הנשיאים כלל עוד, על כן כשקורין בספר תורה כנ"ל, נהגנו מאבותינו הקדושים זי"ע לקרות זה גם כן ביום י"ב לסיום, כנזכר.

מנגד, הוא מזכיר בדבריו כי יש שנהגו לקרות גם את פרשת בהעלותך בס"ת ביום י"ג, ולא ראו בכך טלטול ס"ת שלא לצורך (שם):

אולם ראיתי ושמעתי מנהג קצת הצדיקים וחסידים שמוציאין ספר תורה גם ביום י"ג בשביל קריאת פרשת בהעלתך.

אך ה'מנחת אלעזר' תמה על הנהגתם זו. סמוכין לדבריו הוא מביא מכך שראה במחזוריים ישנים בהם כתוב בסדר קריאת הנשיאים ליום י"ב

ב. ראה לעיל במדור 'קריאה מסידור או מספר תורה'.

ניסן 'זאת חנוכת המזבח' וגם פרשת בהעלותך עד 'כן עשה את המנורה', ואילו ליום י"ג לא מופיע סדר קריאה כלל³.

יום התחלת הדלקת המנורה במשכן

לעומת זאת, כתבו אחרונים כי מצינו טעם לקריאת פרשת בהעלותך דוקא ביום י"ג, ואין בכך משום טלטול ס"ת שלא לצורך. שכן, בעוד שהש"ה לא כתב להדיא כי הדלקת המנורה היתה בכלל חנוכת המזבח - ומכאן טענתו של ה'מנחת אלעזר' כי אין בפרשת בהעלותך מענין הקרבת הנשיאים ולכך אין להוציא ס"ת בשבילה - הרי שה'מקום שמואל' הרחיב דבריו וכתב להדיא כי הדלקת המנורה היתה קרבנו של שבט לוי בחנוכת המזבח, וא"כ פרשת בהעלותך היא בהחלט מענין הקרבת הנשיאים, ואין בקריאה זו משום טלטול ס"ת שלא לצורך.

כך הם דברי שו"ת 'מקום שמואל' (סי' סו):

ראיתי מקשים דמה שכתב הבית יוסף "בי"ב ימים שאחריו וכו'", גם סיים "בי"ג ימים אלו וכו'", קשה לכאורה דאין כאן אלא י"ב ימים עם הכל . . . וכיון שאין לנו אלא י"ב נשיאים . . . הלא לא היו רק י"ב שהקריבו . . . ולי נראה בפשיטות ליישב דברי הבית יוסף, דדבריו מיוסדים על דברי המדרש (פרשת בהעלותך) וזה לשונו: "אתה מוצא י"ב שבטים שהקריבו קרבנות לחנוכת המזבח, שבט לוי לא הקריב כלום, והיה מצירין ואומרים למה רחקנו מהקריב לחנוכת המזבח . . . וכיון שעברה חנוכת המזבח אמר הקב"ה לאהרן ולבניו: כל השבטים עשו חנוכה, ושבטך לא עשה, לכך דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך וכו'", עד כאן. ובהמשך המדרש איתא, זהו שאמר הכתוב (תהלים לד, י) "יראו את ה' קדושו כי אין מחסור ליראיו", אתה מוצא למעלה י"א שבטים

ג. וכן הוא ב'דרכי חיים ושלוה' (אות תקל"ז) שביום י"ב ניסן ישלים הנשיא ויקרא פרשת בהעלותך עד "כן עשה את המנורה", עיי"ש.

הקריבו, ושבת אפרים הקריב, וכל הנשיאים הקריבו חוץ מנשיאו של לוי, ומי היה נשיאו של לוי, זה אהרן, והיה אומר: אוי לי, שמא בשבילי אין הקב"ה מקבל שבטו של לוי. אמר לו הקב"ה למשה: לך אמור אל אהרן, אל תתיירא, לגדולה מזו אתה מתוקן, עד כאן דברי המדרש, עיי"ש. הרי להדיא דגם אהרן נשיא שבט לוי הקריב בחנוכת המזבח, וקרבנו היה להעלות הנרות. ומהאי טעמא נראה לי הטעם שקורין תיכף אחר הנשיאים פרשת בהעלותך עד "כן עשה את המנורה", להראות דזה היה קרבן של נשיא שבט לוי. וא"כ י"ג נשיאים הקריבו, דמנשה ואפרים לשנים יחשבו. ואם כן שפיר קאמר הבית יוסף דבא' בניסן הוקם המשכן והקריב נחשון, ובי"ב ימים שלאחריו הקריבו הנשיאים קרבנם, דגם נשיא שבט לוי בכלל הנשיאים.

ממוצא דבר אתה למד כי הדלקת המנורה היתה קרבנו של שבט לוי בחנוכת המזבח. אם כן, אותם הסוברים שמותר להוציא ס"ת לקריאת פרשת הנשיאים, הוא הדין ממש שמותר להוציא ס"ת לקריאת פרשת בהעלותך, וכפי שהסיק ב'שערים מצויינים בהלכה' (סק"ז סק"ג):

כדי להראות מקום ומקור למנהג הגאונים הצדיקים שהיו נוהגין לטלטל ספר תורה בשביל קריאת בהעלתך ביום י"ג, אציין מה שמצאתי בספר אחד מגדולי האחרונים (במאה החמישית לאלף זה) שו"ת 'מקום שמואל' (סי' סו) דביום י"ג התחיל אהרן להדליק הנרות במשכן, עיי"ש. ואם כן, שפיר כמו שמטלטלים הספר תורה בשביל שהקריבו הנשיאים בכל יום, כמו כן הוא היתר הטלטול ספר תורה ביום י"ג שהתחיל אהרן בו להדליק הנרות.^ד

ד. אמנם, על דבריו שכתב כי הדלקת נרות המנורה על ידי אהרן התחילה ביום י"ג ניסן, יש להעיר משיחת-קודש י"ג ניסן תשמ"ה (הובאה להלן בפנים) בה נקט הרבי בפשיטות כי הדלקת נרות המנורה על ידי אהרן התחילה ביום ב' ניסן, מיד לאחר יום השמיני למילואים. ואמנם לא עליו תלונתינו, ואכן כך הבינו בדברי ה'מקום שמואל' חכמים הראשונים; ראה בדברי ה'תורת אליעזר' (סי' תכט) ועוד, ועל כולנה – דברי החיד"א (ברכי יוסף סי' תכט), אולם אנו בעניינינו נענה חלקנו כי המדקדק בדברי ה'מקום שמואל' יראה שהם העמיסו כוונה זו בדבריו,

ואכן, בכמה קהילות ישראל נוהגים ביום י"ג לקרוא פרשת בהעלותך בספר תורה. כן הוא מנהג ראפשיץ וצאנז, ועוד (ראה 'פסקי תשובות' סי' תכ"ט).

מנהג חב"ד

למנהג חב"ד (אין קורין פרשת הנשיאים מתוך ס"ת, וא"כ פשוט ש) קוראים ביום י"ג פרשת בהעלותך, כדברי השל"ה.

אלא שבין סיום הקרבת הנשיא האחרון להתחלת פרשת בהעלותך מופיעה בתורה פרשת "זאת חנוכת המזבח", ומשכך נולד הספק אם יש לקרוא ביום י"ב אחרי קריאת הנשיא של היום או ביום י"ג לפני קריאת פרשת בהעלותך:

בסידור 'תורה אור', בקריאת הנשיאים בימי ניסן, כתב שביום י"ג יאמר "זאת חנוכת המזבח".

אולם, ב'פסקי הסידור' להרא"ח נאה (בסוף 'קצת הערות השייכות לסידור' שבתחילת הספר) כתב על זה:

**ולא דק, דבשולחן ערוך אדמו"ר (סי' תכ"ט סע' ט"ו) כתב
לומר ביום י"ג פרשת בהעלותך עד 'כן עשה את המנורה', שהוא
נגד שבט לוי".**

הרי שלכאורה יש לקרוא "זאת חנוכת המזבח" ביום י"ב, ולהתחיל ביום י"ג מפרשת בהעלותך. ובי'אוצר מנהגי חב"ד' (ניסן) מביא שכן הוא

אולם באמת הוא נשמר בדבריו ומעולם לא כתב כי הדלקת נרות המנורה על ידי אהרן התחילה ביום י"ג ניסן. ואכמ"ל.

ה. ב'אוצר מנהגי חב"ד' (ניסן) העיר ע"ז הר"י מונדשיין: לכאורה אין כל ודאות שהאמור בסידור שם הוא מדברי הרא"ד לאוואוט, שכן נוסח זהה נמצא גם בסידורים אחרים שמאותה הוצאה, כגון בסידור 'אוצר התפילות'.

בהגדת לעלוב, הגדת סקווירא, מנהגי קרלין ומנהגי ספינקא – שביום י"ג מתחילים מפרשת בהעלותך¹.

ואכן בספר המנהגים – חב"ד (ע' 36 בהערה) מובא על זה:

וצריך בירור איך נוהגין בפועל.

אך משנה אחרונה מצינו בשיחת-קודש י"ג ניסן ה'תשמ"ה (תורת מנחם – התועודיות תשמ"ה ח"ג ע' 1760). בתחילה מביא הרבי את חילוקי הדעות הנ"ל:

ידועה השקלא-וטריא אודות זמן אמירת פרשת "זאת חנוכת המזבח" (שבין פרשת נשיא האחרון (נפתלי) ופרשת בהעלותך) - אי ביום י"ב ניסן לאחרי אמירת נשיא של היום (נפתלי), או ביום י"ג ניסן (לפני אמירת פרשת בהעלותך).

יש אומרים שאומרים אותו בי"ב ניסן, כפי המשתמע מפשטות לשון אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך שביום י"ג אומרים (רק) "פרשת בהעלותך עד כן עשה את המנורה". ומילתא דמסתברא היא, שכן, התוכן דפרשת זאת חנוכת המזבח - הסך-הכל של י"ב קרבנות הנשיאים - לא שייך (לכאורה) לשבט לוי.

ולבסוף מסיק על קביעות המנהג בפועל:

אמנם בנוגע לפועל, מנהג פשוט הוא שביום י"ב ניסן אומרים רק נשיא נפתלי, וביום י"ג מתחילים מזאת חנוכת המזבח. ועל כרחק צריך לומר שהסך-הכל של קרבנות הנשיאים שייך לענינו של שבט לוי.

1. בספר 'נוהג כצאן יוסף' (ר"ח ניסן אות ב) מביא בשם השל"ה "וביום י"ג בניסן יקרא זאת חנוכת המזבח עד כן עשה את המנורה", וכבר הקשה עליו בספר 'גוילי אפרים' לרא"פ שטיין (ע' קד) שהרי בשל"ה ריש מס' פסחים נאמר במפורש "וביום י"ג בניסן נראה לי לקרות פ' בהעלותך עד כן עשה את המנורה", ועיי"ש שמאריך בענין י"ג ניסן (מובא ב'אוצר מנהגי חב"ד" – ניסן).

2. ועל פי זה – ב'לקוטי שיחות' חלק לב ע' 19.

ומכאן שמנהג חב"ד לקרא ביום י"ב רק את הנשיא של אותו היום, וביום י"ג – מ"זאת חנוכת המזבח" עד "כן עשה את המנורה".

יהי רצון שבאם אני עבדך משבט לוי

ואולם, מיוחד הוא יום י"ג מי"ב הימים שלפניו בכך שאין אומרים בו את ה"יהי רצון" שאחר קריאת פרשת הנשיאים. שכן, אמירת ה"יהי רצון" בכל יום נאמרת על ידי כל אחד ואחד מישראל, גם אם ידוע לו שהוא אינו נמנה על בני אותו השבט שהקריבו באותו היום, משום שפעמים מתעברת באדם נשמת שבט אחר ובעיקר משום שכל שנים עשר השבטים כלולים זה בזה^ה, ומהאי טעמא יש לכל אחד מישראל שייכות אף לשבט לוי, ובאמת מחמת שייכות זו קורא כל אחד מישראל פרשת בהעלותך ביום י"ג, אולם מכל מקום תפילת ה"יהי רצון" אינה נאמרת ביום י"ג, כפי המבואר בדברי הרבי (לקוטי שיחות חלק לב ע' 21 ובהע' 21):

ועל כרחך צריך לומר שכל אחד ואחד מישראל (אפשר שיהי) כלול משאר כל ישראל (השבטים), ועד שכל אחד ואחד מישראל אפשר שיקבל האורות של כל השבטים, שאז אמירת הנשיא וה"יהי רצון" אפשר שתהי' על הוודאי - ש"יאירו נא עלי כל ניצוצין כו' וכל האורות כו' הכלולות בקדושת זה השבט כו'", מכיון שאפשר הדבר שיש לו שייכות לכל השבטים; גם שבט לוי. כמובן מזה שאומרים בי"ג ניסן הפרשה שכנגד שבט לוי (אבל להעיר שאין אומרים לאחרי זה ה"יהי רצון"), כי שבט לוי "נתונים נתונים המה לו מאת בני ישראל (במדבר ג, ט), "הלויים באים תחתיהם ובשליחותם של כל בני ישראל" (פירוש רש"י שם, ח).

ח. ראה בארוכה לעיל במדור 'אמירת יהי רצון'.

לוי – התכללות כל הנשיאים

בהמשך השיחה (תורת מנחם – התוועדויות שם) מבאר הרבי את ענינו של שבט לוי כשלוחם של כל השבטים, שעל-פיו יומתק שייכותו של שבט לוי לסך-הכל של קרבנות כל הנשיאים:

ענינו של שבט לוי הוא - "וילוו עליך וישרתוך" (וכמרומוז בטעם קריאת שם לוי - "הפעם ילוח אישי אלי") שהם משרתים את הכהנים. ועד כדי כך שהכהנים והלויים נחשבים כמו "שבט אחד".

[שלכן מצינו בהסיפור של פריחת מטה אהרן - שזו היתה העדות על כהונת אהרן כמו שנאמר "והי' האישי אשר אבחר בו מטהו יפרח" - שהקב"ה ציוה לקחת י"ג מטות כנגד י"ג שבטים. "ואת שם אהרן תכתוב על מטה לוי". דלכאורה תמוה: מהי השייכות בין שבט לוי לכהונתו של אהרן? אלא משום שהכהנים והלויים "שבט אחד הוא" - לכן, כהונתו של אהרן שייכת לכל שבט לוי.]

אבל לאידך נאמר - "נתונים נתונים המה לו מאת בני ישראל", "נתונים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל", כלומר, מתחילה היו בתוך בני ישראל, אלא שלהיותם השבט המובחר שבעם ישראל נבחרו מתוך בני ישראל להיות משרתים את הכהנים. וכפירוש רש"י ש"כולן (כל בני ישראל) היו זקוקין לצרכי המקדש אלא שהלויים באים תחתיהם בשליחותם", היינו ששירות הלויים נעשית בשליחותם של בני ישראל, כך, ששייכותם של כל ישראל לעניני עבודת המקדש והמזבח היא באמצעות הלויים.

ומטעם זה, אמירת הסך-הכל של קרבנות הנשיאים שייכת לי"ג ניסן שהוא כנגד שבט לוי - שכן הסך-הכל של קרבנות הנשיאים מדגיש את שייכותם הכללית של כל בני ישראל למזבח (וחנוכת המזבח), ושייכות זו מתבטאת בבחירתם של שבט לוי מתוך בני ישראל לשרת את הכהנים.

ענינו של שבט לוי קיים גם בעבודה הרוחנית - כפי שממשיך הרבי:

והענין בעבודה רוחנית: "לוי" הוא לשון התקשרות התחברות, "הפעם ילוח אישי אלי", המורה על כללות ענין ההתקשרות לה'. שזהו החילוק בין עבודת שאר השבטים לעבודת שבט לוי. דשאר השבטים הם כנגד ענינים ואופנים פרטיים בעבודת ה', ואילו שבט לוי מרמז על כללות הענין דעבודת ה' (וההתקשרות אליו ית').

וכמבואר גם כן בתורה אור (ר"פ ויחי) שג' השבטים ראובן שמעון לוי הם כנגד ג' פרשיות של קריאת שמע, שהם מכוונים לשלשת הקווין, ימין, שמאל ואמצע: פרשה ראשונה ופרשה שני' הם ימינא ושמאלא, ראובן ושמעון; ופרשה שלישית של קריאת שמע הוא קו האמצעי, הכולל שני הקווין, וזוהי בחינת לוי - ההתקשרות הכללית לה'.

ונמצא, שענינו הרוחני של שבט לוי הוא לא עבודה בפני עצמו, כי אם הכלל של עבודת כל השבטים.

ועל דרך זה הוא בענין הקרבנות לחנוכת המזבח: הקרבנות של כל נשיא ונשיא היו כנגד ענינו הפרטי של שבטו. וכמבואר במדרש רבה על אתר הרמזים המיוחדים להקרבנות של כל נשיא ונשיא. אמנם שבט לוי הוא ה"סך-הכל" (והנקודה הכללית) של קרבנות הנשיאים - התקשרות הכללית לה'. ולכן שבט לוי שייך ליום י"ג ניסן כי י"ג בגימטריא אח"ד, המורה על ההתקשרות והתאחדות עם הקב"ה - "ילוח אישי אלי".

ומכאן יסוד והוראה גם לסדר עבודת כל אדם בכל יום:

וזוהי גם ההוראה בעבודת כל אחד ואחד: כדי שעבודת האדם לקונו תהי' כדבעי, צריך האדם לעורר את התנועה של התקשרות כללית להקב"ה, ודוקא על ידי כך גם העבודות הפרטיות שלו (במשך כל היום) הם באופן הרצוי.

ומטעם זה נסדרה עבודת היום כאופן כזה אשר לכל לראש באה עבודת התפילה, ורק אחר כך - "מבית הכנסת לבית המדרש" (מצות תלמוד תורה), ולאחרי זה - "הנהג בהם מנהג דרך ארץ".

כי ענינה של עבודת התפילה היא - ההתקשרות והתחברות (הכללית) אל הקב"ה, הן בקריאת שמע והן בתפילת עמידה [ועוד לפני זה - בהתחלת היום ממש - אמירת "מודה אני לפניך כו"], שהוא הודאה כללית; ורק אחרי הקדמה זו באה העבודה פרטית דקיום התורה ומצוות, מתחיל ממצות תלמוד תורה (שכנגד כולם), ואחר כך "הנהג בהם מנהג דרך ארץ" - קיום כל המצוות, שהן מלוכשות בעיני ארץ (ציצית כצמר גשמי, תפילין בקלף כו), כמבואר בכמה מקומות.

בפרטיות יותר כן הוא בקיום כל מצוה פרטית שלפני קיום המצוה מקדימים לברך "אשר קדשנו במצוותיו וציונו" - שנוסח זה הוא שווה בכל המצוות, מפני שזהו תוכן הכללי של כל המצוות כולן (מה שעל ידי המצוה מתקשר עם הקב"ה, מצווה המצוות); ורק אחר כך מזכיר בברכתו ענין הפרטי של מצוה זו.

[ולהוסיף ולהעיר: לפי השיטה שפרשת "קה את הלויים" נאמרה ביום שהוקם המשכן נמצא, שעבודת הלויים גם כפשוטה קדמה (בזמן) להענין של קרבנות הנשיאים - בהתאם להנ"ל, שהתוכן של עבודת לויים הוא ה"כלל" שבא לפני העבודות פרטיות;

אבל גם אם נאמר שעבודת הלויים כפשוטה התחילה רק אחרי קרבנות הנשיאים - הרי בנוגע לענינו של לוי בעבודה רוחנית, ודאי הדבר שלפי תוכנו הרי היא ההקדמה לכל עניני עבודת ה', כנ"ל בארוכה.]

ועל זה באה ההוראה מהעובדה שי"ג ניסן (הוא לאחרי קרבנות הנשיאים) הוא כנגד שבט לוי: כשם שדרושה התנועה של התקשרות הכללית כהקדמה לעבודות הפרטיות של כל היום

- כך על האדם לידע שזוהי גם התכלית והמטרה (סך-הכל) של כל העבודות, וכמו שנאמר "ויצנו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה'" - בחי' יראה עילאה (ובמדריגה הכי עליונה שבה) שענינה ביטול מוחלט להקב"ה - בדוגמת ענינו של שבט לוי, התקשרות והתחברות עם הקב"ה.

מעלתם העצמית של ישראל

באיזהו מקומן האריך הרבי בגודל מעלת היום, להיותו כנגד שבט לוי. בשיחת-קודש י"ב ניסן תש"נ ביאר הרבי כי בו מתגלה מעלתם העצמית של ישראל (ספר השיחות תש"נ ח"ב ע' 396):

שבועבודת המטה, ובפרט העבודה בתחתון שאין תחתון למטה ממנו לבררו ולזכרו עד שיתהפך לקדושה, יש עילוי לגבי ההמשכה והגילוי מלמעלה ("מחשבה"), שמציאות התחתון מצד עצמו (לא רק מצד הגילוי וההמשכה מלמעלה) נעשה חדור באלקות, שכוונה זו אינה מצד בחינת הגילויים, אלא מצד עצמותו יתברך ממש, שנתאוה להיות לו יתברך דירה בתחתונים. ולכן על ידי העבודה למטה במעשה בפועל, "סוף מעשה", מגיעים בבחינה שלמעלה ממחשבה (למעלה מבחי' הגילויים), מהותו ועצמותו יתברך ממש.

וענין זה מודגש גם בהמשך ביום י"ג ניסן (בגימטריא אחד), שבו קורין "זאת חנוכת המזבח וגו'" וממשיכים בפרשת בהעלותך את הנרות - שבזה מודגש גמר ושלמות העבודה, "סוף מעשה", הן בנוגע לסך-הכל דקרבות כל י"ב הנשיאים, והן בנוגע להדלקת המנורה ופעולתה בכל העולם כולו; ועל ידי זה מתגלית מעלתם העצמית של ישראל מצד שרשם בבחי' "מחשבה תחלה".

ויש לומר, שמעלתם של ישראל מצד שרשם בבחינת "מחשבה תחלה" נרמזת גם בדרשת חז"ל (על דבר סמיכות פרשת הנשיאים לפרשת המנורה) "שלך גדולה משלהם" - דיש לפרש

גם (כפי שמצינו בכיוצא בזה) שהגדלות "שלך" היא "משלהם", היינו, שמעלת העבודה בעניני התורה ומצוות שמרומזים בהדלקת המנורה ("שלך"), "נר מצוה ותורה אור", היא, לאחרי (וכתוצאה מ) הקדמת מעלתם העצמית של ישראל ("משלהם") שקדמו לתורה, בבחי' "מחשבה תחלה".

אחדות נעלית

ובשיחת-קודש י"ג ניסן תשמ"ו ביאר כי ביום זה מתגלה אחדות ישראל במידה יתירה מאשר ב"ב ימי הקרבת הקרבנות (תורת מנחם – התוועדויות תשמ"ו ח"ג ע' 92 ואילך):

ביום י"ג ניסן אין אומרים קרבנות של נשיא פרטי, אלא הסך-הכל של כל הנשיאים יחד, שבסך-הכל מתאחדים כולם בחשבון אחד ומציאות אחת.

זאת ועוד: על ידי אחדות זו של כל נשיאי העדה נתאחדו כל ישראל במציאות אחת, שכן, קרבנות אלו הובאו על ידי כל אחד ואחד מהנשיאים (לא בתור איש פרטי, אלא) בתור נשיא שבטו, המייצג את כל השבט.

ואין לזה סתירה מהא דפירש רש"י (גבי מטה יהודה) ש"לא גבה משבטו... אלא... משלו הביא" - כי אדרבה, דוקא על ידי זה מתבטאת עוד יותר אחדותו של כל השבט: באם הי' גובה משבטו אזי הי' מקום לחשש שלא כולם מסרו נדבתם לצבור "יפה יפה"; מה-שאינ-כן על ידי שהממון בא מהאחד והמיוחד של השבט - נשיא השבט... הרי זה מלכתחילה כאילו זהו ממזנו של כל שבט.

ונמצא שבקרבו של כל נשיא נתאחדו כל אנשי השבט בהתאחדות גמורה, וביום י"ג ניסן קורין על-דבר הסך-הכל של כל קרבנות אלו, שבזה כל הקרבנות דכל השבטים הם מציאות אחת.

התכללות ואחדות זו מתבטאת גם בהדלקת המנורה על ידי אהרן הכהן, כמבואר בהמשך השיחה שם. שכן, המנורה מורה על ענין האחדות – למרות שיש בה שבעה נרות, הרי כולה "מקשה אחת", ולכך הדלקתה בידי אהרן הכהן אשר "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה". וגדלה מעלת האחדות שבהדלקת המנורה יותר מהאחדות שבהקרבת הקרבנות, כמבואר שם:

ועל פי מאמר חז"ל ד"ש"ך גדולה משלהם", מובן, שהאחדות שעל ידי הדלקת המנורה דאהרן הכהן היא גדולה יותר מהאחדות שבקרבות הנשיאים.

וחותם הרבי שיום י"ג בניסן מיוחד בכך שאינו מוגבל לשבט אחד כיתר הימים, אלא בו מתאחדים כל השבטים כאחד באופן גלוי.

יום י"ג – יום פנוי

מבואר אפוא שלדברי השל"ה מעלתו המיוחדת של יום י"ג היא היותו כנגד הדלקת המנורה על ידי שבט לוי.

עובדה זו הובאה בדברי אדמו"ר הזקן בשולחנו, כאמור. אלא שיש בדברים אלו כדי תמיהה בשיטת אדמו"ר הזקן, וכדלהלן:

מנהג ישראל "שנהגו בדורות האחרונים" (כלשון אדמו"ר הזקן^ט) שלא להתענות ושלא לומר תחנון בכל חודש ניסן. ראש וראשון למנהג זה הוא המבואר במסכת סופרים (פכ"א ה"ב-ג):

ולמה אין מתענין . . . בחודש ניסן? מפני שבאחד בניסן הוקם המשכן, וי"ב נשיאים הקריבו קרבנם לי"ב יום, יום לכל שבט ושבט, וכל אחד הי' עושה ביומו יום טוב. וכן לעתיד לבוא עתיד המקדש להיבנות בניסן, לקיים מה שנאמר (קהלת א, ט) "זאין כל חדש תחת

ט. אמנם ב'שערי תשובה' (סי' שלח) כתב "דהמנהג שלא ליפול על פניהם בחודש ניסן ותשרי הוא מנהג פשוט מימי קדמוני עולם מזמן רבינו הקדוש ואילך". ואכמ"ל.

השמש". לפיכך אין אומרים תחנונים כל ימי ניסן ואין מתענין עד שיעבור ניסן".

הלכה זו הובאה בדברי הטור (או"ח סי' תלט). אלא שהדברים אינם מבוארים כל צרכם, שכן לכאורה מה ענין י"ב ימים הראשונים של החודש לכל החודש כולו, ואיך בכך שבי"ב ימים הראשונים הקריבו הנשיאים קרבנם יש משום נתינת טעם שלא לומר תחנון ולא להתענות בכל החודש כולו. חשבון זה התבאר בדברי הבית יוסף (שם):

ונראה דהכי פירושו דמסכת סופרים: אין מתענין בכל חודש ניסן, מאחר שבאחד בו הוקם המשכן ובי"ב ימים שאחריו הקריבו הנשיאים קרבנם, ואחר כך חג הפסח שבעה ימים, הרי רובו יצא בקדושה, והלכך אין להתענות בו כלל.

מבואר אפוא כי יסוד החשבון הוא "רובו יצא בקדושה"; שכן בצירוף י"ב הימים הראשונים וימי חג הפסח יצא רוב החודש בקדושה, ולפיכך נהגו בו דין 'רובו ככולו' והוציאו את החודש כולו בקדושה.

אלא שכאן נתעוררו כמה אחרונים להקשות אודות יום י"ג בניסן: בשלמא ימי סוף החודש שאחרי חג הפסח נוהגים בהם קדושה מאחר שהופעתם אחרי שכבר יצא רוב החודש בקדושה, אולם יום י"ג בניסן, הממשמש ובא קודם שיצא רוב החודש בקדושה, מדוע נהגו בו קדושה ואין בו תענית ותחנון?

אכן, המעיין בלשונו הזהב של אדמו"ר הזקן בשולחו יראה שבדרך הילוכו עיקר קושיא זו ממקומה, בבארו כי אכן יום י"ג הוא יום פנוי שאין בו בעצמו סיבה לנהוג בו קדושה, ואולם מאחר שבצירוף ימי הקדושה יחד אנו מוצאים כי רוב ימי החודש הם ימי קדושה, נהגו לנהוג קדושה גם

י. ובס' 'גוילי אפרים' (ע' כה) יפה הוכיח כי למרות שהבית יוסף חידש כן מדעתו בביאור דברי המסכת סופרים, האמת שהיא שכבר קדמוהו בביאור זה במנהגי מהרא"ק (הל' פסח אות מז). ומבארו שאבו שני תלמידיו – מנהגי מהרי"ל וספר המנהגים לרבינו אייזיק טירנא. אולם נראה ברור כי שלושה ספרים אלו נפתחו והודפסו רק לאחר הדפסת חיבור הבית יוסף ולא היו תחת ידו). וייתכן אף שלכך רמז הפייט רבי אלעזר הקליר ב"יוצר לפרשת החודש", יעו"ש.

בימים שאין בהם קדושה מצד עצמם, הלא המה ימי סוף החודש שאחרי חג הפסח ויום י"ג בניסן. וכך העמיד העיר על תילה (שולחן ערוך או"ח סי' תכט סע' ט):

מנהג שנהגו בדורות האחרונים, וסמכו על מה שאמרו חכמים שבא' בניסן התחילו הנשיאים להקריב את קרבניהם לחנוכת המזבח, נשיא אחד ליום, עד י"ג בניסן, וכל נשיא ביום שהקריב קרבנו היה יום טוב שלו, וערב פסח הוא יום טוב לכל ישראל שהיו מקריבין הפסח, ואין כאן פנוי אלא יום י"ג שלא היה בו יו"ט, ואחר כך ח' ימי הפסח הן ימים טובים, אם כן יצא רוב החדש בקדושה, לפיכך נוהגין לעשות כולו קודש כעין יום טוב.

אלא שכאן קמה וגם ניצבה סתירה לכאורה בדבריו, שכן מאחר שהסכים לדברי השל"ה כי יום י"ג הוא עדיין חלק מחנוכת הנשיאים, לפי שהוא כנגד הדלקת המנורה על ידי שבת לוי, מדוע לא נקט בפשיטות כי זו היא מעלתו המיוחדת לנהוג בו קדושה, ובמקום זאת הוזקק להסיק כי יום י"ג הוא יום פנוי.

סתירה זו הועלתה בדברי הרבי בתוך שיחת-קדשו על אודות י"ג בניסן (תורת מנחם – התוועדויות שם), והגדירה כ"תמי' שמצוה ליישבה":

בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן יש תמי' שמצוה ליישבה (ותן לחכם ויחכם עוד):

באותו סימן גופא [סי' תכט] כמה סעיפים לפני זה [סע' ט] מבאר אדמו"ר הזקן הטעם שאין אומרים תחנון כל חדרש ניסן, וזה- לשונו: "סמכו על מה שאמרו חכמים שבא' בניסן התחילו הנשיאים להקריב את קרבניהם לחנוכת המזבח, נשיא אחד ליום, עד י"ג בניסן, וכל נשיא ביום שהקריב קרבנו הי' יום טוב שלו, וערב פסח הוא יו"ט לכל ישראל שהיו מקריבין הפסח, ואין כאן פנוי אלא יום י"ג שלא הי' בו יום טוב, ואחר כך ח' ימי הפסח... אם כן יצא רוב החדש בקדושה". והיינו, שיום י"ג בניסן הוא יום "פנוי" (מיו"ט כו'), שאין בו סיבה לאי אמירת תחנון.

ועל פי זה תמוה: כיצד אומר אדמו"ר הזקן תיכף לאחרי זה שי"ג ניסן הוא המשך ל"ב ימים של קרבנות הנשיאים כי "הוא כנגד שבט לוי"?

דברי אדמו"ר הזקן הראשונים (שי"ג ניסן הוא יום "פנוי") כשלעצמם, אפשר להבין - כי בפשטות לא קרה שום דבר מיוחד בי"ג ניסן, שכן, שבט לוי לא השתתף בחנוכת המזבח ונשיא לוי לא הקריב קרבן בי"ג ניסן;

ואי משום שייכותו להענין דהדלקת המנורה שנחשב להשתתפותו בחנוכת הנשיאים - כפירוש רש"י על הפסוק בהעלותך את הנרות, ד"כשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא הי' עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות" - הרי גם זה לא שייך להיום די"ג ניסן דוקא, שכן, הדלקת המנורה על ידי אהרן הותחלה עוד לפני י"ג ניסן [הדלקת המנורה בשבעת ימי המילואים, וכן בשמיני למילואים (יום הקמת המשכן) היתה אמנם על ידי משה רבינו (כמפורש בפשוטו של מקרא וכמדובר פעם בארוכה השקלא-וטריא אודות זמן הדלקת המנורה אז) - אבל ההדלקה בימים שלאחרי זה (גם קודם י"ג ניסן) נעשית על ידי אהרן].

ולכן כותב אדמו"ר הזקן שי"ג ניסן הוא יום "פנוי", לפי שאין בו שום תוכן מיוחד.

אבל ממה שכתב אדמו"ר הזקן אחר כך שבי"ג ניסן "אומרים פרשת בהעלותך... שהוא נגד שבט לוי" מוכח, שאכן גם י"ג ניסן הוא המשך ל"חנוכת הנשיאים".

ונמצא, שדברי אדמו"ר הזקן סתרי אהדדי: בתחילה אומר שי"ג ניסן הוא יום פנוי (ואי אמירת תחנון ביום זה הוא רק בגלל ש"בטל" לגבי רובו של החודש), ותיכף לאחרי זה כותב להיפך - שי"ג ניסן מהווה המשך לימי חנוכת הנשיאים שלפנ"ז, כי "הוא נגד

שבט לוי", שזה לבד הוא טעם מספיק לכאורה שלא לומר תחנון
ביום זה!

באותה התוועדות נאמרו הדברים כמאמר המוסגר בסוגיא, והרבי
הניח את התמיהה בלי מענה.

בהתוועדות נכח ר"מ משיבה בניו יורק, הרב פנחס אלי' לאווי, וכשמוע
התמיהה כתב לרבי סברה ליישב הסתירה בדברי אדמו"ר הזקן, שיי"ב ימים
הראשונים של חודש ניסן, מיוחסים בזה שהקריבו בהם קרבנות, ואילו יום
י"ג בניסן קשור רק לענין הדלקת המנורה.

כעבור זמן מה, בימי הספירה תשמ"ה, קיבל הרב לאווי מכתב מענה
מאת הרבי, ובשוה"ג כותב הרבי^{יא}:

ההערה בשו"ע אדה"ז סתכ"ט ס"ט וסט"ז הייתה איך אפשר
לומר דיום שכנגד שבט לוי פחות הוא מהימים שכנגד שאר
השבטים, ואדרבה - על הדלקת נרות שקורין בי"ג נאמר שלך
גדולה משלהם.

לעומת שיטת אדמו"ר הזקן אשר עיקר את השאלה ממקומה, רבים
מחכמי ישראל נשאו ונתנו בה, והעלו בחכמתם כמה מעלות טובות ליום
י"ג ניסן. ב'גוילי אפרים' לרא"פ שטיין קיבץ כעמיר גרנה כשלשים טעמים
ונימוקים למעלת היום, ונזכיר בדרך קצרה כמה מהם:

יא. נדפס ב'תשורה' מחתונת זילבר תשנ"ח ע' 8.

יום הקרבה

אם כי השיטה המקובלת היא כי ימי הקרבת הנשיאים היו מיום א' עד י"ב ניסן², הנה מדברי ה'בית יוסף'³ (או"ח סתכ"ט ס"ד) משמע חידוש גדול לפיו ימי הקרבת הנשיאים היו מ-ב עד י"ג ניסן. באם כנים הדברים הרי שקושיא מעיקרא ליתא, שכן יום י"ג היה היום האחרון להקרבת קרבנות הנשיאים. וזה לשונו (ב"י סי' תכט):

**אין מתעניין בכל חדש ניסן מאחר שבאחד בו הוקם המשכן,
ובי"ב ימים שאחריו הקריבו הנשיאים קרבנם . . . שלא להתענות .
. . . בי"ג ימים אלו.**

(ואכן כבר תמהו רבים וטובים (הב"ח, שו"ת כנסת יחזקאל סי ק"ז, ועוד) מתלמוד ערוך (שבת פז) שראש חודש ניסן הי' ראשון לנשיאים ובו הקריב הנשיא הראשון נחשון בן עמינדב, והרבה דנו ליישב דבריו. ואכמ"ל.)

אסרו חג

במנהגי המהרי"ל (הלכות ר"ח ניסן בשם רבו המהרא"ק) כתב שאחרי י"ב ימי הקרבת הנשיאים, יום י"ג היה יום אסרו חג של יום טוב שלהם⁴. דברים אלו הובאו בכתבי השל"ה (פרשת בא). אף ה'צמח-צדק' הביאם בהערה על דברי אדמו"ר הזקן דלעיל (שו"ת 'צמח צדק' או"ח סי' קטז):

יב. ראה לעיל במדור 'מקור המנהג' הערה א.

יג. וכתב בס' 'גוילי אפרים' (ע' קכב) כי י"ג בניסן הוא יום ההסתלקות של הבית יוסף, וכעין נביאות נזרקה בקולמוסו ההכליל גם יום י"ג בניסן כיום קדושה לבלתי אמור בו תחנון, וכעין שאמר רשב"י לתלמידיו לשמוח ביום פטירתו ולעשותו ליום הילולא.

יד. רעיון נחמד ביאר בזה בס' 'גוילי אפרים' לרא"פ שטיין (ע' רכג) ע"פ דברי מהרי"ד מבעלזא, שלאחרי שסיימו הנשיאים להקריב קרבנם לחנוכת המזבח, הנה ביום י"ג חשבו בנפשם שהיו יכולים להקריב ביתר שלימות, בקדושה ובאהבה יתירה. ומחשבה זאת היתה חשובה לפני הקב"ה כאילו הקריבו באותו היום, ונחשב כיום הקרבה עצמה, ולזאת נקרא 'אסרו חג'.

בשולחן ערוך רבינו הלכות פסח סי' תכט סע' ט ד"ה ואין כאן פנוי אלא יום י"ג עכ"ל: עיין במהרי"ל (בדינים השייכים לחדש ניסן) מביא שם שיום י"ג יש בו יום טוב, דהיינו שיום י"ג הי' איסור חג ליו"ט של הנשיאים. ונכון הוא.

גמר אכילת הקרבן

ה'חתם סופר' (בגליון שו"ע ריש סי' תכ"ט) כתב ליישב בדרך מחודשת, כי מאחר שקרבנות הנשיאים היו קרבן שלמים, הנאכל לשני ימים ולילה אחד, הרי שיום י"ג היה יום אכילת הקרבן של הנשיא האחרון שהקריב ביום י"ב:

ומה שתמהו רבים על י"ג ניסן, מאז אמרתי ששלמי הנשיא אחירע בן עינן היה גמר אכילתם בו ביום, אם היו אותם השלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד.

יום ברית מילה של אברהם אבינו

בהמשך דבריו הביא ה'חתם סופר' טעם נפלא לקביעותו כחג מימי האבות, משום שהוא יום ברית המילה של אברהם אבינו^{טו}:

ואמנם מצאתי ברבות (פרשת וירא סוף פרשה נ') שהפיכת סדום היה ט"ז ניסן, וכתב היפה תואר שלפי זה היו המלאכים אצל אברהם אבינו ע"ה ט"ו ניסן והיה יום שלישי למילתו, ונמצא שנימול יום יג ניסן, ורב טוב לההוא יומא וראוי לעשותו יו"ט.

טו. דברים אלו עולים בסגנון אחד עם דבריו של רבינו יונה שכתב (בדרשותיו על התורה) כי בני ישראל בצאתם ממצרים מלו עצמם ביום י"ג ניסן בכדי שיוכלו לעשות הפסח ביום י"ד.

יום הקרבת שלמי חגיגה

ומסיים דבריו בטעם שלישי: יחד עם קרבן הפסח היו מקריבים קרבן חגיגה, ואוכלים אותו לפני הפסח בכדי שיהא הפסח נאכל על השובע, אולם קרבן זה אינו דוחה את השבת, ולשיטת מהר"י מקורביל המשמעות היא שמקריבים אותו בערב השבת. וא"כ, מאחר שבשנה השניה לצאת בני ישראל ממצרים חל ערב פסח בשבת, הרי שקרבן החגיגה נשחט בערב שבת, דהיינו י"ג בניסן:

ועוד נראה לבאר לשיטת הר"י מקורבל (ברא"ש פרק ערבי פסחים) אתי שפיר, דהרי אז חל ערב פסח בשבת, ושחטו כל ישראל חגיגם ערב שבת יג ניסן, והיה יום טוב, ואתי שפיר.

ערב יום טוב

בספר 'דבר יום ביומו' כתב שלפי שיום י"ד בניסן הוא יום הקרבת קרבן פסח, והוא נחשב כיום טוב, אם כן, הרי יום י"ג שלפניו חשיב כערב יום טוב.

יום הגאולה

בס' 'אגדת מרדכי' (על הגדה של פסח) כתב פרפרת נאה כי חשיבותו של יום י"ג ניסן הוא משום שהוא מסוגל לביאת אליהו הנביא:

בזוהר הקדוש מביא שמלחמת עמלק תהיה בי"ד בניסן, משום דכתיב "כי יד על כס י-ה", ואין השם שלם ואין הכסא שלם עד כריתת שמו של עמלק, שצריך להיות קודם בנין העתיד. ואליהו ז"ל יבוא יום אחד לפני היום הגדול והנורא; לזה רמז הפסוק בסוף מלאכי "הנה אנוכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא". ואם המקדש יבנה בט"ו בניסן כגאולת מצרים, צריך להיות שאלהו יבוא קודם ט"ו. ואמרינן (בפסחים יג, א) כבר מובטח להם לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי

ימים טובים, וצריך לומר שיבוא בי"ג בניסן. וגם השייכות בי"ג הוא נגד שבט לוי, ואליהו זה פינחס שבא משבט לוי.

בכך מבאר את דיוק דברי המסכת סופרים הפלא ופלא:

לכך מתורץ לשון המסכת סופרים: שלא יקשה למה כולל י"ג בניסן . . . ומתריך "וכן לעתיד יבנה בניסן המקדש", בט"ו בו, ואם כן צריך לומר דאליהו יבוא בי"ג, וי"ג הוא נגד שבט לוי ואליהו זה פינחס שבא משבט לוי, לכן מסוגל י"ג בניסן לבוא אליהו ז"ל.

מהרה יבנה המקדש אמן כן יהי רצון וכן תהיה לנו.

הוספה:
פרשת הנשיאים

א' ניסן

וַיְהִי בַיּוֹם בְּלוֹת מֹשֶׁה לְהִקִּים אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וַיִּקְדֹּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כְּלוֹי וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כְּלוֹי וַיִּמְשַׁחֵם וַיִּקְדֹּשׁ אֹתָם: וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רֹאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם הֵם נְשִׂאֵי הַמִּפְּתֹת הֵם הָעֹמְדִים עַל־הַפְּקָדִים: וַיָּבִיאוּ אֶת־קַרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שְׁש־עֶגְלֹת צֶבַע וּשְׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֶגְלֹה עַל־שְׁנֵי הַנְּשִׂאִים וְשׂוֹר לְאֶחָד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: קַח מֵאֹתָם וְהָיוּ לְעֹבֵד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנִתְּתָה אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבָדָתוֹ: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָעֶגְלֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם: אֵת| שְׁתֵּי הָעֶגְלֹת וְאֵת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לִבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי עֲבֹדָתָם: וְאֵת| אַרְבַּע הָעֶגְלֹת וְאֵת שְׁמֹנֶת הַבָּקָר נָתַן לִבְנֵי מְרָרִי כְּפִי עֲבֹדָתָם בְּיַד אִיתָמָר בִּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן: וּלְבְנֵי קֹהַת לֹא נָתַן כִּי־עֲבָדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּכֹתֵף יִשָּׂאוּ: וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים אֶת חֲנֻפֹת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַמִּשַּׁח אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים אֶת־קַרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְשִׂאֵי אֶחָד לַיּוֹם נְשִׂאֵי אֶחָד לַיּוֹם יִקְרִיבוּ אֶת־קַרְבָּנָם לְחֻנְפַת הַמִּזְבֵּחַ: וַיְהִי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת־קַרְבָּנוֹ נְחִשׁוֹן בֶּן־עֲמִינָדָב לְמִטֵּה יְהוּדָה: וְקַרְבָּנוֹ קִעְרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיחָם| מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה: כֶּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְמֹרֶת: פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנַתוֹ לְעֹלָה: שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתוּדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קַרְבַּן נְחִשׁוֹן בֶּן־עֲמִינָדָב:

ב' ניסן

בַּיּוֹם הַשְּׁנִי הִקְרִיב נִתְנָאֵל בֶּן־צֹוֹעֵר נְשִׂאֵי יִשְׁשַׁכָּר: הִקְרִיב אֶת־קַרְבָּנוֹ קִעְרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיחָם| מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה: כֶּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְמֹרֶת: פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנַתוֹ לְעֹלָה: שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתוּדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קַרְבַּן נִתְנָאֵל בֶּן־צֹוֹעֵר:

ג' ניסן

ביום השלישי נשיא לבני זבולן אליאב בן-חלון: קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש ש-ניהם | מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קמרת: פר אחד בן-בקר איל אחד כבש-אחד בן-שנתו לעלה: שעיר-עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני-שנה חמשה זה קרבן אליאב בן-חלון:

ד' ניסן

ביום הרביעי נשיא לבני ראובן אליצור בן-שדיאור: קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם | מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קמרת: פר אחד בן-בקר איל אחד כבש-אחד בן-שנתו לעלה: שעיר-עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני-שנה חמשה זה קרבן אליצור בן-שדיאור:

ה' ניסן

ביום החמישי נשיא לבני שמעון שלמיאל בן-צורישדי: קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם | מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קמרת: פר אחד בן-בקר איל אחד כבש-אחד בן-שנתו לעלה: שעיר-עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני-שנה חמשה זה קרבן שלמיאל בן-צורישדי:

ו' ניסן

ביום השישי נשיא לבני גר אלוסף בן-דעואל: קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם |

מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זֶהב מלאה קמֶרת:
 פֶר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד
 לַחֲטָאת: וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים
 בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרֶבֶן אֱלִישָׁפָן בֶּן־דְּעוּאֵל:

ז' ניסן

ביום השביעי נשיא לבני אפרים אלישמע בן־עמיהוד: קרבנו קֶעֶרֶת־כֶּסֶף
 אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
 שְׁנֵיהֶם| מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זֶהב מלאה
 קמֶרת: פֶר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: שְׁעִיר־עִזִּים
 אֶחָד לַחֲטָאת: וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה
 כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרֶבֶן אֱלִישָׁמַע בֶּן־עַמִּיהוּד:

ח' ניסן

ביום השמיני נשיא לבני מנשה גמליאל בן־פדהצור: קרבנו קֶעֶרֶת־כֶּסֶף
 אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
 שְׁנֵיהֶם| מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זֶהב מלאה
 קמֶרת: פֶר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: שְׁעִיר־עִזִּים
 אֶחָד לַחֲטָאת: וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה
 כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרֶבֶן גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדֵה־צוּר:

ט' ניסן

ביום התשיעי נשיא לבני בנימן אבירן בן־גדעני: קרבנו קֶעֶרֶת־כֶּסֶף אחת
 שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שִׁ-
 נֵיהֶם| מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זֶהב מלאה
 קמֶרת: פֶר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: שְׁעִיר־

עֵינִים אֶחָד לַחֲטָאת: וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתָדִים
חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנִי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲבִירָן בְּיַגְדֵּעֲנִי:

י' גִּסְסָן

בְּיוֹם הָעֲשׂוּרֵי נָשִׂיא לְבָנֵי דָן אַחֲיָעֶזֶר בְּיַגְדֵּעֲנִי: קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף
אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה: כֶּף אֶחָת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה
קַמָּרֶת פָּר אֶחָד בְּיַגְדֵּעֲנִי אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂ־אֶחָד בְּיַגְדֵּעֲנִי לְעֹלָה: שְׁעִיר־עֵזִים
אֶחָד לַחֲטָאת: וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתָדִים חֲמִשָּׁה
כִּבְשִׂים בְּנִי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחֲיָעֶזֶר בְּיַגְדֵּעֲנִי:

י"א גִּסְסָן

בְּיוֹם עֲשָׂתֵי עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי אֲשֶׁר פְּגַעִיאל בְּיַגְדֵּעֲכֶרֶן: קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־
כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה: כֶּף אֶחָת עֶשְׂרֵה זָהָב
מְלֵאָה קַמָּרֶת: פָּר אֶחָד בְּיַגְדֵּעֲכֶרֶן אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂ־אֶחָד בְּיַגְדֵּעֲכֶרֶן לְעֹלָה:
שְׁעִיר־עֵזִים אֶחָד לַחֲטָאת: וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתָ־
דִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנִי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן פְּגַעִיאל בְּיַגְדֵּעֲכֶרֶן:

י"ב גִּסְסָן

בְּיוֹם שְׁנַיִם עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי נַפְתָּלִי אַחֲיָרַע בְּיַגְדֵּעֲנִי: קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף
אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה: כֶּף אֶחָת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה
קַמָּרֶת: פָּר אֶחָד בְּיַגְדֵּעֲנִי אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂ־אֶחָד בְּיַגְדֵּעֲנִי לְעֹלָה: שְׁעִיר־עֵזִים
אֶחָד לַחֲטָאת: וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתָדִים חֲמִשָּׁה
כִּבְשִׂים בְּנִי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחֲיָרַע בְּיַגְדֵּעֲנִי:

נוסח ה"יהי רצון" לאחר אמירת הנשיא של אותו יום:

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי, שתאיר היום בחסדך הגדול על נשמתיו קדישין דמתחדשין בצפנים ומצפצפין ומשבחין ומצללין על עמא קדישא ישראל. רבוננו של עולם, תכנים ותעייל הנך ציפרי קדישי לאתר קדישא דאתמר עלייה עין לא ראתה אלהים וזלתך: יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי, שבאם אני עבדך משבט (פלוגי) שקראתי בתורתך פרשה של הנשיא היום, אזי יאירו נא עלי כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכלולות בקדושת זה השבט, להבין ולהשכיל בתורתך וביראתך לעשות רצונך כל ימי חיי אני וזרעי וזרעי זרעי מעתה ועד עולם אמן:

י"ג ניסן

זאת חגבת המזבח ביום המשח אתו מאת נשיאי ישראל קערת כסף שתיים עשרה מזרק-כסף שנים עשר כפות זהב שתיים עשרה: שלשים ומאה הקערה האחת כסף ושבעים המזרק האחד כל כסף הכלים אלפים וארבע-מאות בשקל הקדש: כפות זהב שתיים-עשרה מלאת קמורת עשרה עשרה הכף בשקל הקדש כל-זהב הכפות עשרים ומאה: כל-הבקר לעלה שנים עשר פרים אילם שנים עשר כבשים בני-שנה שנים עשר ומנחתם ושעירי עזים שנים עשר לחטאת: וכל בקר| זבח השלמים עשרים וארבעה פרים אילם ששים עתדים ששים כבשים בני-שנה ששים זאת חגבת המזבח אחרי המשח אתו: ובכא משה אל-אהל מועד לדבר אתו וישמע את-הקול מדבר אליו מעל הכפרת אשר על-ארץ העדת מבין שני הכרבים וידבר אליו: וידבר יהוה אל-משה לאמר: דבר אל-אהרן ואמרת אליו בהעלתך את-הנרות אל-מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות: ויעש בן אהרן אל-מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה יהוה את-משה: וזה מעשה המנרה מקשה זהב עדי-זרקה עדי-פרחה מקשה הוא כמראה אשר הראה יהוה את-משה בן עשה את-המנרה:

לזכות

החתן התמים אייזיק גרשון שי'
והכלה המהוללה מ' פייגא רבקה תחי'
מינץ

לדגל נישואיהם בשעטומ"צ
יום רביעי, י"ט אדר, ה'תשפ"א

נדפס ע"י ולזכות משפחתם

